

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η εμπιστοσύνη του κοινού στο επίσημο σύστημα άσκησης κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος.
Μεθοδολογικά προβλήματα στην εμπειρική διερεύνησή της

Ελευθέριος Γ. Φλεριανός
(Α.Μ. 01263215Μ005)

Τριμελής Επιτροπή

Τσίγκανου Ιωάννα, Διευθύντρια Ερευνών Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (Επιβλέπουσα)

Ζαραφονίτου Χριστίνα, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Βλάχου Βασιλική, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Αθήνα, 2017

Copyright © Ελευθέριος Φλεριανός, 2017

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	5
Abstract	6
Εισαγωγή.....	7
Μέρος Πρώτο: Θεωρητικό Πλαίσιο	10
Κεφάλαιο Πρώτο: Θεωρητικές Προσεγγίσεις	11
Η εμπιστοσύνη και το κοινωνικό κεφάλαιο	11
Κοινωνικές στάσεις, κοινή γνώμη και κοινωνικές αναπαραστάσεις.....	12
Θεσμικό πλαίσιο της συμμετοχής του κοινού	18
Η εμπιστοσύνη της κοινής γνώμης ως δείκτης.....	22
Το επίσημο σύστημα κοινωνικού ελέγχου και η συμμετοχή του κοινού	23
Διαδικαστική δικαιοσύνη, διανεμητική δικαιοσύνη, κανονιστική συμμόρφωση και ποινική κύρωση	30
Κεφάλαιο Δεύτερο: Προγενέστερες έρευνες	34
Έρευνες για την αστυνομία	34
Έρευνες για τη δικαιοσύνη.....	36
Έρευνες για την ποινική κύρωση	38
Μέρος Δεύτερο: Η έρευνα και τα πορίσματά της	39
Κεφάλαιο Πρώτο: Αντικείμενο και μεθοδολογία της έρευνας	40
Μεθοδολογία	40
Δειγματοληψία	41
Χρόνος διεξαγωγής της έρευνας	42
Το ερωτηματολόγιο	43
Η περιοχή της έρευνας.....	44
Στατιστική επεξεργασία και τεχνικές ανάλυσης	45
Κεφάλαιο Δεύτερο: Παρουσίαση και ανάλυση ερευνητικών δεδομένων	46
Εισαγωγικά.....	46
Κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά	46
Άποψη του κοινού – μεταβλητές- δείκτες.....	49
Συσχετίσεις δημογραφικών χαρακτηριστικών με τους δείκτες.....	83
Μέρος Τρίτο: Συζήτηση	86
Κεφάλαιο Πρώτο: Γενικά συμπεράσματα	87
Προβλήματα Έρευνας	87
Πορίσματα ποσοτικής διερεύνησης.....	87

Πορίσματα επί της μεθόδου.....	88
Μελλοντικές προτάσεις.....	89
Βιβλιογραφία	91
Ελληνόγλωσση.....	91
Ξενόγλωσση.....	93
Ηλεκτρονικές πηγές	98
Παράρτημα	100
<i>I. Διαγράμματα εργασίας</i>	100
<i>II. Συνοδευτική επιστολή του ερωτηματολογίου</i>	104
<i>III. Ερωτηματολόγιο της έρευνας</i>	105
<i>A. Κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά</i>	105
<i>B. Προσωπική Ηθική</i>	106
<i>Γ. Απόψεις για την αστυνομία</i>	107
<i>Δ. Απόψεις για τα δικαστήρια</i>	111

Περίληψη

Εξετάζοντας τη στάση του κοινού απέναντι στην αστυνομία και τα δικαστήρια, συχνά η έρευνα επικεντρώνεται περισσότερο στα στατιστικά αποτελέσματα και όχι στους προσδιοριστικούς παράγοντες των απαντήσεων. Η παρούσα έρευνα έρχεται να ελέγξει εκτός από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, τα επιστημολογικά και μεθοδολογικά προβλήματα που εμφανίζονται σε μια τέτοια έρευνα τόσο σε μεθοδολογικό στάδιο όσο και σε ερμηνευτικό. Με τη χρήση μέρους του ερωτηματολογίου που διανεμήθηκε σε 20 χώρες από το ESS το 2010-2011 και σε δείγμα 100 ατόμων περιοχής δυτικών προαστίων της Αττικής, επαναλαμβάνεται η εμπειρική έρευνα του συγκεκριμένου τμήματος του ESS και δίνεται μια εικόνα για τη στάση του κοινού για τους φορείς του επίσημου συστήματος άσκησης του κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος σήμερα (2017) καθώς και των μεθοδολογικών προβλημάτων που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία των απαντήσεων.

Λέξεις-Κλειδιά: αστυνομία , δικαστήρια , διαδικαστική δικαιοσύνη, διανεμητική δικαιοσύνη , εμπιστοσύνη, μεθοδολογία , ESS

Abstract

By examining the attitude of the public towards the police and the courts, research often focuses more on statistical results than on the determinants of responses. In addition to the respondents' answers, the present research also examines the epistemological and methodological problems encountered in such research both in methodological and interpretative terms. By using part of the questionnaire distributed in 20 countries by the ESS in 2010-2011 and a sample of 100 individuals in the western suburbs of Attica, the empirical research of the particular ESS section is repeated and a picture of the public attitudes towards the actors of the official system for exercising social crime control today (2017) and of the methodological problems encountered in the response process.

Keywords: police, courts, procedural fairness, distributive fairness, trust, methodology, ESS

Εισαγωγή

Στο παρόν κείμενο παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας πεδίου που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας του γράφοντος, με τη χρήση μέρους του ερωτηματολογίου του European Social Survey (ESS) το 2010, μέρος του οποίου αποσκοπεί στην αξιολόγηση αστυνομικών και δικαστικών πολιτικών και πρακτικών. Το ESS είναι μια ακαδημαϊκή, διεπιστημονική, διεθνής έρευνα που διεξάγεται σε ολόκληρη την Ευρώπη από την ίδρυσή της το 2001. Κάθε δύο χρόνια διεξάγονται προσωπικές συνεντεύξεις με νεοεπιλεγμένα δείγματα εγκάρσιας τομής. Η έρευνα του 5^{ου} γύρου του ESS μετράει τις συμπεριφορές, τις πεποιθήσεις και τα πρότυπα συμπεριφοράς διαφόρων πληθυσμών σε περισσότερα από τριάντα έθνη (ESS, 2002). Η συγκεκριμένη έρευνα, η οποία παρουσιάζεται στο παρόν κείμενο, προχώρησε ένα βήμα παρακάτω αναζητώντας τα σχόλια όσων απαντούσαν στο ερωτηματολόγιο τόσο επάνω στις ερωτήσεις για το σύστημα επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος όσο και για τις ερωτήσεις αυτές καθαυτές. Ο σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τη «λειτουργική ισοδυναμία των όρων», δηλαδή το κατά πόσον οι ίδιες ερωτήσεις γίνονται αντιληπτές με τον ίδιο ή ανάλογο τρόπο από τα υποκείμενα της έρευνας και επομένως να καταλήξει σε διαπιστώσεις για την αξιοπιστία και βασιμότητα των απαντήσεων.

Για την επίτευξη των στόχων της παρούσας μελέτης, πραγματοποιήθηκε έρευνα πεδίου στο δήμο Περιστερίου ώστε να προσεγγιστούν διαφορετικές κοινωνικές κατηγορίες υποκειμένων που θα συνέβαλαν στην αποτίμηση του προαναφερθέντος μεθοδολογικού εργαλείου. Όπως προείπαμε, στόχος ήταν να διερευνηθούν τα νοήματα που αποδίδουν οι ερωτώμενοι στις ερωτήσεις, τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τις έννοιες και, ταυτόχρονα, να υπάρξει μια υποτυπώδης σύγκριση των απαντήσεων. Επιπλέον, ενδιέφερε η ανάδειξη και η μελέτη των δυσκολιών και των προκλήσεων που συνεπάγεται η συνεργασία με άτομα στο πλαίσιο της διερεύνησης των απόψεών τους για την αστυνομία και τη δικαιοσύνη.

Το βασικό ερώτημα ήταν αν και σε ποιο βαθμό τα σχόλια των ερωτώμενων διαφοροποιούν τη γενική εικόνα που δείχνουν τα στατιστικά ποσοστά. Το ζήτημα αυτό είναι σημαντικό και αναδείχθηκε με έμφαση μέσω της έρευνας, καθώς αφενός έχει μια ουσιαστική αξία για την αξιοπιστία του εργαλείου της έρευνας και αφετέρου τα αποτελέσματα τέτοιων ερευνών φαίνεται ότι συνδέονται με πρόσφατες πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται στην Ευρώπη με στόχο την ενίσχυση του βαθμού συμμετοχής των πολιτών στον επίσημο κοινωνικό έλεγχο.

Η παρούσα διπλωματική εργασία, συνεπώς, πραγματεύεται αφενός την έννοια της εμπιστοσύνης του κοινού στο σύστημα επίσημου κοινωνικού ελέγχου και αφετέρου τις στάσεις

του απέναντι σε συγκεκριμένες όψεις της αντεγκληματικής πολιτικής, σε σχέση με διάφορους δείκτες. Η μελέτη επιχειρεί, πρώτον, να αποσαφηνίσει την έννοια της εμπιστοσύνης του κοινού και να διερευνήσει τους προσδιοριστικούς παράγοντές της και, δεύτερον, να εξετάσει τις στάσεις του κοινού απέναντι σε συγκεκριμένες όψεις της αντεγκληματικής πολιτικής και κυρίως τον τρόπο που η αστυνομία και τα δικαστήρια στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν τους πολίτες, τις καταστάσεις κατά τις οποίες καλούνται να παρέμβουν και την αποτελεσματικότητα που το κοινό αξιολογεί ότι παρουσιάζουν.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη, το πρώτο περιλαμβάνει το θεωρητικό πλαίσιο των υπό μελέτη εννοιών, καθώς και την επισκόπηση των ερευνών για τις στάσεις του κοινού και το δεύτερο αφορά την παρουσίαση της έρευνας και των αποτελεσμάτων της σε δείγμα εκατό ατόμων στην περιοχή του Περιστερίου Αττικής. Η συγκεκριμένη περιοχή επιλέχθηκε καθώς τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των κατοίκων του συγκεκριμένου Δήμου (απογραφή ΕΛΣΤΑΤ 2011) και το μέγεθος του κρίθηκαν αρκούντως αντιπροσωπευτικά μιας μεγάλης μερίδας αντίστοιχων Δήμων σε επίπεδο επικράτειας με κατοίκους «μεσαίων» κοινωνικο-δημογραφικών στρωμάτων. Ο Δήμος Περιστερίου επιλέχθηκε, επιπλέον, αφού αποτελεί και τον τόπο διαμονής του ερευνητή στη βάση του κριτηρίου της προσβασιμότητας.

Αναλυτικότερα, στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται οι εννοιολογικές και θεωρητικές προσεγγίσεις της εμπιστοσύνης του κοινού γενικά και ειδικά απέναντι στους εν λόγω φορείς, των κοινωνικών τους στάσεων καθώς και τη διαφορά των τελευταίων από τις έννοιες της κοινής γνώμης και των κοινωνικών αναπαραστάσεων. Παράλληλα, παρουσιάζονται οι, σχετικά πρόσφατες στη βιβλιογραφία, έννοιες των δεικτών της «διαδικαστικής δικαιοσύνης» (procedural fairness) και της «διανεμητικής δικαιοσύνης» (distributive fairness), καθώς αποτελούν βασικά εννοιολογικά εργαλεία του ερωτηματολογίου του 5^{ου} γύρου του ESS, μέρος του οποίου αποτέλεσε και το βασικό εργαλείο της έρευνάς μας. Απαραίτητη κρίθηκε για την πληρέστερη κατανόηση των εννοιών, η αποκωδικοποίηση της σημασίας της νομιμότητας και η αιτία της σημαντικότητας της συμμετοχής του κοινού. Επιπροσθέτως, παρουσιάζονται οι προσεγγίσεις των *J.Jackson*, *B. Bradford*, *M. Hough* και *T. Tyler* που εξετάζουν τις παραπάνω έννοιες όσον αφορά την αστυνομία το θεσμό των δικαστηρίων, καθώς οι παραπάνω επιστήμονες ήταν οι εμπνευστές της συγκεκριμένης ενότητας του ερωτηματολογίου 5^{ου} γύρου του ESS στο οποίο προαναφερθήκαμε. Τέλος, γίνεται μια αναφορά στην έννοια της «τιμωρητικότητας», όπως εννοιολογήθηκε η αυξημένη ζήτηση αστηροποίησης των ποινών από την καθηγήτρια *X. Ζαραφονίτου* (Ζαραφονίτου, 2002). Στη συνέχεια μελετώνται το θεσμικό πλαίσιο συμμετοχής του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική και ενδεικτικές έρευνες που έχουν διεξαχθεί τόσο διεθνώς όσο και εγχώρια.

Στο *δεύτερο μέρος* της εργασίας επιχειρείται η εμπειρική διερεύνηση των στάσεων απέναντι στους φορείς αντεγκληματικής πολιτικής, με τη χρήση μέρους του επίσημου ερωτηματολογίου του 5^{ου} γύρου του ESS στο Δήμο Περιστερίου. Αρχικά, περιγράφονται η μεθοδολογία της έρευνας, η διαδικασία επιλογής των υποπεριοχών του Δήμου και η παρουσίαση των ιδιαίτερων κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών τους, τα ερωτήματα και οι βασικές υποθέσεις. Στη συνέχεια, αναλύονται τα ερευνητικά δεδομένα και παρουσιάζονται τα γενικά συμπεράσματα.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι απόψεις του κοινού συναρτώνται τόσο με παράγοντες που σχετίζονται με την πληροφόρηση και ενημέρωσή τους από Μ.Μ.Ε. και κοινωνικά δίκτυα όσο και με παράγοντες που αφορούν τη λειτουργία των φορέων του επίσημου συστήματος κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος. Συναρτώνται, επίσης, σε σημαντικό βαθμό, βάσει της αναλυτικής διερεύνησης των σχολίων την οποία επιχειρήσαμε, από χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ερωτώμενου, όπως ο πολιτικός προσανατολισμός του αλλά και από παράγοντες που συνδέονται με ευρύτερες στάσεις συμβολικού χαρακτήρα. Οι προτάσεις για την συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική δύνανται να αξιοποιήσουν, μεταξύ άλλων, τις ανωτέρω διαπιστώσεις και να επικεντρωθούν στην ουσιαστική αντιμετώπιση του εγκλήματος.

Η συμβολή της παρούσας διπλωματικής εργασίας, εντοπίζεται στα εξής: Ως προς το *σχεδιασμό* της, α) στη χρήση των σχολίων των ερωτηθέντων για την αξιολόγηση τόσο του υπό μελέτη θέματος όσο και του ίδιου του ερωτηματολογίου, β) στην εκτίμηση των δεικτών μέσα από ερωτήσεις του ερωτηματολογίου και γ) στην ανάδειξη προσδιοριστικών παραγόντων των προβλημάτων που αποτρέπει τους πολίτες να συμμετέχουν στην αντεγκληματική πολιτική. Ως προς τους *θεωρητικούς* στόχους της εργασίας, α) στην προσπάθεια αποσαφήνισης της έννοιας της εμπιστοσύνης του κοινού στη βάση του ερευνητικού σχεδίου που ακολουθήθηκε και, β) στην εξέταση των στάσεων απέναντι στην αντεγκληματική πολιτική και ειδικότερα απέναντι στη συμμετοχική στάση των πολιτών στη χάραξη και άσκηση της αντεγκληματικής πολιτικής.

Μέρος Πρώτο: Θεωρητικό Πλαίσιο

Κεφάλαιο Πρώτο: Θεωρητικές Προσεγγίσεις

Στο παρόν κεφάλαιο, συνοπτικά, εισάγονται οι ορισμοί της εμπιστοσύνης, των κοινωνικών στάσεων, γνωμών και αναπαραστάσεων, το θεωρητικό πλαίσιο της συμμετοχής του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική και επισημαίνονται προγενέστερες έρευνες συναφείς με το θέμα της παρούσας έρευνας.

Η εμπιστοσύνη και το κοινωνικό κεφάλαιο

Ο ορισμός του κοινωνικού κεφαλαίου έχει απασχολήσει την επιστημονική κοινότητα καθόσον πρόκειται, μέχρι τις έως τώρα αναλύσεις για μια ρευστή έννοια που δύσκολα ορίζεται. Ο Coleman (1994) έκανε μια προσπάθεια ορισμού της έννοιας του κοινωνικού κεφαλαίου, της εμπιστοσύνης και της από κοινού τους σχέσης, οριοθετώντας το πρώτο, ως δημόσιο αγαθό, και συγχρόνως, το αποτέλεσμα των μεταβολών που λαμβάνουν χώρα ανάμεσα σε άτομα, οι οποίες μεταβολές διευκολύνουν την κοινωνική δράση. Με αυτό τον τρόπο καθίσταται δυνατή η επίτευξη ορισμένων επιδιώξεων (Κονιόρδος, 2010). Η δεύτερη έννοια της εμπιστοσύνης ως εκ τούτου, μπορεί να περιγραφεί και με τον ακόλουθο τρόπο: *«Από τη μία πλευρά, η εμπιστοσύνη συνεπάγεται ότι ο πριμοδότης μεταφέρει ελεύθερα περιουσιακά στοιχεία σε άλλο πρόσωπο, χωρίς να ελέγχει τις ενέργειες αυτού του άλλου προσώπου ή να έχει το δυνατότητα αντιποιώνων. Από την άλλη πλευρά, πρέπει να υπάρξει ένα δυνητικό κέρδος για να υπάρξει ένα κίνητρο για εμπιστοσύνη»* (Naef & Schupp, 2009). Ως εκ τούτου, συμπεραίνεται ότι η εμπιστοσύνη έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (Hardin, 2004, σσ. 7-10):

1. Μεταβίβαση ευθύνης σε άλλο πρωταγωνιστή-δράστη (δρών κοινωνικό υποκείμενο),
2. Ελπίδα για κέρδος εάν ο αναθέτων ενεργεί σύμφωνα με το συμφέρον αυτού τον οποίο εμπιστεύεται. Συνεπώς, ο Hardin (1998) ορίζει την εμπιστοσύνη ως "ενθυλακωμένο ενδιαφέρον". Όπως αναφέρει ο ίδιος μεταγενέστερα *«για να πει κάποιος ότι εμπιστεύεται κάποιον τρίτο σημαίνει ότι πιστεύει ότι έχει τις σωστές προθέσεις ως προς τον ίδιο και ότι είναι ικανός να κάνει αυτό που τον εμπιστεύεται να κάνει»*. (Hardin, 2006, σ. 17),
3. Η ζημία θα συμβεί εάν το δρών κοινωνικό υποκείμενο καταχραστεί την εμπιστοσύνη.

Ωστόσο υπάρχουν διαφορετικές μορφές του όρου της εμπιστοσύνης, οι οποίες εναλλάσσονται ανάλογα με το είδος της σχέσης εμπιστοσύνης. Η πρώτη κατηγορία είναι η εμπιστοσύνη στους ανθρώπους. Αυτός ο τύπος μπορεί να χωριστεί περαιτέρω στην εμπιστοσύνη σε ανθρώπους τους οποίους κάποιος γνωρίζει προσωπικά, (εμπιστοσύνη με βάση την ταυτότητα) και στην εμπιστοσύνη σε ξένους, που ονομάζεται διαπροσωπική ή κοινωνική εμπιστοσύνη, (Freitag & Bauer, 2013). Η εμπιστοσύνη στους γνωστούς ανθρώπους είναι εξατομικευμένη, αφού

κάποιος είχε την ευκαιρία να οικοδομήσει πεπειθήσεις, συνάπτοντας σχέσεις και δεσμούς και δημιουργώντας, παράλληλα, εμπειρίες στη βάση μιας σχέσης αξιοπιστίας του ατόμου. Η εμπιστοσύνη που βασίζεται στην ταυτότητα ορίζεται ως εξής: *"Θα μπορούσαμε να σκεφτούμε την εμπιστοσύνη ενός ατόμου με τον οποίο κάποιος δεν έχει προσωπική σχέση, αλλά με τον οποίο κάποιος έχει κοινή ταυτότητα"* (Freitag & Bauer, 2013). Η διαπροσωπική εμπιστοσύνη ορίζεται από το γεγονός ότι το δρών κοινωνικό υποκείμενο δεν έχει κάποιο πρόσωπο ή κατάσταση κατά νου και στηρίζεται στο συναίσθημα. Ένα από τα μειονεκτήματα είναι ότι μπορεί να καταχραστεί ευκολότερα από την "ταυτοτική" εμπιστοσύνη. Το πιο ενδεικτικό παράδειγμα αυτού του τύπου εμπιστοσύνης είναι το παράδειγμα του οργανωμένου εγκλήματος και αυτό γιατί το οργανωμένο έγκλημα βασίζεται σε τεράστιο βαθμό στην εμπιστοσύνη στους οικείους για την επίτευξη των στόχων του. (Portes, 2014).

Μια δεύτερη ευρεία κατηγορία εμπιστοσύνης είναι η πολιτική ή θεσμική εμπιστοσύνη. *"Η πολιτική εμπιστοσύνη αντανακλά τις 'εκτιμήσεις για το εάν οι πολιτικές αρχές και τα θεσμικά όργανα ενεργούν ή όχι σύμφωνα με τις κανονιστικές προσδοκίες του κοινού' ή αντίστοιχα 'είναι μια συνοπτική κρίση ότι το σύστημα ανταποκρίνεται και θα κάνει ό, τι είναι σωστό, ακόμη και αν δεν υπάρχει σταθερός έλεγχος"*. (Miller & Listhaug, 1990). Αυτή η κατηγορία σαφώς διαφέρει από την εμπιστοσύνη στους πολίτες σε κάποια επίπεδα. Μπορεί κανείς να εμπιστευτεί τους πολίτες στην κοινωνία ή τους υπαλλήλους ενός θεσμού αλλά, ταυτόχρονα, να είναι εξαιρετικά δυσαρεστημένος προς τους εκάστοτε συγκεκριμένους θεσμούς (όπως η δικαιοσύνη, η κυβέρνηση, τα πολιτικά κόμματα κ.λπ.) ή και αντίστροφα. Κατά μέσο όρο, η πολιτική εμπιστοσύνη, η οποία είναι η πιο δημοφιλής υποκατηγορία θεσμικής εμπιστοσύνης, ποικίλλει πολύ περισσότερο από τη διαπροσωπική εμπιστοσύνη (Newton, 2001). Η κατηγορία της θεσμικής εμπιστοσύνης μπορεί να διαφοροποιηθεί περαιτέρω σε σχέση με ένα συγκεκριμένο εκπρόσωπο-θεσμό ή το πολιτικό σύστημα εν γένει (Fuchs, 2002). Ωστόσο, υπάρχουν σχέσεις μεταξύ θεσμικής και διαπροσωπικής εμπιστοσύνης. Το κράτος χρειάζεται τη διαπροσωπική εμπιστοσύνη ώστε να λειτουργήσει αρμονικά, ενώ συγχρόνως η χρηστή διακυβέρνηση αυξάνει το απόθεμα της διαπροσωπικής εμπιστοσύνης μεταξύ των ατόμων μιας κοινωνίας. Αυτό συμβαίνει επειδή τα άτομα αισθάνονται πιο ασφαλείς καθώς η κοινωνία λειτουργεί πιο αρμονικά (Hollis, 1998, σ. 105).

Κοινωνικές στάσεις, κοινή γνώμη και κοινωνικές αναπαραστάσεις

«Η έννοια των κοινωνικών στάσεων είναι πολύ σημαντική για τις κοινωνικές επιστήμες, έχοντας απασχολήσει κατά καιρούς τόσο τον κλάδο της κοινωνιολογίας, της εγκληματολογίας αλλά και της κοινωνικής ψυχολογίας» (Ζαραφονίτου, 2008). Οι στάσεις συμβάλλουν στη διαμόρφωση της

κοινωνικής στάσης και συμπεριφοράς του ατόμου και των ευρύτερων κοινωνικών ομάδων και μέσα από τη μελέτη τους καθίσταται εφικτή η ερμηνεία, η πρόβλεψη και, ως ένα βαθμό, ο έλεγχός τους. (Κοκκινάκη, 2006).

Οι ορισμοί που έχουν δοθεί για τις στάσεις είναι αρκετοί και συχνά συμπληρωματικοί ή αλληλεπικαλυπτόμενοι. Σύμφωνα με τον ορισμό του D.Katz (1960) η στάση «είναι η προδιάθεση ενός ατόμου απέναντι σε κάποιο σύμβολο ή αντικείμενο ή πλευρά (*aspect*) του κόσμου του με ευνοϊκό ή δυσμενή τρόπο [...] Όταν συγκεκριμένες στάσεις οργανώνονται σε μια ιεραρχική δομή, τότε αποτελούν σύστημα αξιών». Παρεμφερής είναι ο ορισμός που δίνουν οι Eagly και Chaiken (1993) που θεωρούν τη στάση ως «μια εσωτερική τάση, η οποία εκφράζεται με την αξιολόγηση ενός συγκεκριμένου αντικείμενου με κάποιον βαθμό εύνοιας ή δυσμένειας». Επίσης, ένας από τους πιο γνωστούς ορισμούς διατυπώνεται από τον M. Rokeach, ο οποίος αντιμετωπίζει τη στάση τόσο ως έννοια προσανατολισμού όσο και ως έννοια που υποδηλώνει τάση προς συγκεκριμένη συμπεριφορά. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι η στάση είναι «ένας σχετικά σταθερός οργανισμός από πεποιθήσεις γύρω από ένα αντικείμενο ή μια κατάσταση που προδιαθέτει (κάποιον) να απαντήσει με κάποιο τρόπο που εκφράζει προτιμήσεις (του) (*preferential manner*)» (Scott & Marshall, 2009). Ο Katz, όμως, επιχειρεί μια σημαντική διάκριση, αναφέροντας ότι «όλες οι στάσεις περιλαμβάνουν πεποιθήσεις αλλά όλες οι πεποιθήσεις δεν είναι στάσεις» (Katz, 1960, σ. 168). Ωστόσο, κεντρικό χαρακτηριστικό των περισσότερων ορισμών είναι ότι οι στάσεις εκφράζουν πάντα μια αξιολόγηση για κάποιο πρόσωπο, αντικείμενο ή κατάσταση (Κοκκινάκη, 2006, σ. 93).

Το σθένος των στάσεων ποικίλει καθώς μπορεί να καθορίζει τη χρονική σταθερότητα των στάσεων, την αντίστασή τους στην αλλαγή και το βαθμό στον οποίο επηρεάζουν την επεξεργασία πληροφοριών και τη συμπεριφορά. Οι στάσεις μπορεί να είναι εφήμερες ή ιδιαίτερα ανθεκτικές σε διάφορες πειστικές εκκλήσεις (Roberts & Hough, 2002). Γενικώς, όμως, είναι αποδεκτό ότι οι αξιολογήσεις ενός ατόμου για ένα ζήτημα ή ένα άλλο πρόσωπο μπορεί να αλλάζουν γρήγορα όσο προστίθενται νέες πληροφορίες, ενώ τα αντίθετα βασικά γνωρίσματα της προσωπικότητας ενός ατόμου μετασχηματίζονται πιο δύσκολα (Ajzen, 1988). Για να μπορέσει κανείς να αλλάξει τις στάσεις πρέπει να γνωρίζει το σθένος τους (Stalans, 2002).

Όσον αφορά τη συμβολή που είναι δυνατόν οι στάσεις να έχουν στην συμπεριφορά και να επιφέρουν αλλαγές σε αυτή, οι μελετητές συχνά δεν συναινούν μεταξύ τους. Από τη μια πλευρά, θεωρούν ότι οι στάσεις είναι ένας από τους παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά, ενώ από την άλλη ότι μπορεί να μην οδηγούν σε πράξη, δηλαδή, να μην αποκαλύπτονται πλήρως, ακριβώς επειδή η εκδήλωση της συμπεριφοράς εξαρτάται κάθε φορά από το πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα (Scott & Marshall, 2009, σσ. 25-26, Jary & Jary, 2002, σσ. 60-61).

Ανεξάρτητα όμως από αυτούς τους παράγοντες και όσον αφορά την τελική επίδρασή τους στη συμπεριφορά, οι κοινωνικοί κανόνες, η εσωτερίκευση των οποίων είναι απαραίτητη για την κοινωνική ένταξη, επιδρούν σε σημαντικότερο βαθμό στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς από ότι οι στάσεις (Κοκκινάκη, 2006, σ. 134). Είναι σημαντικό να σκεφτεί κανείς στο σημείο αυτό ότι ο άνθρωπος είναι φύσει κοινωνικό ον και έχοντας την ανάγκη “του ανήκειν” σε ένα κοινωνικό σύνολο, μπορεί να μην εκδηλώσει την συμπεριφορά που επιθυμεί, αλλά να την καταστείλει, φοβούμενος τον αποκλεισμό του από την κοινωνική ομάδα. Λαμβάνοντας υπόψη, εξάλλου, τον ορισμό του M. Weber για τις μορφές της κοινωνικής δράσης (λογική, αξιολογική, συναισθηματική και παραδοσιακή) καταδεικνύεται η πολυπλοκότητα των δύο εννοιών -στάσης και δράσης- αλλά και τα κοινά τους δομικά στοιχεία (Weber, 1997, σσ. 77-82).

Ως προς τα δομικά στοιχεία των στάσεων μια από τις κυρίαρχες προσεγγίσεις είναι αυτή των Rosenberg και Hovland (1960), γνωστή και ως «τριδιάστατο μοντέλο στάσεων». Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο κάθε στάση αποτελείται από τρεις δομικές κατηγορίες: τις *γνωστικές* (πεποιθήσεις, ιδέες), τις *συναισθηματικές* (συναισθήματα, όπως φόβος, συμπάθεια, μίσος) και τις *συμπεριφορικές* (τάση να πράξει κανείς με συγκεκριμένο τρόπο). Οι πρώτες εκφράζουν τις πεποιθήσεις απέναντι στο αντικείμενο της στάσης, οι δεύτερες τα συναισθήματα και οι τρίτες την πιθανή κλίση για δράση. Ο διαχωρισμός αυτός υποστηρίζει ότι η στάση συνιστά πολυδιάστατη κατασκευή, ωστόσο, έχει ασκηθεί έντονη κριτική του μοντέλου αυτού. Για παράδειγμα ένα άτομο μπορεί να αισθάνεται άβολα σ’ ένα νοσοκομείο (αρνητικό συναίσθημα απέναντι στο ιατρικό επάγγελμα) αλλά ταυτόχρονα να πιστεύει ότι οι γιατροί γνωρίζουν πολύ καλά τη δουλειά τους (θετικό γνωστικό στοιχείο) και να συμφωνεί να εγχειρισθεί (συμπεριφορικό στοιχείο), (Ajzen, 1988).

Πολλές φορές ο τρόπος που δομούνται οι στάσεις θυμίζει ιστό αράχνης. Συχνά είναι ενσωματωμένες σε άλλες στάσεις και συνδέονται με εικόνες, πεποιθήσεις, συναισθήματα και εμπειρίες (Stalans, 2002, σ. 18). Κάποιες στάσεις ανακαλώνται πιο εύκολα στη μνήμη από άλλες. Σύμφωνα με τη γνωστική ψυχολογία, υπάρχουν τουλάχιστον δύο στρώματα στάσεων στη μνήμη. Το πρώτο περιέχει τις στάσεις «επιφάνειας» (*surface attitudes*) και το άλλο τις «εσωτερικές» στάσεις (*inner attitudes*), (Μαντόγλου, 2010). Η δυνατότητα πρόσβασης στις πρώτες είναι πιο εύκολη, διότι συνδέονται περισσότερο με πολιτικές και θρησκευτικές αξίες, οι οποίες συζητιούνται ή απασχολούν τη σκέψη συχνότερα. Οι πιο συχνές στάσεις «επιφάνειας» απέναντι στην τιμωρία είναι αυτές που αφορούν τη θανατική ποινή, την επιείκεια ή την αυστηρότητα των δικαστηρίων, τους σκοπούς της ποινής και την τιμωρία στερεοτυπικών ομάδων δραστών, όπως οι δολοφόνοι, οι διαρρήκτες, οι ληστές και οι έμποροι ναρκωτικών. Η ευελιξία ή ποικιλομορφία και οι ιδιαίτερες αποχρώσεις των στάσεων ανακαλύπτονται από τη μέτρηση των «εσωτερικών»

στάσεων. Στην περίπτωση αυτή χρειάζονται λεπτομερείς περιγραφές των εγκληματικών περιπτώσεων και συζήτηση πάνω σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Οι λειτουργίες που επιτελούν οι στάσεις σύμφωνα με την προσέγγιση του Katz είναι τέσσερις (Katz, 1960, σ. 170):

1. η *οργανική, προσαρμοστική ή ωφελμιστική λειτουργία*: η λειτουργία αυτή επηρεασμένη από τον Bentham, στοχεύει στην εξασφάλιση των θετικών συνεπειών,
2. η *εγω-αμυντική λειτουργία*: η λειτουργία αυτή επηρεασμένη από τον Freud, αποτελεί μηχανισμό άμυνας του ατόμου από τις δυσκολίες του εξωτερικού κόσμου,
3. η *λειτουργία έκφρασης αξιών*: η λειτουργία αυτή αναφέρεται στην ευχαρίστηση που προκύπτει από την έκφραση στάσεων σύμφωνων με το σύστημα αξιών και την αυτο-εικόνα του ατόμου,
4. η *γνωσιακή λειτουργία*: η λειτουργία αυτή αφορά την προσπάθεια οργάνωσης των νοημάτων, των προσλήψεων και των πεποιθήσεων του ατόμου έτσι ώστε να παρέχουν συνέπεια και σαφήνεια για το άτομο.

Οι κοινωνικές στάσεις σε σχέση με την «κοινή γνώμη» αποτελούν διαφορετική έννοια, αν και πολλές φορές στη βιβλιογραφία καταγράφεται εναλλαγή των δύο λέξεων στο ίδιο κείμενο, χωρίς να διευκρινίζεται η ακριβής έννοια της κάθε μίας. Η έννοια της κοινής γνώμης είναι ιδιαίτερα ρευστή και ασαφής και αυτό αποδεικνύεται από τις προσπάθειες ορισμού της, οι οποίες αναφέρονται σε όρους όπως «*χαλαρά δομημένη ομάδα*», «*με κάποια μορφή ενότητας*» και καταδεικνύουν τόσο τους χαλαρούς δεσμούς της «ομάδας» όσο και την έλλειψη σταθερότητάς της (Ζαραφονίτου, 2008, σσ. 24-29).

Πολλοί παράγοντες επηρεάζουν τη διαδικασία διαμόρφωσης της κοινής γνώμης, κάθε ένας από τους οποίους σε διαφορετικές στιγμές της διαδικασίας διαδραματίζει και διαφορετικό ρόλο (Hoffman, Glynn, Huges, Sietman, & Thomson, 2007, σ. 20). Γι' αυτό θα πρέπει να ληφθούν υπόψη παράγοντες, όπως οι προδιαθέσεις και τα αρχέτυπα, η χρήση των M.M.E., η διαπροσωπική συζήτηση καθώς και η πρόσληψη της άποψης που έχει η κοινότητα για τα συγκεκριμένα θέματα (Χαίδου, 1996). Πρωτίστως, όμως, η έννοια απαιτείται να γίνεται αντιληπτή διαμέσου της επικοινωνιακής διαδικασίας.

Συνδέοντας την έννοια της κοινής γνώμης με την ερευνητική της προσέγγιση, η κοινή γνώμη αναφέρεται στις εκφρασμένες απόψεις των μελών ενός γενικού πληθυσμού, οι οποίες συνήθως συλλέγονται μέσω δημοσκοπήσεων και ερευνών και συχνά «*επικαλείται παρά κατανοείται*» (Hancock, 2013). Επίσης, σε ερευνητικό επίπεδο, οι διαφοροποιήσεις που υπάρχουν στην κοινή γνώμη, καθώς και οι παράγοντες που την επηρεάζουν, παραμένουν σχετικά ανεπαρκώς αναπτυγμένοι. Τα προβλήματα εγκυρότητας (validity) σχετίζονται με την υψηλά

εξειδικευμένη φύση του ερεθίσματος, την έλλειψη εξοικείωσης του ερωτώμενου με το σενάριο της ερώτησης, αλλά και το χρονικό περιορισμό της συνέντευξης.

Σε σχέση με τη γνώμη, «η στάση διαφοροποιείται επειδή είναι περισσότερο βαθιά, λιγότερο ορθολογική και παρουσιάζει διάρκεια συχνά πολύ μεγάλη. Όσο για τη γνώμη, αυτή είναι περισσότερο ορθολογική και συνιστά μίαν αντίδραση συμπτωματική ή μεμονωμένη. Μπορεί να υποστηρίξει κάποιος πως οι στάσεις είναι το υπόβαθρο των γνωμών και των λοιπών τυποποιημένων συμπεριφορών» (Javeau, 2000). Οι γνώμες μπορούν να έρθουν σε αντίφαση με τις στάσεις καθώς αποκαλύπτουν περισσότερα για την προσωπικότητα και συνδέονται με στερεότυπα και προκαταλήψεις. Γενικότερα, όπως προαναφέρθηκε, η έννοια της «κοινής γνώμης» θεωρείται αμφιλεγόμενη και στερείται ενός κοινά αποδεκτού ορισμού, αν και έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης από το σύνολο των κοινωνικών επιστημών (Ζαραφωνίτου, 2006).

Όσον αφορά τις έρευνες, η διαφορά γνώμης και στάσης προκύπτει μεταξύ του να ρωτάει κανείς, ζητώντας απ' ευθείας τη γνώμη κάποιου και του να μετράει τη στάση του, προσπαθώντας να συνδυάσει τις αποκρίσεις του στις ερωτήσεις αντιλήψεων σε κάποιο είδος βαθμού (Μιχαλοπούλου, 2002, σ. 14). Έτσι η γνώμη προσεγγίζεται κυρίως μέσα από τις έρευνες δημοσκοπήσης και σφυγμομέτρησης και η στάση μέσω ερευνών που χρησιμοποιούν κλίμακες μέτρησης στάσεων. Γνώμη είναι η προφορική έκφραση μιας στάσης ενώ οι στάσεις μπορούν να εκφραστούν και εξωλεκτικά (Katz, 1960, σ. 168). Συγκεκριμένα οι στάσεις, λεκτικές ή έξω-λεκτικές, συνιστούν «υποθετική κατασκευή, η οποία δεν είναι προσβάσιμη στην άμεση παρατήρηση· συμπεραίνεται από απαντήσεις που μπορούν να μετρηθούν» (Ajzen, 1988, σ. 4). Οι απαντήσεις αυτές, δεδομένης της κατασκευής προς έρευνα αντανακλούν θετικές ή αρνητικές απαντήσεις σχετικά με το αντικείμενο της στάσης και είναι οιονεί απεριόριστες.

Σημαντική είναι η καταγραφή του Price, στο κλασικό πλέον βιβλίο του *Κοινή Γνώμη* (1996 [1992]), για τη σχέση μεταξύ γνώμης και στάσης. Ο Price υποστηρίζει ότι η γνώμη είναι παρατηρήσιμη και λεκτική απόκριση σε κάποιο ζήτημα και όχι κεκαλυμμένη ψυχολογική διάθεση ή τάση. Η στάση, επίσης, υποδηλώνει συναίσθημα, ενώ η γνώμη στρέφεται προς τη νόηση και τέλος η στάση είναι ένας «συνολικός, διαρκής προσανατολισμός σε μια γενική πράξη ερεθισμάτων», σε αντίθεση με τη γνώμη που αναφέρεται «σε συγκεκριμένο ζήτημα σε δεδομένο πλαίσιο συμπεριφοράς» (Price, 1996 [1992]).

Ωστόσο, εκτός από την «κοινή γνώμη» και τις κοινωνικές στάσεις σημαντική είναι η έννοια των κοινωνικών αναπαραστάσεων. Οι αναπαραστάσεις ορίζονται ως «η αναδόμηση του αντικειμένου από κάποιο υποκείμενο, η οποία απορρέει από γνώμες και συμπεριφορές που ένα άτομο ή μια ομάδα έχει δημιουργήσει συνειδητά ή ασυνείδητα. Αποτελούν την αντανάκλαση όχι του ίδιου του αντικειμένου αλλά των σύνθετων σχέσεων που διαμορφώνει το υποκείμενο με το

αντικείμενο» (Ζαραφωνίτου, 2004, σ. 183). Οι σχέσεις μεταξύ των μελών στο διατομικό ή διαομαδικό επίπεδο προϋποθέτουν την ύπαρξη των κοινωνικών αναπαραστάσεων (Παπαστάμου, 1989, σσ. 416-420). Η έννοια αναπτύχθηκε από τον Moscovici και συνδέεται, ως ένα βαθμό, με την έννοια των συλλογικών αναπαραστάσεων του Durkheim. Οι συλλογικές αναπαραστάσεις «αντικατοπτρίζουν τη συλλογική εμπειρία της ομάδας και δεν είναι μόνο αντικείμενα αλλά και έννοιες που εκφράζουν αντιλήψεις για τη ζωή και τον κόσμο» (Τσαούσης, 1987) και 'εκτοπίζουν' εν μέρει, την παλαιότερη έννοια της «συλλογικής συνείδησης» που είχε αναπτύξει ο Durkheim (Scott & Marshall, 2009). Ο Durkheim θεωρεί ότι οι συλλογικές αναπαραστάσεις «εκφράζουν πρώτα απ' όλα καταστάσεις της κοινότητας, εξαρτώνται από τον τρόπο με τον οποίο συντίθεται και οργανώνεται η κοινότητα, από τη μορφολογία της, από τους θρησκευτικούς, ηθικούς και οικονομικούς θεσμούς της κ.λπ.[...]. Οι αναπαραστάσεις που την εκφράζουν [κοινωνία] έχουν επομένως ένα τελείως διαφορετικό περιεχόμενο από τις καθαρά ατομικές αναπαραστάσεις και μπορούμε να είμαστε εκ των προτέρων σίγουροι ότι οι πρώτες προσθέτουν κάτι στις δεύτερες» (Durkheim, 1968 [1912]).

Σύμφωνα με τον Moscovici οι κοινωνικές αναπαραστάσεις έχουν δύο όψεις: την όψη της εικόνας και την όψη της σημασίας (μία εικόνα σε μία σημασία και μία σημασία σε κάθε εικόνα), γι' αυτό αποτελούν ειδική μορφή σκέψης που διαφέρει από τις ιδεολογίες ή τις επιστημονικές ιστορίες (επεξεργασμένα θεωρητικά σχήματα) και από τις εικόνες που προκύπτουν ως απόρροια των αντιλήψεων (Παπαστάμου, 1989, σσ. 418-419). Η λειτουργία των κοινωνικών αναπαραστάσεων διακρίνεται από δύο γενικά χαρακτηριστικά: την αντικειμενοποίηση και την επικέντρωση. Η πρώτη μετατρέπει το αφηρημένο σε συγκεκριμένο (μία έννοια σε εικόνα) και η δεύτερη ενσωματώνει ό,τι νέο στην γνωστική μας δομή, προκειμένου να γίνει οικείο, ερμηνεύσιμο και κατατάξιμο (Παπαστάμου, 1989, σ. 423). Ωστόσο, κοινωνικές αναπαραστάσεις μπορεί να επηρεάσουν τη συμπεριφορά, αλλά δεν υπαγορεύουν την συμπεριφορά (Howarth, 2006).

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις, όπως τουλάχιστον γίνονται περισσότερο αντιληπτές στον ευρωπαϊκό χώρο, επικεντρώνονται κυρίως στην κοινότητα, στις συλλογικές πρακτικές και στη θεσμοποίηση της κοινωνικής γνώσης, σε αντίθεση με την αμερικανική αντίληψη για τις στάσεις που επικεντρώνεται στον ατομικισμό και στην υποκειμενική εκτίμηση. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις, σε αντίθεση με τις συλλογικές αναπαραστάσεις, είναι πιο δυναμικές και ευμετάβλητες μορφές σκέψης, συνιστούν ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα η επικοινωνία και καθιστούν εφικτή την κατανόηση του κόσμου και την νοηματοδότησή του, συμπεριλαμβάνοντας και το περιεχόμενο αυτής της νοηματοδότησης (Χρυσόχου, 2008). Ωστόσο, υπάρχουν «ηγεμονικές» αναπαραστάσεις, οι οποίες κατέχουν τόσο κεντρικό ρόλο στην κουλτούρα που δεν είναι δυνατή η απομάκρυνση από αυτές (Howarth, 2006, σ. 696). Ένα τέτοιο

παράδειγμα είναι η έννοια της δικαιοσύνης, η οποία είναι βαθιά ριζωμένη στους κόλπους των περισσότερων αναπτυγμένων κοινωνικών ομάδων. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις υπάρχουν και έξω από το υποκείμενο και όχι μόνο μέσα σ' αυτό, προϋπάρχουν της γέννησής του, δομούν και αναδομούν τις κοινωνικές ταυτότητες σε αλληλεπίδραση με τους άλλους και το σημείο εκκίνησής τους είναι η κοινωνική γνώση, ενώ των στάσεων είναι το άτομο. Συμβιβαστική εκδοχή των παραπάνω διαφοροποιήσεων είναι ότι οι στάσεις συνιστούν έκφραση των κοινωνικών αναπαραστάσεων (Howarth, 2006, σ. 700, Ζαραφωνίτου, 2008, σ. 29). Στο σημείο αυτό είναι σημαντική και η κοινωνική αναπαράσταση των ίδιων στάσεων που ορίζει τον τρόπο ερμηνείας των σκέψεων και δράσεων σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο (Howarth, 2006, σ. 703). Η μελέτη των προαναφερθεισών εννοιών και η περαιτέρω διεύρυνση και κατανόησή τους συνεισφέρουν στην πληρέστερη ερμηνεία της κοινωνικής δράσης και της σχέσης της με την κοινωνική δομή, των στοιχείων, δηλαδή, που συνθέτουν το μακρο-επίπεδο της κοινωνίας. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να προσεγγισθούν υπό το πρίσμα της κοινωνίας ως υποκειμενικής πραγματικότητας, όπως αυτή προσλαμβάνεται και εσωτερικεύεται από το άτομο, στο πλαίσιο της πρωτογενούς και δευτερογενούς κοινωνικοποίησης, συντηρείται και μετασχηματίζεται, διαμορφώνοντας εν τέλει την ταυτότητα του υποκειμένου, η οποία διατηρεί διαλεκτική σχέση με την κοινωνία (Berger & Luckman, 2003 [1966]).

Θεσμικό πλαίσιο της συμμετοχής του κοινού

Οι εγκληματολογικές έρευνες με θέμα τον επίσημο κοινωνικό έλεγχο περιστρέφονται γύρω από δύο βασικούς άξονες ενδιαφέροντος: αυτές που αφορούν τη μελέτη της δομής και της λειτουργίας της, όπως και του έμψυχου υλικού της και της εκπαίδευσής του (input) και της αποδοτικότητά της (output) όπου ονομάζονται εκτιμητικές και τις έρευνες στάσεων που αφορούν στη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ κοινού και αστυνομίας, τις έρευνες κοινής γνώμης για την αστυνομία κ.λπ. (Ζαραφωνίτου, 2004, σσ. 153-168).

Μετά το 1965 οι έρευνες στάσεων άρχισαν να αυξάνονται εξαιτίας της αύξησης της φαινομενικής εγκληματικότητας, του αισθήματος της μη ικανοποίησης των πολιτών και της επιθυμίας του επίσημου συστήματος να συνεργαστεί με το κοινό άμεσα ή έμμεσα (Ζαραφωνίτου, 2004). Η συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική αναγάγει τον πολίτη σε ενεργό υποκείμενο της αντιμετώπισης του εγκλήματος και στηρίζεται στην πεποίθηση ότι εκείνοι που επηρεάζονται από την απόφαση έχουν το δικαίωμα να μετέχουν στη διαδικασία λήψης της και, εν προκειμένω, σε επιμέρους ενέργειες που απορρέουν από τις αποφάσεις αυτές (Χαλκιά, 2014, σ. 66).

Ήδη από το 4ο Συνέδριο για την Πρόληψη και τον Έλεγχο του Εγκλήματος και της Παραβατικότητας του Ο.Η.Ε., το 1970, στο Κιότο, η συμμετοχή του κοινού κατέχει ιδιαίτερη θέση (United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), 1970). Η εστίαση στη συμμετοχή του κοινού συνεχίστηκε το 1990 στο Τόκιο με τους πρότυπους ελάχιστους κανόνες για τα μη στερητικά της ελευθερίας μέτρα (UNODC, 1990) καθώς και το 2002 με την απόφαση 2002/13 των Ηνωμένων Εθνών με την δράση για την προώθηση μιας αποτελεσματικής πρόληψης του εγκλήματος (ECOSOC, 2002). Το 1983, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, με τη Σύσταση (R) (83) 7 συστήνει στα κράτη μέλη να προωθήσουν τη συμμετοχή του κοινού στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της αντεγκληματικής πολιτικής με στόχο την πρόληψη του εγκλήματος σε τοπικό και εθνικό επίπεδο μέσα από ad hoc συμβουλευτικές επιτροπές, μόνιμα σώματα καθώς, επίσης, και μέσω ευρείας διαβούλευσης, προκύπτουσας κυρίως από δημόσιες συζητήσεις (Φαρσεδάκης, 1991). Επιπροσθέτως, συστήνεται η παρουσίαση στο κοινό των τάσεων της αντεγκληματικής πολιτικής που ακολουθείται από τις αρχές, ώστε οι πολίτες να εξοικειωθούν σε ένα βαθμό με τις πρακτικές της αστυνομίας και, συνεπώς, να γίνουν ακόμα πιο ενεργοί στην τήρηση της τάξης. Από την άλλη πλευρά, οι αρχές οφείλουν να γνωρίζουν και να δέχονται κριτικά τις παρατηρήσεις του κοινού επ' αυτών των πολιτικών.

Κατόπιν ακολουθούν συναφείς Συστάσεις αναφοράς στη συμμετοχή του κοινού (Αλεξιάδης, 2005), όπως η Σύσταση R (87) 19 για την οργάνωση της πρόληψης του εγκλήματος, η Σύσταση R (87) 21 για την ανάγκη βοήθειας του θύματος από το κοινό, η Σύσταση R (92) 16 για τις κυρώσεις και τα μέτρα στην κοινότητα, η Σύσταση R (96) 8 για την αντεγκληματική πολιτική στην Ευρώπη σε μια εποχή αλλαγής, η Σύσταση R (99) 19 για τη μεσολάβηση σε ποινικές υποθέσεις και η Σύσταση Rec (2003) 21 που αφορά τη συνεργασία στην πρόληψη του εγκλήματος (Τσήτσουρα, 2007). Κεντρικά σημεία των Συστάσεων γενικά φαίνεται να αναδεικνύονται η αναγκαιότητα συνεργασίας του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική, η παροχή αντικειμενικής πληροφόρησης με απώτερο σκοπό την προστασία του κοινωνικού συνόλου με την κοινωνικοποίηση όσων βρίσκονται σε κίνδυνο και την επανένταξη των δραστών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από το 2001 με τη Λευκή Βίβλο (COM 2001 428 τελικό) αναγνωρίζει την ιδιαίτερη σημασία της συμμετοχής των πολιτών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο «στην εκπόνηση και υλοποίηση των πολιτικών», καθώς και της κοινωνίας των πολιτών (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001). Λευκή βίβλος είναι μια διάταξη στην οποία εξηγούνται οι επιπτώσεις της σχεδιαζόμενης νομοθετικής ρύθμισης με βάσει στοιχεία χωρών. Οι λευκές βίβλοι έχουν σκοπό να προκαλέσουν τις αντιδράσεις του κοινού και δίνουν τη δυνατότητα στην νομοπαρασκευαστική υπηρεσία να επεξηγήσει ορισμένα επίμαχα θέματα ώστε να παύσουν οι αντιρρήσεις (Τσήτσουρα, 2011). Επιπροσθέτως, η συμμετοχή του κοινού τονίζεται στην πρόληψη

της εγκληματικότητας το 2004 (Com 2004 165 τελικό) (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2004). Προχωρώντας από τη θεωρία στην πράξη, το κοινό συχνά ενθαρρύνεται να συμμετέχει ενεργά στις εκάστοτε πρακτικές αντεγκληματικής πολιτικής μέσα από διάφορες δράσεις ανά τύπους.

Οι έμμεσοι τρόποι συμμετοχής του κοινού που σχετίζονται με τη διαμόρφωση της αντεγκληματικής πολιτικής αφορούν την αντιπροσώπευση στο Κοινοβούλιο και οι άμεσοι τρόποι με τις αντιδράσεις της κοινής γνώμης σε νομοσχέδια, δημοψηφίσματα, συνέδρια, στις ομάδες πίεσης, στις Μ.Κ.Ο. κ.ά. (Τσήτσουρα, 1988). Η συμμετοχή του κοινού στην εφαρμογή της αντεγκληματικής πολιτικής συμπεριλαμβάνει όλο το εύρος του πεδίου που αφορά την αντιμετώπιση του εγκλήματος, από την πρόληψη, όπως σύλλογοι γονέων, αθλητικοί σύλλογοι, τη γνωστοποίηση των αδικημάτων και τη μαρτυρία, τα εξωποινικά μέτρα, την προστασία του θύματος, την ποινική δίκη με τους ενόρκους και το ακροατήριο ως την εκτέλεση των ποινών, τους συλλόγους αρωγής φυλακισμένων, την αντιμετώπιση του αποφυλακισμένου κ.ά.

Επιπλέον, η ενεργός συμμετοχή του κοινού προβλήθηκε κι ως παράγοντας που συμβάλλει στην ενίσχυση των δημοκρατικών διαδικασιών, την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φόβου του εγκλήματος και την ανάπτυξη της εμπιστοσύνης απέναντι στις κρατικές επιλογές. Η τεχνολογία, επιπλέον, έπαιξε καταλυτικό ρόλο στη δυνατότητα ενίσχυσης της παρουσίας της κοινής γνώμης και της διάδοσης των αιτημάτων της. Τα ζωντανά προγράμματα της τηλεόρασης, η ψηφιακή τηλεόραση και το διαδίκτυο την ενθάρρυναν και την ενδυνάμωσαν (Ryan, 2005). Ωστόσο, η ψηφιακή αυτή εξέλιξη έχει και αρνητικό αντίκτυπο, αφού δεν είναι λίγες οι φορές που έχουν δημοσιευθεί ψευδείς ειδήσεις, και έχουν στιγματιστεί αναληθώς διάφορα άτομα.

Ωστόσο, η διαμόρφωση της κοινής γνώμης συνιστά και αυτή μια δυναμική διαδικασία που επηρεάζεται διαδραστικά από πλήθος ατομικών και κοινωνικών παραγόντων, όπως προαναφέρθηκε. Οι πολίτες που φοβούνται ζητούν περισσότερα και καλύτερα μέτρα αστυνομικής προστασίας, όμως *«οι αναπαραστάσεις των πολιτών για το έγκλημα, τον εγκληματία και το ποινικό σύστημα, εξαρτώνται σημαντικά από τις γενικότερες στάσεις και απόψεις τους για την κοινωνία, τις αξίες και τους κανόνες οι οποίοι ρυθμίζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά και κρίση τους»* (Ζαραφονίτου, 2002). Οι επιδόσεις της αστυνομίας συνδέονται με το χρόνο ανταπόκρισης της στις διάφορες κλήσεις, την ικανότητά τους να αποτρέπουν εγκλήματα ή να προχωρούν σε συλλήψεις, τα οποία είναι όλα κεντρικά ζητήματα στην κοινοτική αστυνόμευση (Dukes, Portillos, & Miles, 2009), ενώ αντίστοιχα οι επιδόσεις των δικαστηρίων συνδέονται με την υποτροπή των εγκληματιών και το αίσθημα δικαιοσύνης. Είναι ασφαλές να ειπωθεί ότι η αποτελεσματικότητα στον έλεγχο του εγκλήματος είναι μια από τα βασικές υποκείμενες αρχές σχετικά με τα καθήκοντα των παραπάνω φορέων και τις παραμέτρους της αξιολόγησής τους από τους πολίτες (Weitzer &

Tuch, 2002). Δηλαδή, αν ο οργανισμός της αστυνομίας θεωρείται ότι κάνει τη δουλειά του με αποτελεσματικό τρόπο, τόσο πιο πιθανό είναι οι πολίτες να τον εμπιστευτούν και αντίστροφα. Επιπλέον, άμεσες ή έμμεσες εμπειρίες με τους φορείς μπορεί να οδηγήσουν σε θετικές ή αρνητικές αντιλήψεις (Schafer, Huebner, & Bynum, 2003). Τα διάφορα ερεθίσματα, άλλωστε, προκαλούν τις αντίστοιχες δράσεις και στάσεις. Όταν, για παράδειγμα, οι πολίτες έχουν χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης στην αστυνομία, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε λιγότερη συνεργασία με τους πολίτες, η οποία, με τη σειρά της, μπορεί να οδηγήσει σε ανεπιτυχή αστυνομία ως σύνολο. Ως εκ τούτου, ιδιαίτερα στις δυτικές χώρες, η εφαρμογή της επιτυχούς κοινοτικής αστυνόμευσης ως στρατηγική έχει αυξηθεί (Mastrofski, Worden, & Snipes, 1995).

Από τα σημαντικότερα θέματα συζήτησης αποτέλεσε και η νοοτροπία του κοινού, σε σχέση με τα στερεότυπα του «ρουφιάνου» που θα συνεργαστεί με την αστυνομία, και του «μπάτσου» που δε σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σχετικά με το θέμα της αρνητικής στάσης του κοινού, πολλοί υποστηρίζουν ότι ευθύνεται το «κακό παρελθόν» της αστυνομίας λόγω των γεγονότων της περιόδου της δικτατορίας, κάτι το οποίο είναι ακόμα νωπό στις μνήμες των πολιτών παρά τις δεκαετίες που έχουν περάσει, αλλά και στις αλλαγές της στάσης και πρακτικές της ίδιας της αστυνομίας, τόσο ως θεσμός, όσο και στο έμφυχο δυναμικό της (Δήμου, 2012). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Σ. Βιδάλη (2001), *«οι λέξεις “χαφιές”, “μπασκίνας” και αργότερα “μπάτσος”, οι οποίες συχνά συναντώνται σε καθημερινές συζητήσεις πολιτών, είναι ενδεικτικές της στάσης των πολιτών απέναντι στην αστυνομία»*. Ο αστυνομικός στη συνείδηση του κοινού συνυφαίνεται με καταστολή, αυταρχισμό και καταπάτηση δικαιωμάτων (Τσαλίκογλου, Αρτινοπούλου, Ζαραφωνίτου, & Μαντόγλου, 1994). Για το λόγο αυτό, όταν μετρείται η αντίληψη της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας μεταξύ των πολιτών, πρέπει να εξετάζεται και ο ρόλος που διαδραματίζουν οι πολιτιστικοί παράγοντες, καθώς ο εθνικός χαρακτήρας ή ο πολιτισμός ενός λαού μπορεί να διαδραματίσει συγκεκριμένο ρόλο στη δημιουργία θετικών ή αρνητικών αντιλήψεων για την εμπιστοσύνη του κοινού σε οποιαδήποτε υπηρεσία εντός μιας κοινωνίας (Meisenhelder, 2006).

Οι περισσότερες έρευνες επικεντρώνονται κυρίως στις απόψεις των χρηστών των αστυνομικών υπηρεσιών και των ανθρώπων από κοινότητες με προβληματικές σχέσεις με την αστυνομία. Ωστόσο, υπάρχει μια στροφή προς τον γενικό πληθυσμό. Βέβαια, φαίνεται πιθανό ότι οι κρατικές δυνάμεις θα ξεκινήσουν να κρίνονται σε μεγαλύτερο βαθμό ενάντια στις απόψεις όλων εκείνων που υπηρετούν, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που έχουν μικρή εμπειρία, γνώση ή συνειδητοποίηση των πραγματικών αστυνομικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, μια τέτοια έμφαση μπορεί να μην είναι τόσο παράλογη όσο μπορεί να ακούγεται πρώτα. Η αστυνομία

υπάρχει για να εξυπηρετήσει όλους τους πολίτες εξίσου· ένα τμήμα του κοινού δεν πρέπει να έχει μεγαλύτερο μερίδιο ή να διεκδικεί και να άγει τις αποφάσεις για την αστυνομία. Η ενεργός συμμετοχή των πολιτών στη λειτουργία μιας δημόσιας υπηρεσίας εξίσου σημαντικής με την αστυνομία απαιτεί, εξ ορισμού, την εισροή από όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους, ώστε να αναπτυχθεί και να ισχυροποιηθεί ολοένα και περισσότερο η ομάδα αυτή. Εξίσου σημαντικό είναι ότι τα ερευνητικά τεκμήρια βρίσκουν ολοένα και πιο ισχυρούς δεσμούς μεταξύ εμπιστοσύνης και πίστης και την ετοιμότητα του κοινού να εμπλακεί, να συνεργαστεί και να σέβεται τους αξιωματικούς (Tyler & Fagan, 2008, Bradford & Jackson, 2010) Δεδομένου ότι οποιοσδήποτε μπορεί να βρεθεί σε κατάσταση όπου μπορεί να χρειαστεί ή να μπορέσει να βοηθήσει την αστυνομία για κάποιο λόγο, οι απόψεις όλων των πολιτών είναι σχετικές, και η αρωγή όλων των πολιτών είναι κρίσιμη.

Μέχρι στιγμής έχει αναφερθεί η εμπιστοσύνη του κοινού στην αστυνόμευση και τη δικαιοσύνη, όπως μετράται χρησιμοποιώντας ερωτήσεις ενιαίας έρευνας και μπορεί να ονομαστεί ως συνολική ή «παγκόσμια» εμπιστοσύνη (Jackson & Bradford, 2010a). Αλλά, όπως αναφέρουν και οι ίδιοι, το κοινό ασχολείται με αρκετά εξελιγμένα συμπεράσματα σχετικά με την αξιοπιστία της αστυνομίας. Οι ευαισθησίες των πολιτών προς την αστυνομία εκδηλώνονται με θέματα εξουσίας, κοινωνικής τάξης και ασφάλειας (Loader & Mulcahy, 2003). Το κοινό θεωρεί ότι μια αξιόπιστη αστυνομική δύναμη είναι αποτελεσματική, δίκαιη και έχει κοινές αξίες, συμφέροντα και ισχυρή δέσμευση έναντι της τοπικής κοινότητας (Tyler & Huo, 2002, Sunshine & Tyler, 2003, Jackson & Sunshine, 2007, Jackson & Bradford, 2009). Η εμπιστοσύνη εκτείνεται πέρα από τις στενές δημόσιες εκτιμήσεις ότι η αστυνομία εκτελεί τα καθήκοντά της αποτελεσματικά και αποδοτικά ώστε να περιλαμβάνει την αίσθηση ότι η αστυνομία κατανοεί τις ανάγκες της κοινότητας, ότι μεταχειρίζεται τους ανθρώπους δίκαια και με αξιοπρέπεια, ότι τους παρέχει πληροφορίες και ότι επιτρέπει στα μέλη της κοινότητας να επισημάνουν τοπικά προβλήματα.

Η εμπιστοσύνη της κοινής γνώμης ως δείκτης

Στην επιστήμη των οικονομικών χρησιμοποιούνται ευρέως κάποιοι δείκτες για την ανίχνευση της οικονομικής ανάπτυξης και την πρόβλεψη των μελλοντικών οικονομικών επιδόσεων. Αν και η κοινωνική, πολιτιστική ή εκπαιδευτική παροχή σε ένα έθνος εξαρτάται κριτικά από την οικονομική του κατάσταση, οι οικονομικοί δείκτες δεν λένε τα πάντα για τη συνολική κοινωνική κατάσταση μιας χώρας. Για να “γεμίσει” αυτό το χάσμα χρειάζονται οι κοινωνικοί δείκτες (Jowell & Eva, 2009). Συνδυάζοντας την εθνική πληροφόρηση με διακρατικούς στόχους, οι κοινωνικοί δείκτες παρέχουν μετρήσεις για την ευημερία του ανθρώπου και την κοινωνική λειτουργία, επιτρέποντας την παρακολούθηση του ευρύτερου συστήματος, να εντοπιστούν οι αλλαγές για τη

βελτίωση της πολιτικής και των συνθηκών σε τομείς όπως, στην προκειμένη περίπτωση, της αντεγκληματικής πολιτικής (Jackson, et al., 2010). Τέτοιοι δείκτες είναι και η διαδικαστική και η διανεμητική δικαιοσύνη, οι οποίοι θα αναλυθούν εκτενέστερα παρακάτω.

Το επίσημο σύστημα κοινωνικού ελέγχου και η συμμετοχή του κοινού

Βασικός παράγοντας για την ανάλυση της εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας του δικαίου θεωρείται η διερεύνηση της γνώσης των κανόνων του από τους πολίτες, όπως επίσης, η μελέτη των στάσεων και των απόψεων τους για αυτό και τους θεσμούς του από τους πολίτες. Ο Lawrence Friedman ονομάζει τις αξίες και τις στάσεις της κοινής γνώμης που σχετίζονται με το νόμο και το δικαϊκό σύστημα “δικαϊκή κουλτούρα”(legal culture), (Λαμπροπούλου, 2012, σ. 223). Η δικαϊκή κουλτούρα συνίσταται σε ένα σύνολο βαθιά ριζωμένων και ιστορικά προσδιορισμένων απόψεων για τη φύση του νόμου, και γενικότερα του δικαίου, για το ρόλο του στην κοινωνία και την πολιτεία, για το σωστό τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του δικαϊκού συστήματος, για τη διαδικασία κατά την οποία δημιουργείται το δίκαιο ή πρέπει να δημιουργείται, να εφαρμόζεται, να μελετάται, να βελτιώνεται και να διδάσκεται.

Μια προσέγγιση των κοινωνικών δεικτών για την εμπιστοσύνη στη δικαιοσύνη αναγνωρίζει ότι η αστυνομία και τα ποινικά δικαστήρια χρειάζονται δημόσια στήριξη και θεσμική νομιμότητα προκειμένου να λειτουργήσουν αποτελεσματικά και δίκαια. Προκειμένου να δημιουργηθεί δημόσια συνεργασία και συμμόρφωση, τα όργανα αυτά πρέπει να αποδείξουν στους πολίτες ότι είναι και τα δύο αξιόπιστα και έχουν την εξουσία να κυβερνούν. Ακολουθώντας τον ορισμό του Bentham, νόμιμη εξουσία θεωρείται η εξουσία που αποτελείται από τρία στοιχεία: τη νομιμότητα (δράση σύμφωνα με το νόμο), τις κοινές αξίες (αξίες που μοιράζονται τα άτομα με εξουσία και αυτά που υπόκεινται στην αρχή αυτή) και τη συγκατάθεση (αίσθηση μεταξύ των αστυνομικών για μια ηθική υποχρέωση να υπακούσουν την εξουσία), (Beetham, (2013) [1991]). Οι άνθρωποι αποδέχονται το δικαίωμα της αστυνομίας να υπαγορεύει την κατάλληλη συμπεριφορά όχι μόνο όταν νιώθουν καθήκον υπακοής σε αξιωματικούς, αλλά και όταν πιστεύουν ότι το αρμόδιο θεσμικό όργανο ενεργεί σύμφωνα με ένα κοινό ηθικό κώδικα με τους πολίτες. (Jackson, et al., 2012). Όταν με απλά λόγια, οι πολίτες έχουν την πεποίθηση ότι οι πράξεις της αστυνομίας εναρμονίζονται με το ατομικό και κοινωνικό συμφέρον και νιώθουν ασφαλείς και προστατευμένοι. Όμως πρέπει να επισημανθεί και η ζωτικής σημασίας χρησιμότητα που έχει για τους ίδιους τους φορείς άσκησης επίσημου κοινωνικού ελέγχου η συμμετοχή του κοινού.

Η συνεργασία των πολιτών με νόμιμες αρχές. Από το 1935, έχει δημοσιευθεί μια αυξανόμενη βιβλιογραφία σχετικά με την αντίληψη των πολιτών για τις αστυνομικές και τις δικαστικές αρχές (Brown & Benedict, 2002). Ένας από τους κύριους λόγους για τη διεξαγωγή αυτών των μελετών είναι αναμφισβήτητα η επιθυμία να κατανοήσουμε καλύτερα τα αποτελέσματα των υπηρεσιών που παρέχονται από την αστυνομία και τη δικαιοσύνη κατά τη γνώμη του κοινού. Ειδικότερα, κατά τους Tyler και Fagan (2008) ένας από τους τρόπους με τους οποίους είναι αποτελεσματική η μείωση του ποσοστού εγκληματικότητας είναι η συνεργασία με πολίτες. Όσον αφορά τις δικαστικές αρχές, ο απλός πολίτης συνεργάζεται ως λαϊκός δικαστής (ένορκος) με αυτές στο πλαίσιο του μικτού ορκωτού δικαστηρίου. Η συνεργασία αυτή δεν επιτυγχάνεται εύκολα με την αστυνομία λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης. Η συνεργασία αυτή απαιτεί αφενός νομιμότητα και αφετέρου νομιμοποίηση, η οποία μπορεί να μετρηθεί με την εμπιστοσύνη στην αστυνομία (Tyler & Fagan, 2008, Tankebe, 2008). Η αυξανόμενη εμπιστοσύνη την οποία η αστυνομία απολαμβάνει μεταξύ των πολιτών είναι επομένως κοινώς αποδεκτή ως μέτρηση της επιτυχούς αστυνόμευσης. Με άλλα λόγια, η αποτελεσματική αστυνόμευση αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο των προσπαθειών για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην αστυνομία (Goldsmith, 2005). Ενώ η αποτελεσματικότητα της αστυνομίας έχει άμεσο αντίκτυπο στην εμπιστοσύνη του κοινού στην αστυνομία, την επικρατούσα κοινωνική δομή και τις κοινωνικές οργανώσεις/ αποδιοργανώσεις, καθώς και διάφορους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, το επίπεδο δημοκρατίας και διαφάνειας μιας χώρας, αν και δεν συνδέεται άμεσα με τις επιδόσεις της αστυνομίας, τείνει να επηρεάζει την εμπιστοσύνη του κοινού (Solakoglu, 2016).

Όσον αφορά τη συμμετοχή του κοινού στην εφαρμογή της αντεγκληματικής πολιτικής στο πλαίσιο της επιτυχούς αστυνόμευσης, αυτή συνίσταται μέσα από την παροχή κατάλληλης πληροφόρησης, τη συνειδητοποίηση, από πλευράς του κοινού, του βασικού ρόλου που μπορεί να έχει στην πρόληψη του εγκλήματος, την επανένταξη των δραστών και κυρίως τη συμμετοχή του κοινού στις εναλλακτικές κυρώσεις και στη βοήθεια στα θύματα (Βλάχου, 2005, σ. 127). Επίσης, ειδική αναφορά γίνεται στην κοινωνική πρόληψη και τη συμμετοχή του κοινού κυρίως σε θέματα που άπτονται της οικογένειας, της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, του αρχιτεκτονικού και πολεοδομικού σχεδιασμού της πόλης και της κοινότητας, της ενίσχυσης του διαλόγου σε επίπεδο γειτονιάς και, τέλος, στις βασικές προφυλάξεις που μπορεί να λάβει το κοινό μέσα από την περιστασιακή πρόληψη. Σε θέματα, δηλαδή, που άπτονται του ενδιαφέροντος των πολιτών σε άμεσο επίπεδο. Για να γίνει αυτό πρέπει το κοινό να εμπιστεύεται τους δημόσιους φορείς της αντεγκληματικής πολιτικής.

Η «εμπιστοσύνη» (trust) στο θεσμό και το σκοπό της αστυνομίας και της δικαιοσύνης αλλά και η «πίστη» (confidence με την έννοια της πεποίθησης/ δοξασίας) ότι οι πράξεις αυτές

καθαυτές του επίσημου συστήματος κοινωνικού ελέγχου είναι σωστές και δίκαιες και, ως εκ τούτου, μπορούν (α) να ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στον καθορισμό προτεραιοτήτων και τη λειτουργία των τοπικών υπηρεσιών, (β) να καταστήσουν τους δημόσιους φορείς πιο λειτουργικούς και αποτελεσματικούς ώστε να ανταποκρίνονται σε τοπικό επίπεδο, αισθανόμενοι ευθύνη απέναντι στους πολίτες, (γ) να εξασφαλίσουν τη δημόσια συνεργασία με την αστυνομία και τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία (Jackson & Bradford, 2010a). Η συνολική «πίστη (εμπιστοσύνη) του κοινού» συμπυκνώνει μια σειρά πολύπλοκων και αλληλένδετων κρίσεων σχετικά με την αξιοπιστία της αστυνομίας περισσότερο από ότι σχετικά με τη δικαιοσύνη.

Υποστηρίζεται ότι η πίστη (εμπιστοσύνη) στο θεσμό (ή τους θεσμούς) συνοψίζει μια βασισμένη σε κίνητρα εμπιστοσύνη η οποία πηγάζει από την κοινωνική ευθυγράμμιση μεταξύ της αστυνομίας και της κοινότητας. Αυτή η κοινωνική ευθυγράμμιση βασίζεται σε δημόσιες εκτιμήσεις της ικανότητας της αστυνομίας να είναι ένας «πολιτικός κηδεμόνας» που εξασφαλίζει το δημόσιο σεβασμό και ενσωματώνει τις ηθικές αξίες που έχει ορίσει η κοινότητα. (Loader & Mulcahy, 2003). Επιδεικνύοντας την αξιοπιστία της στο κοινό, η αστυνομία μπορεί να ενισχύσει την κοινωνική της σύνδεση με τους πολίτες και, συνεπώς, να ενθαρρύνει την ενεργότερη συμμετοχή των πολιτών στους τομείς της ασφάλειας και της αστυνόμευσης. Βέβαια, η τοποθέτηση της εμπιστοσύνης του κοινού ως βασικού δείκτη απόδοσης της αστυνομίας έχει πλέον εγκαταλειφθεί, καθώς οι συνολικές εκτιμήσεις της εμπιστοσύνης των κρατικών θεσμών εκτείνονται στις τρεις γενικές διαστάσεις της εμπιστοσύνης: την αποτελεσματικότητα (τεχνική ικανότητα, π.χ. για την αντιμετώπιση της εμπορίας ναρκωτικών), τη δικαιοσύνη (δίκαιη διαδικασία, π.χ. άτομα που εμπνέουν σεβασμό και αντιμετωπίζουν τους πολίτες με σεβασμό) και την εμπλοκή της κοινότητας (κοινές αξίες, π.χ. για να «ακούσουν» τις ανησυχίες της τοπικής κοινωνίας).

Ο βαθμός αποδοχής της νομιμότητας και της νομιμοποίησης του θεσμού της αστυνομίας στο εσωτερικό κάθε κοινωνικού συνόλου είναι καθοριστικός στη σχέση κοινού-αστυνομίας, αφού η συναίνεση του αστυνομευόμενου και ο σεβασμός του για τον αστυνομικό που ασκεί τη νομιμοποιημένη βία για λογαριασμό του κράτους, διαμορφώνει και το βαθμό συνεργασίας του (Καλλίτσης, 2011). Η συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική και η συνεργασία του με την αστυνομία με την παροχή πληροφοριών αυξάνει την αποδοτικότητα του έργου της. Χωρίς πληροφόρηση από το κοινό, το αστυνομικό δυναμικό στερείται της κινητήριας δύναμης για την άσκηση των καθηκόντων και του έργου του με αποτελεσματικό τρόπο: της «πρώτης ύλης» (Manning, 1992).

Η έννοια της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας στα μάτια του κοινού είναι άρρηκτα

συνδεδεμένη με τη δίωξη του εγκλήματος. Κι όμως, ο ρόλος της αστυνομίας στα μάτια του κοινού είναι αμφιλεγόμενος. Το γεγονός αυτό καταγράφεται ως ασυνέπεια στις έρευνες διερεύνησης των στάσεων του κοινού απέναντι στην αστυνομία γενικά και στην αποτελεσματικότητά της σε εξειδικευμένες καταστάσεις (Brandl, Frank, Worden, & Bynum, 1994). Οι πολίτες έχουν την τάση να εκφράζουν θετικές στάσεις ως προς την αστυνομία ως θεσμό (Koenig, 1980), όταν όμως ερωτώνται για συγκεκριμένα καθήκοντα ή προσωπικές εμπειρίες με τοπικά αστυνομικά τμήματα εκφράζουν αρνητικές στάσεις (Allen & Patterson, 2006).

Το έργο του Tom Tyler σχετικά με την εμπιστοσύνη που βασίζεται στα κίνητρα (Lind & Tyler, 1988, Tyler & Huo, 2002, Tyler T. R., 2006b) υποδηλώνει ότι οι πολίτες δημιουργούν μια αίσθηση του χαρακτήρα και των κινήτρων της αστυνομίας που επηρεάζει έντονα τις κρίσεις εμπιστοσύνης τους. Μια τέτοια εμπιστοσύνη που βασίζεται σε κίνητρα εξαρτάται από το αν η αστυνομία θεωρείται ότι έχει στο επίκεντρο τα συμφέροντα της κοινότητας. Βασίζεται στην ιδέα ότι τα εμπλεκόμενα μέρη έχουν κοινούς κοινωνικούς δεσμούς που επιτρέπουν σε κάποιον να φανταστεί, να κατανοήσει και να επηρεάσει τα συμφέροντα του άλλου. Από αυτή την άποψη, η εμπιστοσύνη στην αστυνομία γίνεται ηθική σχέση μεταξύ πολιτών και νομικών αρχών· η αίσθηση ότι η αστυνομία εργάζεται για λογαριασμό της κοινότητας για να τηρήσει την τάξη, να υπερασπιστεί κανόνες και αξίες και να εξασφαλίσει μια αίσθηση δικαιοσύνης που αντιπροσωπεύει τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των πολιτών.

Η εμπειρία και η αντίληψη μιας δίκαιης διαδικασίας είναι αυτές που ενθαρρύνουν τους πολίτες να υποστηρίζουν τη συνεργασία της κοινότητάς τους με τις αρμόδιες αρχές (Jackson & Bradford, 2010b). Αυτή η θέση ενδυναμώνει την ιδέα ότι οι πολίτες και η αστυνομία είναι «στην ίδια πλευρά» (Tyler & Blader, 2000, Tyler T. R., 2006b) και ότι η αστυνομία είναι ενεργή και προσιτή κοινοτική αρχή (Jackson & Sunshine, 2007). Αντίθετα, η αδικία επιφέρει τη διάσπαση, την κοινωνική δυσφήμιση και τον αποκλεισμό· προάγοντας έτσι μια κατάσταση κοινωνικής απόκλισης. Η αρνητική εικόνα αυτή που δημιουργείται προς το πρόσωπο της αστυνομίας, εκτός ότι δυσχεραίνει τη συνεργασία των δύο μελών (κοινότητας και θεσμών άσκησης κοινωνικού ελέγχου όπως η αστυνομία), είναι δυνατό να προκαλέσει και επεισόδια εναντίον της αστυνομίας, αλλά και να αυξήσει τα ποσοστά εγκληματικότητας.

Ωστόσο, η συμμόρφωση των ανθρώπων προς το νόμο μπορεί να οφείλεται και σε προσωπική δέσμευση για τη συμμόρφωση με το νόμο (Robinson & Darley, 2004, Tyler T. R., 2006a), με βάση την ιδέα ότι οι άνθρωποι συμμορφώνονται με αυτόν επειδή πιστεύουν ότι είναι σωστός και πρέπει να εφαρμόζεται (Jackson, και συν., 2011). Ένα κανονιστικό μοντέλο ελέγχου της εγκληματικότητας προβλέπει ότι τα θεσμικά όργανα μπορούν να εξασφαλίσουν συμμόρφωση

και συνεργασία μέσω της ανάπτυξης πολιτικών που δημιουργούν νομιμότητα και νομιμοποίηση (Tyler & Huo, 2002, Tyler T. , 2006b). Το μοντέλο διαδικαστικής δικαιοσύνης¹ της αστυνομίας του Tyler, αν και επικεντρωμένο στην αμερικάνικη κοινωνία, δηλώνει ότι, όταν οι θεσμοί ενεργούν σύμφωνα με τις αρχές της διαδικαστικής δικαιοσύνης, αυτό συμβάλλει στη διατήρηση και την ενίσχυση της ικανότητας των αρχών να ενθαρρύνουν τους πολίτες να ρυθμίζουν τον εαυτό τους, ώστε να μην διαφύγουν τα επιθυμητά όρια που θέτει η κοινωνία και οι νόμοι. Τα θεσμικά όργανα μπορούν έτσι να αποφεύγουν το κόστος, τον κίνδυνο και την αποξένωση που σχετίζονται με πολιτικές που βασίζονται σε εξωτερικούς κανόνες που αποτρέπουν την απειλή της παρέκκλισης από τους κανόνες (Schulhofer, Tyler, & Huq, 2011). Επιπλέον, αναπτύσσεται ένας νέος ορισμός της νομιμότητας που βασίζεται τόσο στην υποχρέωση να υπακούει κανείς όσο και στην «ηθική ευθυγράμμιση». Τίθεται υπό σκέψη η σημασία όχι μόνο της συγκατάβασης στην δύναμη και την εξουσία του δικαίου, αλλά και του «*μύθου για την ενότητα του σκοπού και των αξιών*» (Smith D. , 2007). Επιπλέον, η σύννομη συμπεριφορά ερμηνεύεται υπό το πρίσμα δύο ψυχολογικών μηχανισμών - της ταυτοποίησης και της εσωτερίκευσης - και υπογραμμίζεται η διαφορετική διάσταση της νομιμότητας που μπορεί να διαμορφώσει τη συμμόρφωση με το νόμο. Οι άνθρωποι συναινούν να αστυνομεύονται όχι μόνο όταν αισθάνονται υποχρεωμένοι να σέβονται την αστυνομία, αλλά και όταν πιστεύουν ότι η αστυνομία λειτουργεί μέσα σε ένα κατάλληλο δεοντολογικό πλαίσιο, προσφέροντας τους την ασφάλεια που επιθυμούν και διατηρώντας την κοινωνική τάξη. Βέβαια, η μερικώς νομιμοποιούμενη από την «*διαδικαστική δικαιοσύνη*» αστυνόμευση οδηγεί σε αδικαιολόγητες αστυνομικές πρακτικές που φαίνεται να αποθαρρύνουν την τήρηση του νόμου όπως ενδεικτικά στις περιπτώσεις της Αγγλίας και της Ουαλίας. (Jackson, Bradford, Stanko, & Hohl, 2012).

Σε σχέση με τα παραπάνω, όπως σημειώνει για την αστυνόμευση ο Hough, ενώ «*το έγκλημα πέφτει, οι κυβερνητικές προσπάθειες για περαιτέρω μεταρρύθμιση της αστυνομίας συνεχίζονται ενώ οι δημόσιες αξιολογήσεις της αστυνομίας δείχνουν ελάχιστη ανταπόκριση στο κοινό*» (Hough, 2007, σ. 63). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι ανησυχίες για τη νομιμότητα της αστυνομίας έχουν «*βυθιστεί κάτω από ένα κύμα ωμού διευθυντικού σχήματος (crude managerialism)*» (Hough, Jackson, Bradford, Myhill, & Quinton, 2010, σ. 3). Με άλλα λόγια η αστυνόμευση λαμβάνεται ως διαχειριστικό ζήτημα από τις κυβερνήσεις (Melossi, 2004). Το επίκεντρο αυτού του διαχειριστικού συστήματος είναι ο έλεγχος του εγκλήματος, ενώ οι διάφορες αλλαγές των αστυνομικών πρακτικών από την εκάστοτε κυβέρνηση φαίνεται να απογοητεύουν

¹ Ο όρος χρησιμοποιείται εναλλακτικά και επάλληλα με την έννοια της “δικαιοσύνης”

και να δυσαρεστούν τους πολίτες, αφού δίνεται η εντύπωση ότι η αστυνομία γίνεται έρμαιο των πολιτικών βουλήσεων και δεν ενεργεί με βάση το κοινό καλό.

Αυτή η ασυμφωνία μεταξύ του διαχειριστικού τύπου βελτιωμένου επαγγελματισμού της αστυνομικής απόδοσης υποδηλώνει την ανάγκη επικέντρωσης στους παράγοντες που διαμορφώνουν τις δημόσιες απόψεις σχετικά με τη νομιμότητα και τη νομιμοποίηση της αστυνομίας. Εάν η εμπιστοσύνη του κοινού στην αστυνομία δεν συνδέεται με αντικειμενική απόδοση, η φύση της πίστης και της εμπιστοσύνης πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ξεχωριστό ζήτημα από μόνο του. Η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο διαμορφώνονται οι δημόσιες απόψεις σχετικά με τη μορφή και την αλλαγή της νομιμότητας της αστυνομίας μπορούν να μας δώσουν ένα νέο πλαίσιο για την αξιολόγηση των πολιτικών και των πρακτικών αστυνόμευσης. Το πλαίσιο αυτό βασίζεται στα γραπτά του Weber σχετικά με τη νομιμότητα και του Durkheim για την αστυνομία ως εκπρόσωπο των κοινών ηθικών αξιών και βοηθά να εξεταστεί η αστυνομική νομιμότητα αφού οριστεί παρακάτω.

Μια απλή προσέγγιση που χρησιμοποιείται στις εθνικές έρευνες είναι ο ήδη αναφερόμενος δείκτης «εμπιστοσύνης», ο οποίος ζητά από τους πολίτες να εκφράσουν την εμπιστοσύνη τους στην αστυνομία ως θεσμικό όργανο ή στην ικανότητα της αστυνομίας να προστατεύει τους πολίτες από εγκληματικές πράξεις. Όπως ορίζεται από τους μελετητές, η νομιμότητα συνήθως υποστηρίζεται ότι περιλαμβάνει δύο βασικά ζητήματα (Tyler T. R., 2006a, 2006b). Πρώτον, η νομιμότητα συνεπάγεται την πεποίθηση ότι οι αστυνομικοί είναι αξιόπιστοι, ειλικρινείς και ανησυχούν για την ευημερία των πολιτών. Δεύτερον, η νομιμότητα εμπλέκει την πεποίθηση ότι η αστυνομική αρχή πρέπει να γίνει αποδεκτή και ότι οι άνθρωποι πρέπει να ακολουθούν οικειοθελώς τις αποφάσεις και τις κατευθυντήριες οδηγίες της αστυνομίας (Tyler T. R., 2007, 2008).

Η εμπιστοσύνη στην αστυνομία και η αντεγκληματική πολιτική. Όπως προαναφέρθηκε, διαιρούμε την εμπιστοσύνη στην αστυνομία σε εμπιστοσύνη στις ικανότητές της (π.χ. αποτροπή παραβατών και ταχεία αντίδραση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης), σε εμπιστοσύνη στη διαδικαστική δικαιοσύνη (ασκώντας την εξουσία με δίκαιο τρόπο) και, σε εμπιστοσύνη στη δίκαιη κατανομή (ισότιμη μεταχείριση όλων των ομάδων στην κοινωνία). Η νομιμότητα υπάρχει όχι μόνο όταν τα άτομα αναγνωρίζουν την εξουσία των θεσμών και αισθάνονται αντίστοιχο καθήκον συγκατάθεσης αλλά είναι επίσης παρούσα όταν τα άτομα πιστεύουν ότι τα όργανα της δικαιοσύνης έχουν έναν σωστό ηθικό σκοπό (κοινές αξίες) και ότι οι θεσμοί αστυνομίας και δικαιοσύνης ακολουθούν όχι μόνο τους δικούς τους κανόνες λειτουργίας αλλά και τους κανόνες που διέπουν την κοινωνία (νομιμότητα). Έτσι, η νομιμότητα είναι τόσο η δημόσια αναγνώριση όσο και η δημόσια δικαιολόγηση της εξουσίας.

Ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται βέβαια στον τρόπο που οι άνθρωποι διαμορφώνουν τις στάσεις και αντιλήψεις τους για την αστυνομία. Η επιτυχία στις προσπάθειες της αστυνομίας εξαρτάται από την ενίσχυση της δημόσιας συμπεριφοράς της. Αυτό περιλαμβάνει την ήδη πολυσυζητημένη ανταπόκριση στις αναφορές ή καταγγελίες στην αστυνομία. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για αυτό που οι αστυνομικοί ερευνητές σημειώνουν ως ικανότητα να *«χειρίζεται κανείς αυτούς που επαναστατούν, τους δυσαρεστημένους και τους δύσκολους»* με τρόπους που οδηγούν στη συμμόρφωση και που αποτελούν μια δοκιμασία για την ποιότητα της επίδοσης ενός αξιωματικού του δρόμου (Mastrofski, Snipes, & Supina, 1996, σ. 272). Η δημοτική αστυνομία και οι λεγόμενοι αστυνομικοί της γειτονιάς είναι άλλωστε οι αξιωματικοί που έρχονται σε άμεση επαφή με τους πολίτες με μεγαλύτερη συχνότητα και, συνεπώς, είναι υπεύθυνοι σε μεγάλο βαθμό για τη δημόσια εικόνα που προβάλλει η αστυνομία.

Οι δημόσιες κρίσεις σχετικά με τις αστυνομικές πρακτικές δεν είναι σημαντικές μόνο όταν οι άνθρωποι έχουν προσωπική συνάντηση με αστυνομικούς. Εξαρτώνται επίσης ευρύτερα, από το γεγονός ότι το νομικό σύστημα στηρίζεται σε ευρεία εθελοντική συμμόρφωση του κοινού με το νόμο και στη συνεργασία στις αστυνομικές προσπάθειες για την καταπολέμηση του εγκλήματος. Η ευρεία εθελοντική συνεργασία με τις αστυνομικές και νομικές αρχές επιτρέπει στις αρχές αυτές να συγκεντρώσουν τους πόρους τους πιο αποτελεσματικά στην επιδίωξη των μακροπρόθεσμων στόχων της κοινωνίας. Οι αρχές δεν χρειάζεται να παρέχουν κίνητρα ή κυρώσεις σε όλους τους πολίτες για να τους βοηθήσουν να υποστηρίξουν κάθε κανόνα ή πολιτική που εφαρμόζουν και οι πόροι που χρειάζονται μπορούν να χρησιμοποιηθούν με άλλους τρόπους. Ωστόσο, το κίνητρο για τη δημόσια και προσωπική ασφάλεια είναι πολύ σημαντικό για τους πολίτες, οι πιο ανασφαλείς και ευάλωτοι εκ των οποίων χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας.

Η νομοθεσία που σχετίζεται με τη συμπεριφορά των ανθρώπων σε διαφορετικές κοινότητες αποτέλεσε το επίκεντρο μιας σειράς μελετών της κοινής γνώμης. Αυτές περιλαμβάνουν μια μελέτη των κατοίκων του Σικάγο (Tyler T. R., 2006b) και δύο μελέτες των κατοίκων της Νέας Υόρκης (Sunshine & Tyler, 2003, Tyler & Fagan, 2008). Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν αρκετά από τα βασικά σημεία που υπογραμμίστηκαν. Πρώτον, η νομιμότητα είναι σημαντική για την παρακίνηση τόσο της συμμόρφωσης όσο και της συνεργασίας των πολιτών και είναι σημαντικότερη ίσως από ό,τι είναι οι αξιολογήσεις της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας στην καταπολέμηση του εγκλήματος. Δεύτερον, η νομιμότητα είναι ιδιαίτερα σημαντική στην περίπτωση της εθελοντικής συνεργασίας. Η επιρροή τόσο των εκτιμήσεων κινδύνου όσο και των αξιολογήσεων των επιδόσεων της αστυνομίας είναι πολύ σημαντικές παράμετροι, αλλά η επίδραση της νομιμότητας υπερδιπλασιάζεται όταν διασφαλίζεται η συνεργασία των πολιτών σε σύγκριση με την απλή συμμόρφωση τους με τους κανόνες (Kane, 2005). Όσον αφορά στον γενικό αντίκτυπο των αξιολογήσεων της διαδικαστικής δικαιοδοσίας με την οποία οι αρχές ασκούν την εξουσία τους στη νομιμότητα, οι έρευνες των Sunshine και Tyler (2003) διερευνούν την επιρροή των γενικών αξιολογήσεων της διαδικαστικής δικαιοσύνης της αστυνομίας στις κρίσεις των ανθρώπων σχετικά με τη νομιμότητα της αστυνομίας. Τα ευρήματά τους δείχνουν ότι η διαδικαστική δικαιοσύνη με την έννοια της δικαιοσύνης -μιας δίκαιης και σύννομης διαδικασίας- αποτελεί βασικό προηγούμενο της νομιμότητας. Εάν η αστυνομία αξιολογηθεί ότι ασκεί δίκαια την εξουσία της, θεωρείται πιο νόμιμη (Murphy, Hinds, & Fleming, 2008, Reisig, Bratton, & Gertz, 2007).

Διαδικαστική δικαιοσύνη, διανεμητική δικαιοσύνη, κανονιστική συμμόρφωση και ποινική κύρωση

Η διαδικαστική δικαιοσύνη προβλέπει ότι η δίκαιη μεταχείριση από την αστυνομία και αξιωματούχους της δικαιοσύνης δημιουργεί συστήματα εμπιστοσύνης στη δικαιοσύνη (Hough, Jackson, & Bradford, 2014). Οι θεωρίες της διαδικαστικής δικαιοσύνης είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για την κατανόηση των ζητημάτων γύρω από την εμπιστοσύνη στην αστυνομία, τις πεποιθήσεις για την αστυνομική νομιμότητα και τη συμμόρφωση του κοινού καθώς και τη συνεργασία των πολιτών με το σύστημα άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου. Στην περίπτωση αυτή η νομιμότητα είναι μια κεντρική ιδέα. Υπάρχουν δύο χρήσεις του όρου. Οι πολιτικοί φιλόσοφοι συχνά μιλούν για νομιμοποίηση όταν πληρούνται συμφωνημένα αντικειμενικά κριτήρια, σε σχέση με την αποδοχή των δημοκρατικών κανόνων και την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αξιολογήσεις αυτού του είδους περιλαμβάνουν επίσης υποκειμενικές κρίσεις για τη φύση της «καλής ή δίκαιης κοινωνίας». Υπάρχει όμως ένα ξεχωριστό σύνολο ερωτημάτων σχετικά με την ικανότητα ενός συστήματος ποινικής δικαιοσύνης να χαρακτηρίζεται από

νομιμότητα στα μάτια του κοινού. Αυτά τα ερωτήματα είναι ανοικτά και εμπειρικά απαιτούν την εξέταση των στάσεων, αξιών, συμπεριφορών και πεποιθήσεων του κοινού.

Οι Sunshine και Tyler (2003) υποδεικνύουν ότι οι διαδικαστικές θεωρήσεις της δικαιοσύνης είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την κατανόηση του κινήτρου των ανθρώπων να συνεργάζονται με τις αρχές. Η διαδικαστική δικαιοσύνη αφορά την αμεροληψία των διαδικασιών που εμπλέκονται στη λήψη αποφάσεων και την μεταχείριση των πολιτών από τον υπεύθυνο λήψης αποφάσεων. Μια έρευνα σχετικά με τις συνέπειες της διαδικαστικής δικαιοσύνης διαπίστωσε ότι οι άνθρωποι είναι πολύ πιθανότερο να επιθυμούν να συνεργαστούν με την αστυνομία όταν αισθάνονται ότι αντιμετωπίζονται με δίκαιο και αμερόληπτο τρόπο και σεβασμό (Sunshine and Tyler 2003, Murphy, Hinds, & Fleming, 2008), αντιθέτως πιστεύουν ότι δεν υπάρχει λόγος να συνεργαστούν με τους αστυνομικούς αν θεωρούν ότι δεν χαίρουν σεβασμού και αμεροληψίας. Η διαδικαστική δικαιοσύνη θεωρείται αποτελεσματική ως προς τη διαμόρφωση της συνεργασίας αρχών και πολιτών γεγονός που αυξάνει την αντιληπτή νομιμότητα μιας αρχής (Tyler 1997, Hough, Jackson, Bradford, Myhill, & Quinton, 2010). Η νομιμότητα αφορά μια κρίση των πολιτών για το καθεστώς ενός οργανισμού ως νόμιμης αρχής και συνιστά μια εσωτερική πεποίθηση περί της δικαιοσύνης και της αποτελεσματικότητας μιας αρχής. Η νομιμότητα αντανάκλα επίσης το επίπεδο εμπιστοσύνης που έχουν οι πολίτες στην αρχή αυτή. Όταν οι αρχές κρίνονται νόμιμες, οι άνθρωποι αισθάνονται ότι πρέπει να συνεργάζονται μαζί τους και να ακολουθούν οικειοθελώς τους κανόνες από υποχρέωση και όχι από φόβο τιμωρίας ή πρόβλεψης ανταμοιβής (Murphy & Cherney, 2011). Οι διαδικασίες, με τις οποίες ασκείται η εξουσία για να μπορούν οι πολιτικές ελέγχου του εγκλήματος να αυξήσουν μια δημόσια δέσμευση σε θεσμούς και νόμους, βρίσκονται στον πυρήνα του μοντέλου της διαδικαστικής δικαιοσύνης του Tyler (2004, 2006a, 2011, Tyler & Huo, 2002, Tyler & Blader, 2000).

Η εμπειρία της μη διαδικαστικής δικαιοσύνης -συμπεριλαμβανομένης της ασεβούς συμπεριφοράς και της μη νόμιμης λήψης αποφάσεων- διαβρώνει τα συναισθήματα της συμμετοχής των πολιτών σε κοινή ομάδα με τις αρμόδιες αρχές. Οι κανόνες, οι νόρμες και οι αξίες συμβολικά αντιπροσωπεύουν την ομάδα αυτή (Lind & Tyler, 1988) και τον τρόπο με τον οποίο τα μέλη της ομάδας αντιμετωπίζονται από τους ηγέτες (Smith, Tyler, Huo, Ortiz, & Lind, 1998). Η εμπειρία και η αίσθηση της διαδικαστικής αδικίας βλάπτουν όχι μόνο τα άτομα αλλά και τη σχέση μεταξύ πολιτών, αστυνομίας και κράτους δικαίου. Με το να συμπεριφέρονται οι αρχές στους πολίτες με άδικο τρόπο, ιδιαίτερα οι αρχές αστυνόμευσης μεταφέρουν ένα μήνυμα προς αυτούς το οποίο είναι έντονο: δεν είστε ισχυροί στην κοινωνία. Από την άλλη πλευρά, σε τέτοιες συνθήκες, οι πολίτες τείνουν να απαξιώνουν και να χλευάζουν τους αστυνομικούς, με

αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος αστοχίας. Η έλλειψη σεβασμού και η αθέμιτη λήψη αποφάσεων υποβαθμίζουν το βαθμό στον οποίο οι πολίτες εκτιμούν την αστυνομία. Αυτό οδηγεί τα άτομα να αναρωτηθούν εάν οι αρχές είναι σε θέση να υπαγορεύσουν την ορθή συμπεριφορά και για το λόγο αυτό αγνοούν τις παραγγελίες τους ή τις επιταγές τους.

Η νομιμότητα οδηγεί τα άτομα να ακολουθούν τους κανόνες όχι επειδή συμφωνούν με τον καθένα από αυτούς ούτε επειδή αποτρέπονται από την τιμωρία, αλλά επειδή δέχονται ότι είναι ηθικό τους δικαίωμα να συμμορφωθούν με το νόμο (Tyler T. R., 2006b, p. 375). Επομένως, η νομιμότητα είναι η πεποίθηση ότι ο νόμος και οι εκπρόσωποι του νόμου είναι νόμιμοι κάτοχοι εξουσίας, ότι αυτοί έχουν το δικαίωμα να υπαγορεύουν την κατάλληλη συμπεριφορά και ως εκ τούτου πρέπει να τους υπακούν και να τηρούν τους νόμους (Tyler 2006a, 2006b, Easton, 1965). Πρόκειται για μια μορφή αρχέτυπου, ηθικών κανόνων που ενυπάρχει στους πολίτες ανά τους καιρούς και τους ενθαρρύνει να πειθαρχούν στην ορθή τάξη. Συνδέοντας τη νομιμότητα με τη δημόσια συμμόρφωση, το έργο του Tyler παράγει μια ψυχολογία της εξουσιοδότησης και συγκατάθεσης. Η νομιμότητα της αστυνομίας και του νόμου οδηγεί στο σεβασμό στις νομικές κατευθυντήριες γραμμές για δράση οι οποίες υπαγορεύουν κατάλληλη και προσωπικά δεσμευτική συμπεριφορά. Αυτές οι οδηγίες ενδέχεται να μην είναι τέλεια ευθυγραμμισμένες με το ηθικό σύστημα όλων των πολιτών. Ωστόσο, η νομιμότητα περιλαμβάνει τη δημόσια αναγνώριση ότι η κοινωνική τάξη χρειάζεται ένα σύστημα νόμων που να δημιουργεί συμμόρφωση και σεβασμό πέραν των ατομικών προτιμήσεων ή διαφωνιών που αφορούν συγκεκριμένους νόμους.

Φυσικά, υπάρχουν και άλλοι λόγοι για τους οποίους τα άτομα συμμορφώνονται ή μη με το νόμο (Bottoms, 2001). Η συμμόρφωση μπορεί να σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με συνήθειες ή τακτικές συμπεριφορές και προσανατολισμούς. Κάποιος μπορεί συμμορφωθεί με το νόμο επειδή αυτή η συμμόρφωση είναι η «καθημερινή ζωή» (Robinson & McNeil, 2008, p. 436). Ομοίως, υπάρχουν και εκείνοι που αποθαρρύνονται από την παρουσία επίσημων ή άτυπων μηχανισμών κοινωνικού ελέγχου. Γενετικοί και ψυχολογικοί παράγοντες μπορεί να αποτελούν μια άλλη επιρροή προς αυτή την κατεύθυνση.

Η διανεμητική δικαιοσύνη αφορά τη φύση μιας κοινωνικά δίκαιης κατανομής αγαθών σε μια κοινωνία. Η έννοια αυτή περιλαμβάνει τις διαθέσιμες ποσότητες αγαθών, τη διαδικασία διανομής των αγαθών και την προκύπτουσα κατανομή των αγαθών στα μέλη της κοινωνίας. Συχνά σε αντίθεση με τη δίκαιη διαδικασία, η οποία ασχολείται με τη διοίκηση του δικαίου, η διανεμητική δικαιοσύνη επικεντρώνεται στα αποτελέσματα. Στο θέμα αυτό έχει δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη φιλοσοφία και τις κοινωνικές επιστήμες. Στην κοινωνική ψυχολογία, η διανεμητική δικαιοσύνη ορίζεται ως η “αντιληπτή δικαιοσύνη” του τρόπου με τον οποίο τα οφέλη και το κόστος διανέμονται στα μέλη της ομάδας (Phelps, 1987). Για παράδειγμα, όταν οι εργαζόμενοι

της ίδιας δουλειάς πληρώνονται με διαφορετικούς μισθούς, τα μέλη της ομάδας μπορεί να αισθάνονται ότι δεν υπήρξε διανεμητική δικαιοσύνη. Για να προσδιοριστεί κατά πόσον έχει πραγματοποιηθεί η διανεμητική δικαιοσύνη, τα άτομα συχνά στρέφονται προς τα διανεμητικά πρότυπα της ομάδας τους. Αν τα οφέλη και το κόστος κατανέμονται σύμφωνα με τα καθορισμένα πρότυπα διανομής του ομίλου, έχει γίνει διανομή δικαιοσύνης στο συγκεκριμένο όμιλο.

Όταν η αποτελεσματικότητα των αστυνομικών αρχών αναφορικά με την προστασία των πολιτών βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα, οι πολίτες φοβούνται περισσότερο ότι ενδεχομένως μπορεί να θυματοποιηθούν. Ως απόρροια του φόβου θυματοποίησης που διακατέχει κάποιους ανθρώπους, *«επηρεάζεται η γενικότερη στάση τους απέναντι στο έγκλημα αυξάνοντας το βαθμό τιμωρητικότητας και εντείνοντας την αμφισβήτηση για το ρόλο και τη λειτουργία του συνόλου του ποινικού συστήματος»* (Ζαραφωνίτου, 2002, σ. 71). Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει ο S. Maguna η τιμωρητικότητα του κοινού είναι *«ο βαθμός υποστήριξης αυστηρότερων κυρώσεων για τους δράστες με έμφαση στη μεγαλύτερη διάρκεια της τιμωρίας, την αριθμητική αύξηση αυτών που τιμωρούνται και τέλος στην υποστήριξη των σκληρότερων συνθηκών κράτησης, για όσους εγκλείονται»* (Χαλκιά, 2012, σ. 16).

Όταν οι πολίτες, επίσης, ερωτώνται αν είναι υπέρ ή κατά της μιας νομοθετικής ρύθμισης, δεν λαμβάνεται υπόψιν ο παράγοντας της γνώσης ή όχι για τις επιπτώσεις αυτής της ρύθμισης. Συνήθως οι άνθρωποι γνωρίζουν λίγα για τη φύση της ποινής και τη λειτουργία του ποινικού συστήματος. Οι δημόσιες αξιολογήσεις της αστυνομίας και των δικαστηρίων έχουν δύο ξεχωριστές διαστάσεις: τις αξιολογήσεις της απόδοσης και τις αξιολογήσεις της δικαιοσύνης και της ισότητας. Παρόλο που οι επιδόσεις είναι σημαντικές για το κοινό, η αμεροληψία και η ισότητα καθορίζουν τα επίπεδα δημόσιας στήριξης για διάφορους θεσμούς και την προθυμία των λαών να υπακούουν στις αποφάσεις των νομικών αξιωματούχων. Οι δημόσιες αξιολογήσεις επίσης καθορίζουν την προθυμία να ζητήσουν βοήθεια από αξιωματούχους, για παράδειγμα, όταν οι άνθρωποι είναι θύματα εγκληματικών ενεργειών (Roberts & Stalans, 1998, p. 43). Επομένως μέσα από τις κατάλληλες ερωτήσεις ανακύπτει ο δείκτης της εμπιστοσύνης του κοινού.

Επομένως, υπάρχουν διαφορετικές διαστάσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας, όπως ενδεικτικά, ο χρόνος απόκρισης όταν κλήθηκαν από τα θύματα (Reisig & Parks, 2004), η αποτροπή εγκλημάτων (Brown & Coulter, 1983) και η σύλληψη των παραβατών (Hajek, et al., 2008) τα οποία αποτελούν μερικά από τα κεντρικά ζητήματα, όπως θα φανεί παρακάτω, στον προσδιορισμό της αποτελεσματικότητας της αστυνομίας που επηρεάζει τις αντιλήψεις των πολιτών για την αστυνομία.

Με δεδομένο αυτό το θεωρητικό πλαίσιο, θα μπορούσαν κάποιοι να καταλήξουν στις παρακάτω υποθέσεις:

- Υπόθεση 1: Όσοι έχουν υψηλότερο επίπεδο αντίληψης, εμπειρίας και γνώσης της δράσης της αστυνομίας όσον αφορά την πρόληψη εγκλημάτων θα έχουν υψηλότερο επίπεδο εμπιστοσύνης στην αστυνομία,
- Υπόθεση 2: Όσοι έχουν υψηλότερο επίπεδο αντίληψης, εμπειρίας και γνώσης της δράσης της και της ικανότητάς της να συλλαμβάνει διαρρήκτες και παραβάτες, θα έχουν υψηλότερο επίπεδο εμπιστοσύνης στην αστυνομία,
- Υπόθεση 3: Όσοι έχουν υψηλότερο επίπεδο αντίληψης, εμπειρίας και γνώσης για την έγκαιρη άφιξη της αστυνομίας σε σκηνή εγκλήματος θα έχουν υψηλότερο επίπεδο εμπιστοσύνης στην αστυνομία.

Κεφάλαιο Δεύτερο: Προγενέστερες έρευνες

Οι έρευνες στάσεων όπως προαναφέρθηκε είναι η κατάλληλη μέθοδος για να φανεί η άποψη του κοινού για ένα θεσμό. Το 1975, το Διεθνές Κέντρο Συγκριτικής Εγκληματολογίας του πανεπιστημίου του Μόντρεαλ διεξήγαγε μια έρευνα με σκοπό την επεξεργασία κατάλληλων μέσων μέτρησης των στάσεων του κοινού απέναντι στην ποινική δικαιοσύνη, την επεξεργασία ενός μοντέλου εγκληματικότητας που να συνδέει τις στάσεις του κοινού με τις μεταβλητές που το επηρεάζουν και την εξειδίκευση μεθόδων χρήσης των ερευνητικών πορισμάτων ώστε να δομηθούν ή να ενεργοποιηθούν κάποιες αντεγκληματικές πολιτικές. Η απόρροια της έρευνας αυτής ήταν σωστότερη χρήση μεθόδων τόσο για την αστυνομία όσο και για τη δικαιοσύνη. Παρακάτω αναφέρονται ενδεικτικά έρευνες που έχουν γίνει για τα δυο υπό μελέτη αντικείμενα.

Έρευνες για την αστυνομία

Οι σχετικές με την αστυνομία εγκληματολογικές έρευνες ξεκίνησαν μετά το 1950. Το 1962 μια έρευνα για λογαριασμό της Royal Commission on the Police έδειξε ότι στην Αγγλία το 83% αντιμετώπιζε με σεβασμό την αστυνομία, το 16% είχε ανάμεικτα συναισθήματα και 1% ότι είχε αρνητική στάση ενώ σύμφωνα με την ίδια έρευνα το 42% του κοινού πίστευε ότι οι αστυνομικοί διαφθείρονται. Σε παρόμοια αποτελέσματα κατέληξε και η έρευνα του D.Szabo στο Quebec το 1985. Ένα από τα πορίσματα αυτής της έρευνας ήταν ότι η εικόνα του αστυνομικού δεν ήταν ιδιαίτερα θετική. Οι ερωτηθέντες δήλωναν, γενικά, ικανοποιημένοι από τις αστυνομικές υπηρεσίες αλλά δε θεωρούσαν ούτε επιθυμητό ούτε απαραίτητο να συνεργαστούν με την αστυνομία. Η επιτροπή Katzenbach το 1967, διερεύνησε σχετικά με τον βαθμό ικανοποίησης του κοινού από τις παρεχόμενες αστυνομικές υπηρεσίες στην καταπολέμηση του εγκλήματος. Η

επιτροπή απευθύνθηκε σε θύματα εγκλημάτων που δεν αποτάθηκαν στην αστυνομία και αναζητήθηκαν οι λόγοι. Το 55% θεωρούσε την αστυνομία αναποτελεσματική και για αυτό δεν κατήγγειλαν (Ζαραφωνίτου, 2004, σσ. 162-170). Στη Γαλλία οι έρευνες του Ινστιτούτου Μελετών Ασφάλειας Εσωτερικού (IHESI) το 1993 και της Gorgeon το 1994 έδειξαν ότι η γενική εικόνα της αστυνομίας ήταν αρκετά θετική (Monjardet, 2000).

Το 2009, το ποσοστό των Αμερικανών που εξέφρασαν εμπιστοσύνη στην αστυνομία ήταν 59% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Βρετανών ήταν 55%. Οι βρετανικές κυβερνητικές συμφωνίες παροχής δημοσίων υπηρεσιών (PSA) για την περίοδο 2008-2011 με την συμφωνία PSA23 αναζήτησαν τον τρόπο ώστε να *«κάνουν τις κοινότητες πιο ασφαλείς»*, έτσι ώστε *«να αντιμετωπίσουν τα θέματα εγκληματικότητας, διαταραχής και αντικοινωνικής συμπεριφοράς που έχουν μεγάλη σημασία σε κάθε τόπο, αυξάνοντας την εμπιστοσύνη του κοινού στις τοπικές υπηρεσίες που ασχολούνται με αυτά τα θέματα»* (Sourcebook, 2011). Το PSA23 ενθάρρυνε τους τοπικούς φορείς και τις εταιρικές σχέσεις να αντιμετωπίσουν τις προτεραιότητες που καθορίστηκαν από την τοπική συζήτηση και να προωθήσουν μια αστυνομική δύναμη που είναι ευαίσθητη και ανταποκρίνεται σε ευρύ φάσμα αναγκών των πολιτών.

Η ενότητα του ερωτηματολογίου του ESS (2010-11) που χρησιμοποιήθηκε και στην παρούσα εργασία, δεν περιέχει ένα πλήρες φάσμα ερωτήσεων που εξετάζουν τις άμεσες εμπειρίες των πολιτών από την αστυνομία. Αυτό λύθηκε όταν το κοινό ερωτήθηκε αν η αστυνομία τους είχε σταματήσει, προσεγγίσει ή με άλλους τρόπους επικοινωνήσει μαζί τους κατά τη διάρκεια των δύο ετών πριν από την έρευνα. Οι τιμές των αστυνομικών επαφών, τουλάχιστον σύμφωνα με αυτό το μέτρο, κυμαίνονται από 51% στη Φινλανδία έως 16% στη Βουλγαρία. Επίσης εξετάζοντας την εμπιστοσύνη στην αποτελεσματικότητα της αστυνομίας αναδείχθηκαν οι απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το πόσο γρήγορα θα έφτανε η αστυνομία εάν έλαβε χώρα βίαιο έγκλημα κοντά στο σπίτι τους. Οι ερωτηθέντες του εν λόγω ESS κλήθηκαν να αξιολογήσουν την ταχύτητα της ανταπόκρισης της αστυνομίας (άφιξη στο χώρο ενός βίαιου εγκλήματος) σε κλίμακα 0-10. Διαπιστώθηκαν σχετικά μικρές αποκλίσεις σε αυτό το μέτρο στις 20 χώρες, με τις περισσότερες να κυμαίνονται μεταξύ 6,0 (Ισπανία, με τον υψηλότερο μέσο όρο) και 5,0 (Πορτογαλία). Εξετάστηκαν επίσης τα μέσα επίπεδα των χωρών για τα θύματα εγκληματικών και μη θυμάτων εγκληματικών πράξεων και το αποτέλεσμα είναι ότι τα θύματα εγκλήματος τείνουν να βλέπουν την αστυνομία ως ελαφρώς λιγότερο αποτελεσματική από εκείνη των ανθρώπων που δεν είχαν πρόσφατα πέσει θύμα εγκλήματος. (Jackson, και συν., 2011)

Μετά το 1965 οι έρευνες στάσεων γνώρισαν μεγάλη άνθηση και στην Ελλάδα εξαιτίας της μεγάλης αύξησης της φαινομενικής εγκληματικότητας που εντείνει το φόβο του εγκλήματος, του ανικανοποίητου των πολιτών για την αναποτελεσματικότητα του ποινικού συστήματος, και της ανάγκης του συστήματος για συνεργασία με το κοινό. Στην έρευνα της Κ. Δ. Σπινέλλη το 1982 για την πρόληψη της εγκληματικότητας το κοινό σε ποσοστό μόλις 27% αναγνωρίζει τον προληπτικό ρόλο της αστυνομίας στα εγκλήματα, αφήνοντας τα ποσοστά αμφισβήτησης της αποτελεσματικότητας σε υψηλά επίπεδα (Ζαραφονίτου, 2004, σ. 170). Στην έρευνα της Χ. Ζαραφονίτου για το φόβο του εγκλήματος σε πέντε περιοχές της Αθήνας το 1998, το 19,8% δηλώνει ότι αισθάνεται φόβο λόγω της ανεπαρκούς αστυνόμευσης, ενώ το 61,8% αξιολογεί το έργο του αστυνομικού τμήματος της περιοχής όπου κατοικεί ανεπαρκές (Ζαραφονίτου, 2002, σσ. 129-131). Στην έρευνα των Ζαραφονίτου-Κουράκη το 2006, το ποσοστό που θεωρούν αναποτελεσματικό το αστυνομικό τμήμα της περιοχής τους είναι 68,7% (Ζαραφονίτου & Κουράκης, 2009) ενώ το 2011 και το 2013 επαναλήφθηκε σε πέντε περιοχές της Αττικής μια έρευνα για τα ghettos στην Αθήνα, όπου στην ερώτηση για την αποτελεσματικότητα της αστυνόμευσης, το 2011 των θετικών απαντήσεων δεν ξεπερνούσαν το 30% σε όλες τις περιοχές, κάτι το οποίο έγινε το 2013 από 30% έως 60% ανάλογα με την περιοχή που διέμενε ο ερωτώμενος (Ζαραφονίτου & Χρυσόχου, 2015). Το 2007, στην έρευνα των Καλλίτση-Σκαματζούρα οι κάτοικοι του κέντρου της Αθήνας και τα δυτικά προάστια, θεωρήθηκαν «ως πιο δύσπιστοι και λιγότερο προοδευτικοί σε σχέση με τα υπόλοιπα προάστια της Αττικής παρουσίασαν ελαφρά πιο αρνητικές στάσεις απέναντι στο αστυνομικό επάγγελμα» (Καλλίτσης, 2011).

Έρευνες για τη δικαιοσύνη

Σύμφωνα με κάποια αποτελέσματα της τελικής έκθεσης της έρευνας του Διεθνούς Κέντρου Συγκριτικής Εγκληματολογίας το 1982 σε κατοίκους του Quebec, του Ontario, του Manitoba και του Montreal, το 77% θεωρεί τη δικαιοσύνη πολύ σύνθετη και δεν αντιλαμβάνεται τη λειτουργία της, το 72% αναφέρει ότι η διαδικασία από τη σύλληψη έως την έκδοση της απόφασης είναι πολύ αργή ενώ σε ποσοστό 83% η καθυστέρηση αυτή αναστέλλει πολλούς πολίτες από την κατάθεση μηνύσεων. Από την ίδια έρευνα 78% θεωρεί ότι οι φτωχοί έχουν δυσμενέστερη αντιμετώπιση από τα ποινικά δικαστήρια, το 64% των κατοίκων του Quebec ότι η δικαιοσύνη ευνοεί τους πλούσιους ενώ το 84% υποστήριξαν ότι ένας ένοχος μπορεί να γλιτώσει αν έχει καλό δικηγόρο. Σε ποσοστό 95,8% το κοινό πίστευε ότι οι ποινές δεν ήταν αρκετά αυστηρές κάτι που συναντάται και σε έρευνες των ΗΠΑ το 1980 και της Γαλλίας το 1977 όπου με ποσοστό 95% και 84% αντίστοιχα το κοινό έκρινε πολύ επιεική τη δικαιοσύνη (Ζαραφονίτου, 2004, σσ. 204-206).

Στην έρευνα του Ηλία Δασκαλάκη το 1983 στην Ελλάδα το 66,1% θεωρούσε ότι υπάρχει διαφορετική αντιμετώπιση πλουσίων και φτωχών από τη δικαιοσύνη (Δασκαλάκης, και συν., 1983, σσ. 145-173). Στην ίδια έρευνα το 47,7% έχει δυσμενή εικόνα για το δικαστή σχετικά με το αδέκαστο αυτού ενώ ένα 59,8% θεωρεί ότι οι δικαστές δεν είναι ανεξάρτητοι από την πολιτική εξουσία. Τέλος σημαντικό για την παρούσα έρευνα είναι ότι το 56,5% του δείγματος θα δεχόταν να καταθέσει από μόνο του σαν μάρτυρας σε δικαστήριο στην περίπτωση κλοπής. Από την έρευνα των Ζαραφονίτου- Κουράκη το 2006 προέκυψε ότι οι σημαντικότεροι παράγοντες που επηρεάζουν «συχνά» ή «πάντα» τους δικαστές από τους παράγοντες που δόθηκαν είναι οι πολιτικές πιέσεις με 64,9% ποσοστό, οι προσωπικές σχέσεις με κάποιον από τους διαδίκους και η δωροδοκία με ποσοστά 60,1% και 59,6% αντίστοιχα. Δύο ακόμα σημαντικοί παράγοντες ήταν με ποσοστό 44% η οικονομική κατάσταση των διαδίκων καθώς και με 43,9% η εθνική τους προέλευση (Ζαραφονίτου & Κουράκης, 2009).

Πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία αναφορικά με τις αντιλήψεις των Ελλήνων σχετικά με την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης περιλαμβάνει και η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Commission, 2017, Ένωση Αξιωματικών Α.Μ.Θ., 2017). Η έρευνα διεξήχθη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, κατά το διάστημα Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2017, σε δείγμα 26.565 πολιτών και 6.803 επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκ των οποίων 1.000 πολίτες και 201 επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας, οι Έλληνες φαίνεται πως εξακολουθούν να θεωρούν την ελληνική δικαιοσύνη ανεξάρτητη σε μικρότερο βαθμό συγκριτικά με τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο, παρατηρείται ωστόσο σημαντική βελτίωση σε σχέση με το 2016. Συγκεκριμένα, στο ερώτημα *«πώς θα βαθμολογούσατε το σύστημα απονομής δικαιοσύνης στη χώρα σας με βάση την ανεξαρτησία δικαστηρίων και δικαστών»* οι Έλληνες πολίτες απαντούν σε ποσοστό 52% θετικά (+5% σε σύγκριση με το 2016), με τον μέσο όρο στην ΕΕ να βρίσκεται στο 55%, και 36% αρνητικά (-6% σε σύγκριση με το 2016), με τον μέσο όρο στην ΕΕ να βρίσκεται στο 34% (European Commission, 2017, Ένωση Αξιωματικών Α.Μ.Θ., 2017).

Αναλυτικότερα, οι Έλληνες πολίτες θεωρούν το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, από πλευράς ανεξαρτησίας, αρκετά καλό σε ποσοστό 44% (+3%), αρκετά κακό σε ποσοστό 25% (-1%), πολύ κακό σε ποσοστό 11% (-5%) και πολύ καλό σε ποσοστό 8% (+2%). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν όμως και οι λόγοι για τους οποίους οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι το σύστημα απονομής δικαιοσύνης στην Ελλάδα δεν είναι ανεξάρτητο, καθώς και οι μεταβολές που σημειώθηκαν σε σχέση με την περασμένη χρονιά. Μεταξύ των πολιτών που αξιολογούν αρνητικά την ανεξαρτησία της ελληνικής δικαιοσύνης, η συντριπτική πλειοψηφία, σε ποσοστό 81% (-3%

σε σύγκριση με το 2016) θεωρεί ότι υπάρχουν παρεμβάσεις ή πιέσεις σε μικρό (42%) ή σε πολύ μεγάλο (39%) βαθμό από οικονομικά ή άλλα συγκεκριμένα συμφέροντα. Παράλληλα, 80% όσων αξιολογούν αρνητικά την ανεξαρτησία της ελληνικής δικαιοσύνης (+2% σε σχέση με το 2016) θεωρεί ότι υπάρχουν παρεμβάσεις ή πιέσεις στο έργο της από την κυβέρνηση ή πολιτικούς (40% σε πολύ μεγάλο βαθμό και 40% σε μικρότερο). Από την άλλη, οι πολίτες που αξιολογούν θετικά την ανεξαρτησία της ελληνικής δικαιοσύνης φαίνεται πως εξακολουθούν να βασίζονται στην πεποίθησή τους όχι τόσο στη μη ύπαρξη «έξωθεν» παρεμβάσεων (ειδικά εκ μέρους κυβέρνησης και πολιτικών), όσο στο γεγονός ότι το στάτους και η θέση των δικαστών εγγυώνται την ανεξαρτησία τους (Ένωση Αξιωματικών Α.Μ.Θ., 2017).

Στο ίδιο ερωτηματολόγιο του ESS το 2012 στη Γεωργία, οι νέοι εμπιστεύονται περισσότερο τη δικαιοσύνη από ότι άτομα άνω των 45 ετών. Γενικά σε μια πενταβάθμια κλίμακα όπου το 1 σημαίνει τη χειρότερη αξιολόγηση, ο μέσος όρος του δείγματος ήταν 4,4. Όσον αφορά στα δημογραφικά, οι γυναίκες έχουν λιγότερη εμπιστοσύνη στα δικαστήρια από τους άνδρες ενώ το 14,7% των ερωτηθέντων ανέργων και το 19,3% των συνταξιούχων θεωρούν ότι τα δικαστήρια δεν είναι αξιόπιστα, όταν αυτός ο δείκτης μεταξύ των απασχολούμενων ερωτηθέντων ισούται με 11,8% (Applied Research Company, 2012).

Έρευνες για την ποινική κύρωση

Η ποινική κύρωση στον ελληνικό χώρο μετρήθηκε πρώτη φορά το 2004 μέσα από τις ερωτήσεις της έρευνας της κυρίας Ζαραφονίτου. Η ερώτηση σχετικά με τα «μέτρα που προτείνουν για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας» ήταν ανοιχτή και τη μεγαλύτερη συχνότητα συγκέντρωσαν οι απαντήσεις σχετικά με την αστυνόμευση/ περιπολίες, με ποσοστό 60,8% για τους άντρες και 57,2% για τις γυναίκες, και σχετικά με την καταστολή των αλλοδαπών, με ποσοστά 14,8% ανδρών έναντι 17,1% γυναικών (Ζαραφονίτου, 2008). Σημαντικό να τονιστεί είναι ότι οι συγκεκριμένη ερώτηση στην έρευνα του 1998, αν και δεν είχε προσμετρηθεί ακόμα στο δείκτη “τιμωρητικότητα”, είχε λάβει σε γενικό πληθυσμό 57,6% όσον αφορά σε περισσότερη καταστολή και 31,9% αθροιστικά οι απαντήσεις περιστασιακής πρόληψης και γενικής πρόληψης κοινωνικού χαρακτήρα (Ζαραφονίτου, 2002). Αργότερα, όταν η “τιμωρητικότητα” συνδέθηκε με την ποινή ενός δράστη, σύμφωνα με την έρευνα των Ζαραφονίτου-Κουράκη, στην περίπτωση ενός υπότροπου 21χρονού διαρρήκτη το 43% θεωρεί καλύτερη ποινή την κοινωφελή εργασία έναντι στο 31% που επέλεξε τη φυλάκιση (Ζαραφονίτου & Κουράκης, 2009, σσ. 66-69).

Μέρος Δεύτερο:
Η έρευνα και τα πορίσματά της

Κεφάλαιο Πρώτο: Αντικείμενο και μεθοδολογία της έρευνας

Η παρούσα έρευνα εκπονήθηκε στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας του γράφοντος στο Δήμο Περιστερίου, κατά το διάστημα των μηνών Απριλίου- Ιουνίου 2017. Η επιλογή της περιοχής ήταν σκόπιμη καθώς ο Δήμος Περιστερίου είναι ο μεγαλύτερος από τους 9 Δήμους της Δυτικής Αθήνας, τόσο σε έκταση όσο και σε πληθυσμό και ο τέταρτος της χώρας σε πληθυσμό (Δήμος Περιστερίου, 2017). Η συγκεκριμένη περιοχή, επίσης, επιλέχθηκε καθώς τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των κατοίκων του συγκεκριμένου Δήμου (απογραφή ΕΛΣΤΑΤ 2011) και το μέγεθος του κρίθηκαν αρκούντως αντιπροσωπευτικά μιας μεγάλης μερίδας αντίστοιχων Δήμων σε επίπεδο επικράτειας με κατοίκους «μεσαίων» κοινωνικο-δημογραφικών στρωμάτων.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι μέτρησης της εμπιστοσύνης του κοινού όπως αναφέρθηκε στην επισκόπηση που προηγήθηκε και λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες μελέτες στη βιβλιογραφία. Η έρευνα μας διεξήχθη με τη μέθοδο της κατ' οίκον συμπλήρωσης ερωτηματολογίων με δείγμα που προέκυψε από δειγματοληψία τύπου χιονοστιβάδας. Το ερωτηματολόγιο προέρχεται από την ελληνική έκδοση του πέμπτου γύρου έρευνας του ESS το 2011 και αποτελείται από κλειστές ερωτήσεις, οι οποίες αφορούσαν επιμέρους ενότητες που σχετίζονταν τόσο με θέματα εμπιστοσύνης του κοινού στον επίσημο κοινωνικό έλεγχο όσο και με ευρύτερες στάσεις απέναντι σε άλλα κοινωνικά ζητήματα. Για κάθε ερώτηση ζητείτο από τον ερωτώμενο να εξηγήσει τι καταλαβαίνει από την ερώτηση καθώς και να δικαιολογήσει την απάντησή του. Η κωδικοποίηση και η κωδικογράφηση του ερωτηματολογίου καθώς και η στατιστική επεξεργασία πραγματοποιήθηκαν στο σύνολό τους από το γράφοντα. Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο για τις κοινωνικές επιστήμες SPSS 21.

Στη συνέχεια του κεφαλαίου θα παρουσιαστούν αναλυτικά το αντικείμενο και ο σκοπός της έρευνας, τα ερωτήματα και οι βασικές υποθέσεις της καθώς και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε από τον αρχικό σχεδιασμό της έρευνας έως και την επεξεργασία των δεδομένων.

Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών, *«ως μια ορθολογική και αποδεικτική πορεία σκέψης και παρατήρησης, η οποία με τη συνδρομή των ελάχιστων κριτηρίων επιστημονικότητας οδηγεί στη διατύπωση θεωριών και πορισμάτων αλλά και νέων ερωτημάτων»* (Ζαραφονίτου, 2004, σσ. 12-15), αποτελεί τη βάση αφενός της νομιμοποίησής τους ως επιστήμες και αφετέρου της

ένταξής τους στη σφαίρα των πολιτισμικών αγαθών που συμβάλλουν υπό την εποπτεία του ορθού λόγου στην εκ βαθέων αντίληψη, κατανόηση και ερμηνεία του κοινωνικού συνόλου, προκειμένου να προσεγγιστεί με εγκυρότητα και αξιοπιστία η αλήθεια (Φαρσεδάκης, 2005).

Στην παρούσα ερευνητική προσπάθεια ο στόχος ήταν η διερεύνηση της “λειτουργικής ισοδυναμίας των όρων” αναφορικά με την ομοιόμορφη κατανόηση των ερωτήσεων από τα υποκείμενα της έρευνας. Δηλαδή το επίκεντρο της διερεύνησης δεν αφορά αυτά καθεαυτά τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας όσο τον τρόπο με τον οποίο οι ερωτήσεις γίνονται πανομοιότυπα κατανοητές από τους ερωτώμενους ώστε να διασφαλίζεται και η ομοιογένεια των απαντήσεων. Στην περίπτωση της ποσοτικής διερεύνησης όπως η προκείμενη ερευνητική μας προσπάθεια ο στόχος ήταν η αποτίμηση του τρόπου με τον οποίο γίνονται αντιληπτές οι διαδικασίες νομιμότητας και νομιμοποίησης των δικαστηρίων και της αστυνομίας από το ελληνικό κοινό στη βάση ομοιόμορφα διατυπωμένων και απευθυνόμενων σχετικών ερωτήσεων.

Προς την κατεύθυνση αυτή δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στις σημασίες που αποδίδουν τα υποκείμενα της έρευνας στις ερωτήσεις και ιδιαίτερα σε όρους που αφορούν στην αποτελεσματικότητα των φορέων άσκησης επίσημου κοινωνικού ελέγχου, την ισονομία και ισοτιμία κατά την απονομή της δικαιοσύνης κ.λ.π. Για το λόγο αυτό συγκεντρώθηκαν και αξιολογήθηκαν όχι μόνο οι απαντήσεις των ερωτώμενων στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου της έρευνας αλλά κυρίως τα σχόλια με τα οποία συνοδεύτηκαν τόσο η αντιληπτική διάσταση των ερωτήσεων όσο και κατ’ ιδίαν απαντήσεις.

Στα υποκεφάλαια που ακολουθούν παρουσιάζονται αναλυτικά τα στάδια που ακολουθήθηκαν, ώστε να εξυπηρετηθούν οι στόχοι της έρευνας.

Δειγματοληψία

Στην παρούσα έρευνα η μέθοδος συλλογής πρωτογενών στοιχείων που ακολουθήθηκε ήταν η δειγματοληψία τύπου χιονοστιβάδας. Παρά το γεγονός ότι η τεχνική της χιονοστιβάδας προϋποθέτει θεωρητική δειγματοληψία όπου η “περάτωση” της δειγματοληψίας επέρχεται με τον “κορεσμό” (Glaser & Strauss, 1967), στην έρευνά μας προσπαθήσαμε να εφαρμόσουμε τη θεωρητική δειγματοληψία σε συνδυασμό με την επιφανειακή δειγματοληψία. Η επιφανειακή δειγματοληψία (area sampling) συνιστά βασική μέθοδο λήψης ενός δείγματος από το γενικό πληθυσμό σε διεθνές επίπεδο (Richardson & Βασιλαίνας, 1999, σ. 243). Έρευνες που έχουν γίνει σχετικά με την αντιπροσωπευτικότητα που παρέχουν συγκεκριμένα είδη δειγματοληψίας, έχουν δείξει ότι η επιφανειακή δειγματοληψία είναι πιο αντιπροσωπευτική από τη δειγματοληψία ποσοτών ή την ποσοστιαία δειγματοληψία (quota sampling) (Hochstim & Smith, 1948, σ. 79). Σε πρώτο στάδιο διερευνήθηκαν τα όρια του δήμου έτσι ώστε να δημιουργηθεί το *δειγματοληπτικό πλαίσιο*, την πηγή, δηλαδή, από την οποία επιλέχθηκε το δείγμα της έρευνας (Υφαντόπουλος &

Νικολαΐδου, 2008, σ. 52). Ξεκινώντας από την οικία του γράφοντος και τις άμεσες κοινωνικές σχέσεις του, χορηγήθηκαν τα πρώτα ερωτηματολόγια. Μετά το πέρας του ερωτηματολογίου ζητούνταν από τα υποκείμενα να προτείνουν οικείους αυτών οι οποίοι να ζουν στο δήμο Περιστερίου. Έτσι κατέστη εφικτή η διασπορά του δείγματος σε όλη την περιοχή, προκειμένου να υπάρξει δείγμα από το σύνολο της ερευνώμενης έκτασης. Η διασπορά των ερωτηματολογίων στο χώρο ήταν ιδιαίτερα σημαντική και αναγκαία, διότι στο εσωτερικό της περιοχής υφίστανται υπο-περιοχές που διαφέρουν σε κάποιο βαθμό μεταξύ τους εξαιτίας της απόστασης από αστυνομικά τμήματα. Συνεπώς, η λήψη δείγματος από το σύνολο της γεωγραφικής επιφάνειας της περιοχής ήταν απαραίτητη προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη αντιπροσωπευτικότητα. Στο δείγμα δεν περιλήφθησαν αλλοδαποί που δεν γνώριζαν τη γλώσσα και αστυνομικοί ή άτομα που εργάζονται στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης εν γένει για δύο λόγους. Πρώτον, το ερωτηματολόγιο λόγω των ερωτήσεων που περιελάμβανε δεν μπορούσε να απευθυνθεί σε φορείς του επίσημου κοινωνικού ελέγχου και, δεύτερον, με την επιλογή μόνο ατόμων που γνωρίζουν καλά ελληνικά εξασφαλιζόταν μεγαλύτερη ομοιογένεια και αυξάνονταν τα επίπεδα κατανόησης. Μέσα από το δειγματικό χώρο του δήμου επιλέχθηκε το εκάστοτε νοικοκυριό που αποτέλεσε τη μονάδα παρατήρησης, δηλαδή τη μονάδα του πληθυσμού της οποίας ερευνούμε τα χαρακτηριστικά και τέλος το άτομο ως μονάδα ανάλυσης, σύμφωνα με την οποία θα παρουσιαστούν και τα αποτελέσματα της έρευνας (Λαμπίρη-Δημάκη & Παπαχρίστου, 1995, σσ. 284-285). Το ερωτηματολόγιο συμπλήρωνε όποιο μέλος της οικογένειας ήθελε αρκεί να ήταν ενήλικας και δεκτικός. Η αιτία της βολικής δειγματοληψίας ήταν επειδή στην παρούσα έρευνα στόχος ήταν να διερευνηθούν μεθοδολογικά ζητήματα και όχι άκριτη ποσοτική έρευνα του φαινομένου. Με τον τρόπο αυτό αποκλείστηκαν ζητήματα μη ανταπόκρισης του δείγματος λόγω άρνησης ή απουσίας των ενοίκων κατά τη διάρκεια της έρευνας.

Χρόνος διεξαγωγής της έρευνας

Η περίοδος συλλογής των στοιχείων διήρκεσε από τον Απρίλιο έως και τον Ιούνιο 2017. Αυτό το χρονικό διάστημα αποτελεί και την περίοδο αναφοράς της έρευνας. Η επιλογή της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου διευκόλυνε την έρευνα, διότι συνέπεσε με την άνοιξη και την αλλαγή της ώρας. Έτσι η διάρκεια της μέρας ήταν μεγαλύτερη και διαπιστώθηκε ότι οι κάτοικοι δέχονταν με μεγαλύτερη ευκολία τον ερευνητή. Οι επισκέψεις πραγματοποιήθηκαν πρωινές και απογευματινές ώρες και τις επτά μέρες της εβδομάδας όποτε επιθυμούσαν τα υποκείμενα. Τις πρωινές ώρες πολλοί ένοικοι απουσίαζαν από τα σπίτια τους, λόγω εργασίας ή άλλων εξωτερικών υποχρεώσεων. Επίσης, οι επισκέψεις κατά τις Κυριακές αποφεύχθηκαν, δεδομένου ότι η Κυριακή θεωρείται ημέρα που το άτομο αφιερώνει στον εαυτό του ή τα οικεία του πρόσωπα και ως εκ τούτου δεν είναι ευχάριστο να αισθάνεται ότι «ενοχλείται» από κάποιον στον ιδιωτικό του χώρο.

Με βάση αυτές τις εμπειρίες, η έρευνα επικεντρώθηκε περισσότερο στις απογευματινές ώρες της εβδομάδας, πλην της Κυριακής. Το ερωτηματολόγιο συμπληρωνόταν παρουσία του ερευνητή ή με τη βοήθεια αυτού, όπου χρειαζόταν. Το εκάστοτε υποκείμενο της έρευνας παίρνοντας στα χέρια του το ερωτηματολόγιο, διάβαζε δυνατά την κάθε ερώτηση και καλούταν αρχικά να επιβεβαιώσει ότι κατανοεί το ζητούμενο της ερώτησης. Σε δεύτερο στάδιο, απαντούσε κυκλώνοντας την απάντησή του ενώ την αιτιολογούσε είτε με ένα παράδειγμα είτε όπως μπορούσε. Ο ερευνητής κρατούσε λεπτομερείς σημειώσεις για τα σχόλια των ερωτώμενων τόσο πάνω στον τρόπο που δινόταν η ερώτηση όσο και για την αιτιολόγηση που αυτοί έδιναν. Πολλά σχόλια δεν ήταν λεκτικά και ο ερωτώμενος περιοριζόταν σε μορφασμούς.

Το ερωτηματολόγιο

Προκειμένου να ελεγχθεί το ότι το ερωτηματολόγιο «λειτουργεί σωστά», αυτό δόθηκε αρχικά σε 5 άτομα ώστε να εξακριβωθεί εάν κάποιες ερωτήσεις δεν ήταν κατανοητές και χρειάζονταν αποσαφήνιση κ.ά.. Στην τελική του μορφή το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε σύντομη ενημερωτική επιστολή (βλ. Παράρτημα) όπου αναφερόταν σε γενικές γραμμές το θέμα της έρευνας, ο σκοπός της, η ταυτότητα του μεταπτυχιακού φοιτητή και το πανεπιστήμιο που έχει υποβληθεί η πρόταση της διπλωματικής. Η συνοδευτική επιστολή εκτιμήθηκε ότι διευρύνει την εμπιστοσύνη των ερωτωμένων απέναντι στον ερευνητή. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της κατ' οίκον έρευνας βάσει δομημένου ερωτηματολογίου (βλ. Παράρτημα). Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε συνολικά 45 ερωτήσεις κλειστού τύπου που αναφέρονταν:

A. Κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά,

B. Προσωπική Ηθική,

Γ. Απόψεις για την αστυνομία (Εμπιστοσύνη στην αστυνομική αποτελεσματικότητα, εμπιστοσύνη στη διαδικαστική δικαιοσύνη της αστυνομίας, εμπιστοσύνη στη διανεμητική δικαιοσύνη της αστυνομίας, εμπιστοσύνη στις αστυνομικές προτεραιότητες),

Δ. Απόψεις για τη δικαιοσύνη (Εμπιστοσύνη στην αποτελεσματικότητα των ποινικών δικαστηρίων, εμπιστοσύνη στη διαδικαστική δικαιοσύνη των ποινικών δικαστηρίων, εμπιστοσύνη στη διανεμητική δικαιοσύνη των ποινικών δικαστηρίων, εμπιστοσύνη στις προτεραιότητες των ποινικών δικαστηρίων), ενώ προς το τέλος του ερωτηματολογίου υπήρχαν και δυο ερωτήσεις για την τιμωρητικότητα των υποκειμένων.

Η κωδικογράφηση (εισαγωγή των στοιχείων στον H/Y) καθώς και η στατιστική επεξεργασία και ανάλυση τους έγινε σύμφωνα με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS 21 και πραγματοποιήθηκε στο σύνολό της από τον γράφοντα.

Η περιοχή της έρευνας

Το Περιστερί είναι ο κεντρικός και πολυπληθέστερος Δήμος του Δυτικού Τομέα στο Αθηναϊκό Πεδίο της Αττικής, αποτελώντας έναν από τους πολυπληθέστερους στην ελληνική επικράτεια. Η πόλη των 10.050 στρεμμάτων εκτείνεται 4,5 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του κέντρου της πρωτεύουσας μέχρι τους πρόποδες του ορεινού όγκου του Ποικίλου, επέκτασης του Όρους Αιγάλεω. Σήμερα έχει 146.743 κατοίκους και όντας σπουδαίο βιομηχανικό κέντρο, είναι ο πέμπτος μεγαλύτερος Δήμος της Ελλάδας. Στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της πόλης συγκαταλέγεται η έντονη αστικοποίηση, η πυκνή δόμηση και η δημογραφική πολυφυλετικότητα (Δήμος Περιστερίου, 2017).

Σήμερα, το Περιστερί αποτελεί έναν από τους πιο ανθισμένους δήμους της Αττικής χάρη στις προσπάθειες εξωραϊσμού του από τις τοπικές αρχές τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Μεγάλο ρόλο σε αυτό έπαιξαν η δημιουργία πάρκων και γενικότερα οι πολλοί χώροι πρασίνου σε 252.804 τ.μ. για την ακρίβεια, αλλά και η έντονη ζωή που συναντάται κατά κύριο λόγο στην πλατεία Μπουρναζίου και στον πεζόδρομο του Περιστερίου (Εθνικής Αντιστάσεως και Βεάκη), όπου υπάρχει και μεγάλη Αγορά. Σημαντικά έργα υποδομής έχουν ολοκληρωθεί κατά τις περιόδους αυτές, ενώ καθοριστικός παράγοντας στην ραγδαία ανάπτυξη του Περιστερίου συντελεί και η λειτουργία του Μετρό ήδη από το 2004, καθιστώντας το Δήμο δημοφιλή προορισμό για τους κατοίκους των Αθηνών.

Περπατώντας κανείς στους δρόμους του Περιστερίου θα συναντήσει από το πρωί αρκετή κίνηση, η οποία όσο προχωρά η μέρα ολοένα και αυξάνεται. Τα πρωινά αν και πολλοί από τους κατοίκους λείπουν, πάντα θα υπάρχει κίνηση στους δρόμους είτε από πεζούς είτε από αυτοκίνητα, ενώ στα σπίτια αρκετοί θα ανοίξουν την πόρτα τους καλωσορίζοντας τους επισκέπτες για τον πρωινό καφέ, αλλά και για να βοηθήσουν στην παρούσα έρευνα. Από την άλλη, τα απογεύματα η ζωή στην περιοχή ανθίζει περαιτέρω, με τους κατοίκους να βγαίνουν για κάποια βόλτα ή και για γυμναστική, αφού σε πολλές από τις πλατείες είναι εγκατεστημένα όργανα γυμναστικής. Δίνεται έτσι έμφαση στην φροντίδα που δείχνει ο Δήμος και οι θεσμοί του για την ευζωία των κατοίκων. Το Σαββατοκύριακο ιδιαιτέρως, η ζωή είναι πολύ έντονη, αφού οι δρόμοι, τα πάρκα και οι πολλές καφετέριες και μπαρ που λειτουργούν στην περιοχή, κατακλύζονται από άτομα κάθε ηλικίας.

Όλα τα παραπάνω έχουν συντελέσει στο να εξελιχθεί το Περιστερί σε έναν από τους πιο επιτυχημένους δήμους της Αττικής, αποτελώντας μια ευχάριστη νότα για τους παρατηρητές. Χαρακτηριστικό είναι ότι από το 2002 οι κάτοικοι επανεκλέγουν συνεχώς τον ίδιο Δήμαρχο

(Ανδρέας Παχατουρίδης), εκτιμώντας τις προσπάθειες του για την περιοχή, και συγχαίροντας τον για το έργο του και τις δράσεις του (Τριανταφυλλοπούλου, 2006, σ. 382).

Από την άλλη μεριά, η καλή εικόνα του Περιστερίου αμαυρώνεται από τα ποσοστά εγκληματικότητας, τα οποία τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί ραγδαία. Οργανωμένες ομάδες, είτε από την περιοχή του Περιστερίου είτε από γειτονικές περιοχές της Αττικής, κάνουν αισθητή την παρουσία τους μέσα από τις εγκληματικές τους δράσεις. Κλοπές, διαρρήξεις, ληστείες και καυγάδες αποτελούν καθημερινότητα, ενώ οι περιπολίες της Αστυνομίας δεν είναι συχνές, με τους περισσότερους αστυνομικούς να αναλώνονται μόνο στους οδικούς ελέγχους. Υπάρχουν, ταυτόχρονα, υποψίες ότι στην περιοχή του Περιστερίου δρα και Μαφία Ρομά, η οποία «πουλά προστασία» στα πολλά μαγαζιά που λειτουργούν στην περιοχή. Πρόσφατο παράδειγμα της υψηλής εγκληματικότητας στην περιοχή αποτελεί και το φριχτό έγκλημα που συγκλόνισε την Ελλάδα στις αρχές του 2017, όταν ένοπλοι κουκουλοφόροι εισέβαλλαν το σπίτι μιας τετραμελούς οικογένειας Αλβανικής καταγωγής, σκοτώνοντας την μητέρα και τραυματίζοντας σοβαρά τον πατέρα και τον γιο, ο οποίος, μάλιστα, είχε και κινητικά προβλήματα (Eglimatikotita.gr, 2017). Απορίας άξιο είναι ότι στο συγκεκριμένο συμβάν, οι άνδρες δεν είχαν πειράξει την κόρη. Παρόμοια περιστατικά εμφανίστηκαν και προσφάτως, όταν το πτώμα ενός μεσήλικα άνδρα βρέθηκε υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες στο σπίτι του (Καραμήτρου, 2017). Υπενθυμίζουμε ότι, η επιλογή του Δήμου έγινε λόγω της αντιπροσωπευτικότητας των κατοίκων με κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά μεγάλης μερίδας αντίστοιχων Δήμων. Ο Δήμος Περιστερίου επιλέχθηκε, επιπλέον, αφού αποτελεί και τον τόπο διαμονής του ερευνητή στη βάση του κριτηρίου της προσβασιμότητας.

Στατιστική επεξεργασία και τεχνικές ανάλυσης

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων έγινε με το πρόγραμμα SPSS 21. Οι τεχνικές που εφαρμόστηκαν είναι οι ακόλουθες:

1. Περιγραφική ανάλυση: Παρουσιάζονται οι κατανομές συχνοτήτων των ανεξάρτητων και εξαρτημένων μεταβλητών καθώς και τα μέτρα «κεντρικής τάσης» και μεταβλητότητας, όπως ο μέσος όρος, διάμεσος, επικρατούσα τιμή, διακύμανση, τυπική απόκλιση κ.ά. (Robson, 2007, σσ. 484-486).

2. Αντιστροφή Κλίμακας: Για την καλύτερη χρήση του συνόλου των ερωτήσεων και τη δημιουργία ομαδοποιήσεων και δεικτών, είναι πρόπον το σύνολο των απαντήσεων να έχει όμοια κατεύθυνση. Η τεχνική επιβάλλει την αναζήτηση των ερωτήσεων μια προς μια ώστε να διερευνηθούν ερωτήσεις διαφορετικής χροιάς και να γίνει αντιστροφή των απαντήσεων με τη βοήθεια της αντιστροφής κλίμακας.

3. Διμεταβλητή ανάλυση με πίνακες διπλής εισόδου: Παρουσιάζεται η σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών για την αποτύπωση της σχέσης που τις χαρακτηρίζει. Διερευνάται εάν οι δύο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες και σχετίζονται μεταξύ τους ή διαφορετικά εάν η κατανομή των βαθμών ή των τιμών μιας από τις μεταβλητές συνδέεται με κάποιον τρόπο με την κατανομή των τιμών της δεύτερης (Robson, 2007, σ. 496). Όσο μεγαλύτερες είναι οι διαφορές των ποσοστών επί τοις εκατό, τόσο ισχυρότερη είναι η σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών (Κυριαζή, 2011, σ. 179). Προκειμένου να εξετασθεί, εάν η σχέση αυτή έχει στατιστική σημασία ή όχι και, ως εκ τούτου δεν οφείλεται στην τύχη, εφαρμόζεται ο έλεγχος χ^2 (chi-square test). Το χ^2 σε έναν πίνακα συνάφειας συνιστά μέτρο του βαθμού συσχέτισης μεταξύ των δύο μεταβλητών. Στην παρούσα ανάλυση λήφθηκε υπόψη η «ασυμπτωματική σημασία (αμφίπλευρη) “Asymp. Sig. (2-sided)”». Για να λειτουργήσει, ωστόσο, με αξιόπιστο τρόπο αυτή η διαδικασία θα πρέπει σε κάθε ένα από τα φαινεία, οι απαριθμήσεις (counts) να είναι λιγότερες των 5 μόνο έως το 20% επί του συνόλου των απαριθμήσεων στον πίνακα συσχέτισης. Στην περίπτωση που κατά τη διμεταβλητή ανάλυση, η σχέση αυτή παραβιάζεται, τότε εφαρμόζονται διαδικασίες προσωμοιοτικού χαρακτήρα, δηλαδή τα Exact tests και συγκεκριμένα η μέθοδος Monte Carlo (Δαφέρμος, 2005, σσ. 340-358). Πέραν όμως της στατιστικής σημαντικότητας, η ποσοστιαία διαφορά πέντε (5) μονάδων μεταξύ δύο ή περισσότερων ομάδων αποτελεί έναν ευρέως αποδεκτό κανόνα και ένα επαρκές διάστημα εμπιστοσύνης για τη διμεταβλητή ανάλυση (Martin, 2008, σ. 86).

Κεφάλαιο Δεύτερο: Παρουσίαση και ανάλυση ερευνητικών δεδομένων

Εισαγωγικά

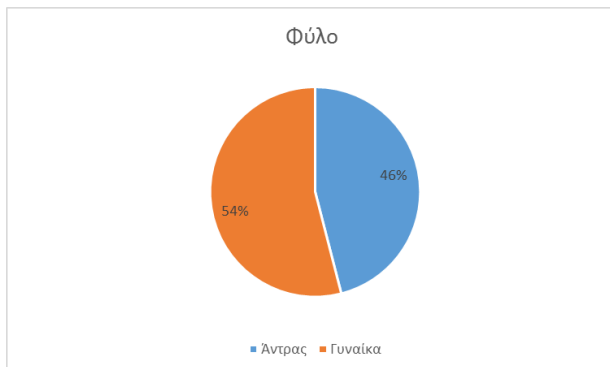
Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται τα δεδομένα της έρευνας που διεξήχθη στο Περιστερί Αττικής την άνοιξη του έτους 2017. Η έρευνα χωρίζεται σε τέσσερα μέρη. Το πρώτο αναφέρεται στην προσωπική ηθική, το δεύτερο στην άποψη του κοινού για την αστυνομία, το τρίτο στην άποψη του κοινού για τους φορείς και τις πρακτικές των δικαστηρίων και τέλος, το τέταρτο στην τιμωρητικότητά τους. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται, επίσης, τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, δηλαδή οι εξαρτημένες μεταβλητές ως δείκτες εκτίμησης της εικόνας της αστυνομίας και της δικαιοσύνης.

Κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά

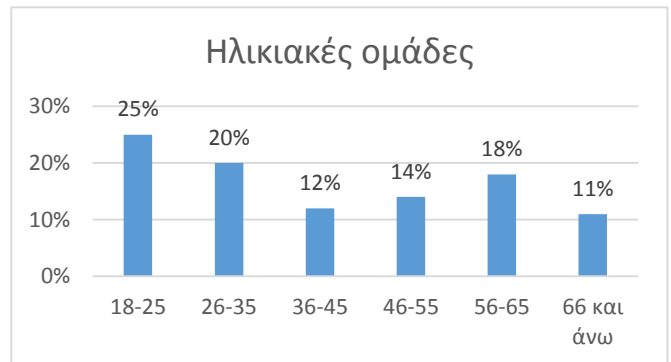
Το δείγμα αποτελείται από 100 άτομα, κατανεμημένα στις τέσσερις υπο-περιοχές της έρευνας. Από το σύνολο των ερωτωμένων ως προς το φύλο 54% είναι γυναίκες και 46% άνδρες. Όσον αφορά την ηλικία, η κατηγορία 18-25 ετών αποτελεί το 25% του δείγματος, η κατηγορία 26-35 ετών 20% και 36-45 ετών 12%. Παρόμοια συμμετοχή έχουν οι κατηγορίες 46-55 ετών, 56-65 και

56+ με 14%, 18% και 11% αντίστοιχα. Όσον αφορά στην εκπαίδευση, η πλειονότητα του δείγματος είναι απόφοιτοι ΑΕΙ (38%) και ένα σημαντικό ποσοστό είναι απόφοιτοι λυκείου (25%). Επίσης, τα περισσότερα άτομα δηλώνουν παντρεμένα (44%) και γονείς (54%). Ως προς το επάγγελμά τους, οι περισσότεροι ερωτώμενοι δηλώνουν συνταξιούχοι (23%) ή μισθωτοί ιδιωτικού τομέα (21%) και με μέτρια (51%) ή πολύ κακή (21%) οικονομική κατάσταση.

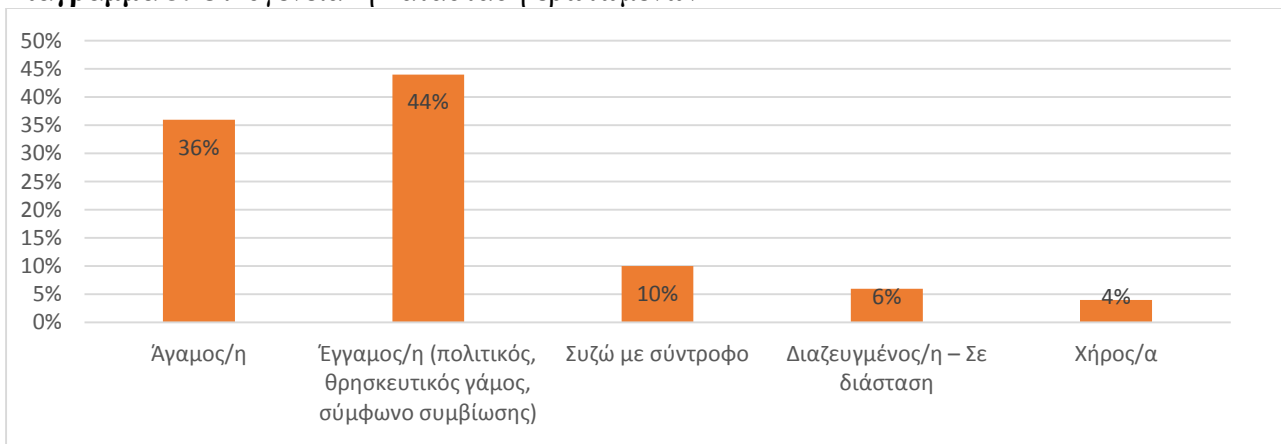
Διάγραμμα 1. Φύλο ερωτώμενων

Διάγραμμα 2. Ηλικιακές ομάδες ερωτώμενων

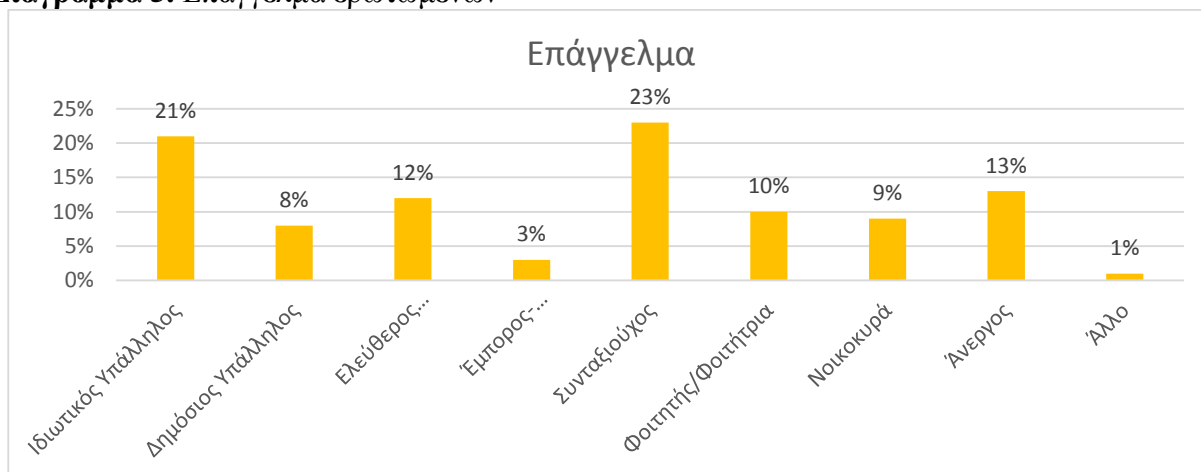
Διάγραμμα 3. Οικογενειακή κατάσταση ερωτώμενων

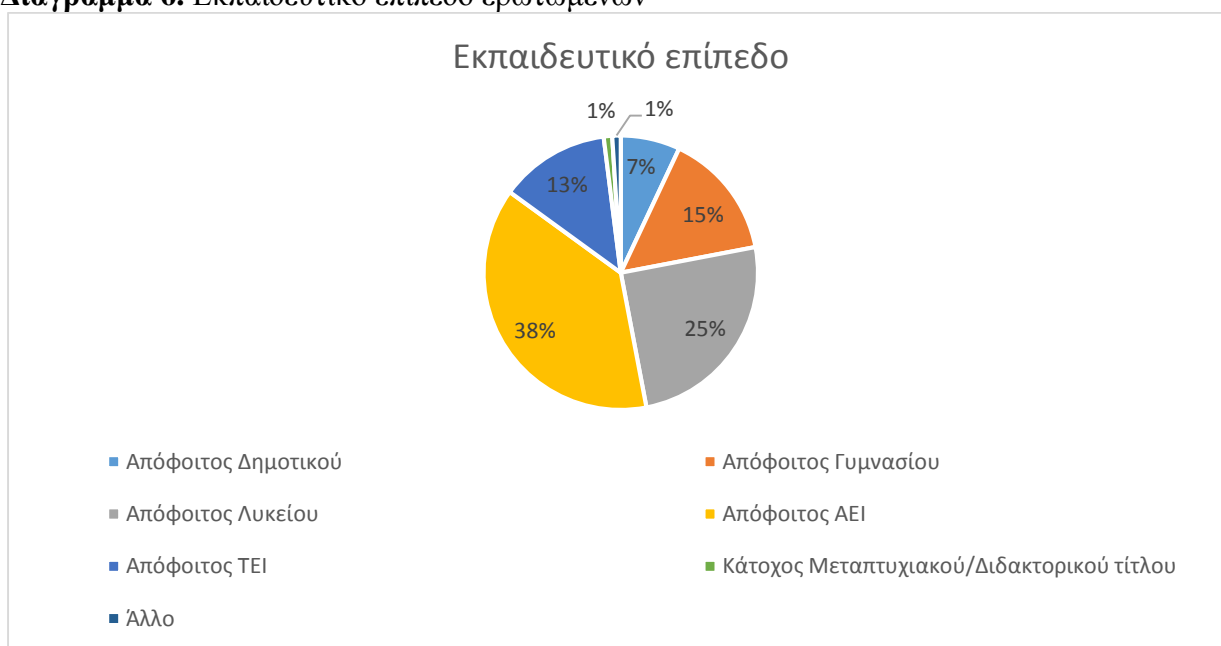
Διάγραμμα 4. Ύπαρξη τέκνων ερωτώμενων

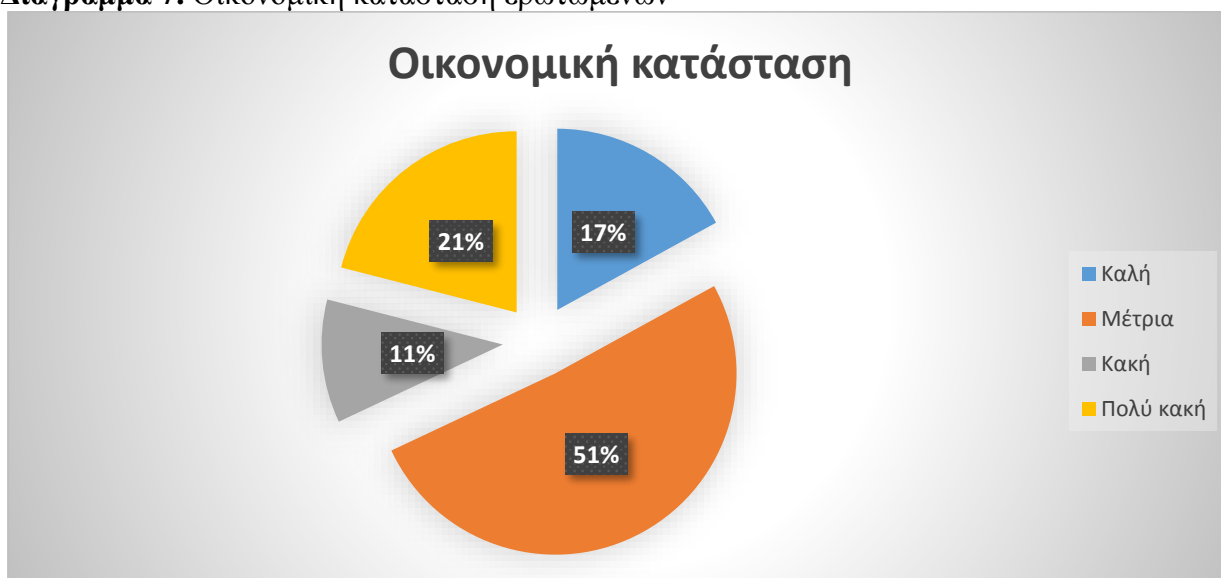
Διάγραμμα 5. Επάγγελμα ερωτώμενων

Διάγραμμα 6. Εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτώμενων

Διάγραμμα 7. Οικονομική κατάσταση ερωτώμενων

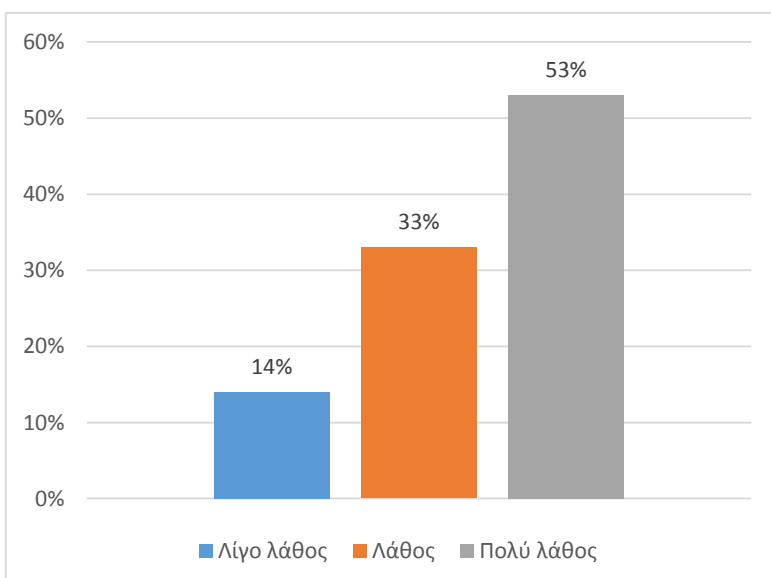

Άποψη του κοινού – μεταβλητές- δείκτες

Η άποψη του κοινού εκτιμήθηκε χρησιμοποιώντας ένα σύνολο πολυθεματικών δηλώσεων/ερωτήσεων μέσω της πενταβάθμιας κλίμακας μέτρησης στάσεων τύπου Likert και δεκαβάθμιας κλίμακας Guttman..

Στην παρούσα έρευνα, για τη δόμηση της πολυθεματικής κλίμακας χρησιμοποιήθηκαν κυρίως μερικές από τις ερωτήσεις/δηλώσεις της κλίμακας από την έρευνα που διενεργήθηκε από τον 5^ο γύρο του (ESS) το 2011 και οι οποίες θεωρήθηκε ότι μπορούν να φανούν λειτουργικές, λαμβάνοντας υπόψη το συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο της ελληνικής κοινωνίας και τις γενικές αρχές του νομικού της πολιτισμού. Πλεονέκτημα της πολυθεματικής κλίμακας, έναντι των μεμονωμένων ερωτήσεων, μπορεί να θεωρηθεί ότι, επειδή η άποψη είναι μια γενική έννοια και «δεν μπορεί να προσδιοριστεί η απάντηση σε μία και μόνη ερώτηση», ο συνδυασμός απαντήσεων από πολλές ερωτήσεις που «μετρούν» την ίδια έννοια «τοποθετούν τους ερωτώμενους σε μια συνεχή σειρά, συσχετίζοντας τους με κάποια συγκεκριμένη στάση» (Μιχαλοπούλου, Κλίμακες μετρήσεως στάσεων, 2002, σ. 15). Επιπροσθέτως, η κλίμακα μέτρησης στάσεων δύναται να παρέχει «ένα μέτρο έντασης ή ισχύος της συνολικής στάσης του ερωτώμενου για το υπό έρευνα θέμα» (Μιχαλοπούλου, 2002, σ. 33).

Προσωπική ηθική. Μετά τα δημογραφικά στοιχεία υπήρχαν οι ερωτήσεις, οι οποίες μετρούν την έννοια της προσωπικής ηθικής. Συγκεκριμένα, ζητήθηκε από τα υποκείμενα να πουν πόσο λάθος θεωρούν να διεκδικήσει κάποιος λεφτά από μια ασφαλιστική εταιρεία παρουσιάζοντας υπερβολικά ή ψεύτικα στοιχεία, να αγοράσει κάτι το οποίο μπορεί να είναι και κλεμμένο και να κάνει κάποια τροχαία παράβαση, σε μια κλίμακα «καθόλου λάθος, λίγο λάθος, λάθος, πολύ λάθος». Κατόπιν για τις ίδιες πράξεις ζητήθηκε η πιθανότητα κάποιος να συλληφθεί και να τιμωρηθεί, σε κλίμακα «καθόλου πιθανό, όχι πολύ πιθανό, πιθανό, πολύ πιθανό», όπως και πόσο συχνά τα τελευταία πέντε χρόνια έχουν οι ίδιοι κάνει κάτι από αυτά,

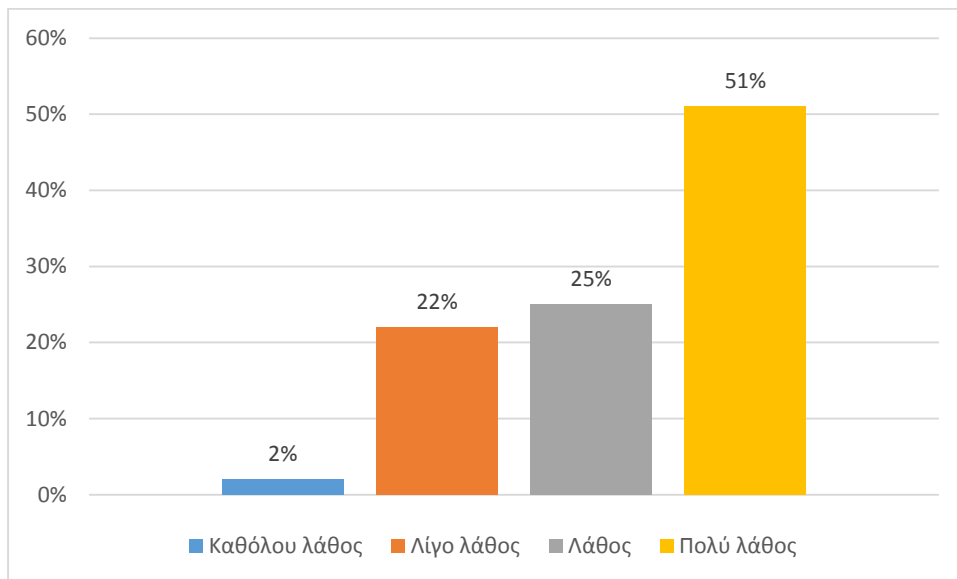

με πιθανές απαντήσεις «ποτέ, μια φορά, δύο φορές, τρεις ή τέσσερις φορές, πέντε ή περισσότερες».

Διάγραμμα 8. D1. Πείτε μου πόσο λανθασμένο είναι το να διεκδικήσετε κάποια αποζημίωση από την ασφάλειά σας παρουσιάζοντας υπερβολικά ή ψεύτικα στοιχεία;

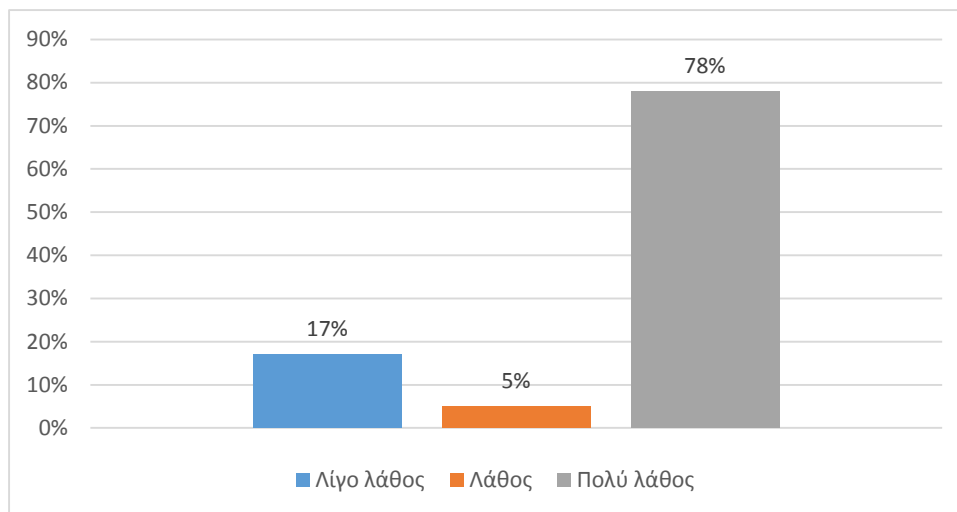
Παρόλο που ένα μεγάλο ποσοστό θεώρησε την παραπάνω πράξη πολύ λάθος σε ποσοστό 53%, αξιοσημείωτα είναι τα σχόλια που έγιναν επαυτής της ερώτησης. Φαίνεται στην αβίαστη άποψη του κοινού ότι «μόνο να τα παίρνουν ξέρουν οι ασφαλιστικές» όπως επίσης και ότι «στην Ελλάδα είμαστε. Κάτι πρέπει να κάνουμε κι εμείς για να επιζήσουμε με αυτούς που κυβερνάνε».

Διάγραμμα 9. D2. Πείτε μου πόσο λανθασμένο είναι το να αγοράσετε κάτι που θεωρείτε ότι μπορεί να είναι κλεμμένο;

Παρόμοιο ποσοστό και εδώ βρίσκει την αγορά αντικειμένου που μπορεί να έχει κλαπεί πολύ λάθος σε ποσοστό 51%, όμως η συγκεκριμένη ερώτηση είχε και διχαστικό αποτέλεσμα. Μια μερίδα του δείγματος έθεσε ως παράγοντα τη γνώση αν το αντικείμενο έχει κλαπεί ισχυριζόμενοι πως «αν δε το γνωρίζεις πώς να είναι λάθος». Σε εκείνους που δεν ασχολήθηκαν με τον παράγοντα γνώση, υπήρξαν καταγραφές σε όσους το θεωρούσαν λίγο ή καθόλου λάθος ότι «άμα μου αρέσει κάτι και συμφέρει γιατί να μην το πάρω», «τι με νοιάζει εμένα αν είναι κλεμμένο, εγώ κανονικά το πλήρωσα» και η διαπίστωση ότι «Ποιος δεν έχει πάρει γυαλί από μαύρους!». Στην αντίπερα όχθη, τα πιο συχνά σχόλια ήταν τόσο για την κλεπταποδοχή («μπορεί να βρεθείς μπλεγμένος για ένα παπούτσι») όσο και για την εφορία («Σκέψου τα τσιγάρα π.χ. με τους φόρους. Αν τα δώσεις εκεί από αλλού θα σου τα πάρουν»)

Διάγραμμα 10. D3. Πείτε μου πόσο λανθασμένο είναι το να κάνετε κάποια τροχαία παράβαση, για παράδειγμα να κάνετε υπέρβαση του ορίου ταχύτητας ή να περάσετε με κόκκινο;

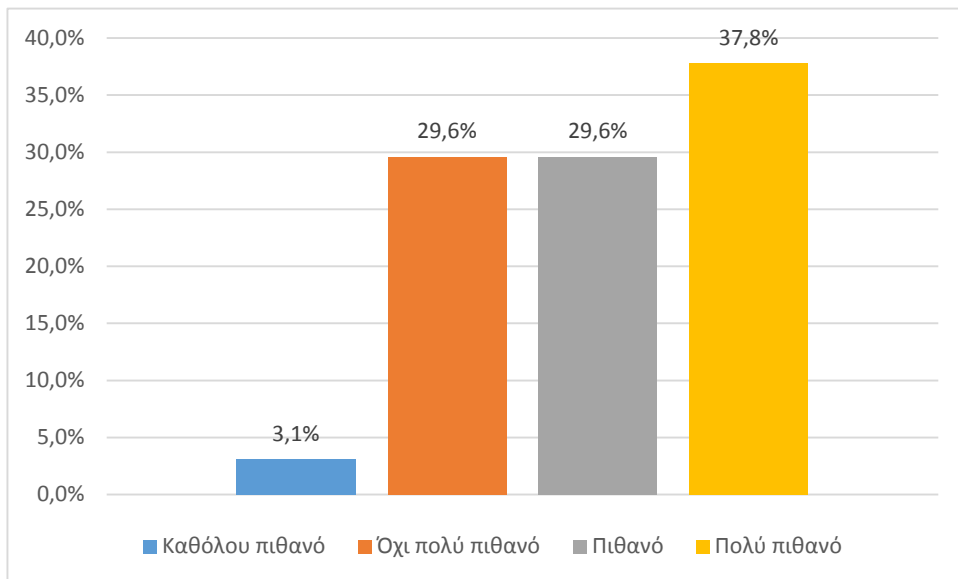

Όπως φαίνεται και από τον Διάγραμμα 10 το 78% θεώρησε την εν λόγω πράξη πολύ λάθος με άλλους να μιλούν για «έγκλημα» και άλλοι να

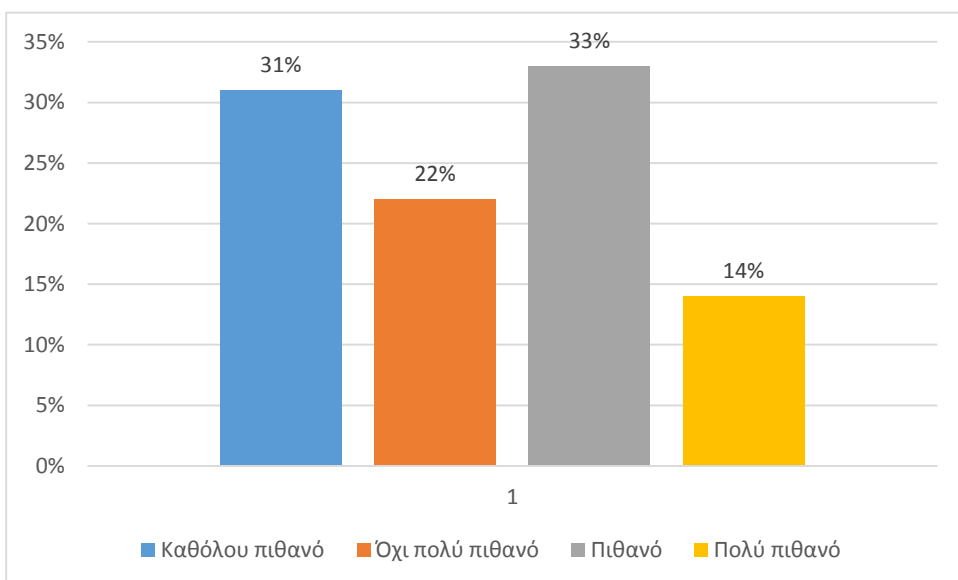
ισχυρίζονται ότι «άλλο το κόκκινο άλλο το γκάζι. Το μεν σε σκοτώνει το δε σε χρεώνει. Αν συνδυαστούν κίνδυνος θάνατος συμφωνώ». Η μειοψηφία προσπάθησε να δικαιολογήσει την άποψή της λέγοντας ότι «δεν είναι μαγκιά. Ανάγκη είναι. Όταν δε δουλεύει το γαμοφάναρο και έχεις αργήσει το πατάς» ενώ δεν ήταν λίγοι από το σύνολο του δείγματος ασχέτως απάντησης αυτοί που αποκάλυψαν ότι μπορεί να είναι λάθος αλλά ηθελημένα ή άθελα «όλοι το έχουμε κάνει και θα το κάνουμε στην Ελλάδα»

Περνώντας στις απόψεις για την πιθανότητα σύλληψης και τιμωρίας για τις τρεις πράξεις που αναφέρθηκαν και επάνω, και στις τρεις μεγάλη μερίδα του δείγματος ανέφερε ότι «στην Ελλάδα είσαι» δίνοντας έτσι από την αρχή και μια άποψη για τη λειτουργία των φορέων της εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά στις ασφαλιστικές εταιρίες υπήρχαν καταγραφές που έλεγαν ότι «σίγουρα θα το ψάξουν οι ίδιες οι ασφαλιστικές και θα σε βρουν οι μαυραγορίτες». Αντίθετα για την περίπτωση αγοράς κλεμμένου αντικειμένου και παραβίασης του Κ.Ο.Κ. επικρατούσε η άποψη ότι «όλοι το κάνουν. Αρκεί μια κακή στιγμή για να σε πιάσουν». Βέβαια υπήρξαν και οι απόψεις όσον αφορά τον Κ.Ο.Κ. ότι «άλλο να σε συλλάβουν άλλο να σου κόψουν κλήση. Δε νομίζω να συλλαμβάνουν κανέναν» επισημαίνοντας την αστοχία της ερώτησης. Παρακάτω εμφανίζονται τα ποσοστά.

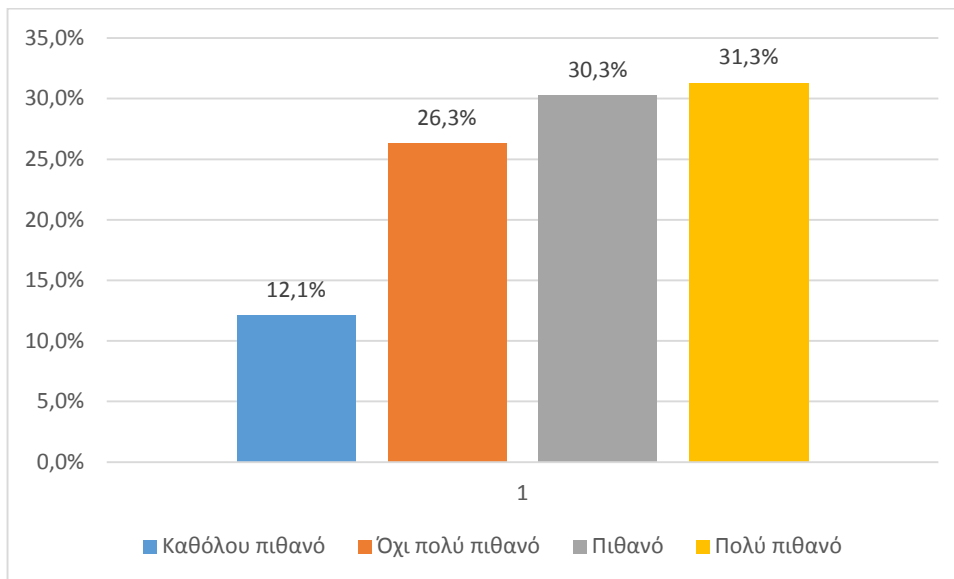
Διάγραμμα 11. D4. Παρακαλώ πείτε μου πόσο πιθανό θεωρείτε να σας συλλάβουν και να σας τιμωρήσουν εάν διεκδικούσατε κάποια αποζημίωση από την ασφάλειά σας παρουσιάζοντας υπερβολικά ή ψεύτικα στοιχεία;

Διάγραμμα 12. D5. Παρακαλώ πείτε μου πόσο πιθανό θεωρείτε να σας συλλάβουν και να σας τιμωρήσουν εάν αγοράζατε κάτι που θεωρείτε ότι μπορεί να είναι κλεμμένο;

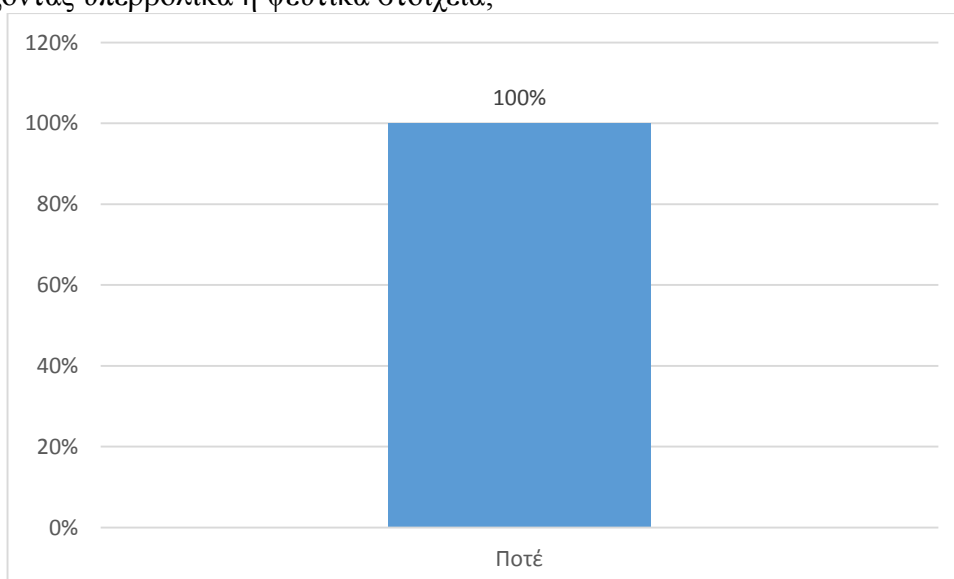

Διάγραμμα 13. D6. Παρακαλώ πείτε μου πόσο πιθανό θεωρείτε να σας συλλάβουν και να σας τιμωρήσουν εάν κάνατε κάποια τροχαία παράβαση, για παράδειγμα κάνατε υπέρβαση του ορίου ταχύτητας ή περάσατε με κόκκινο;

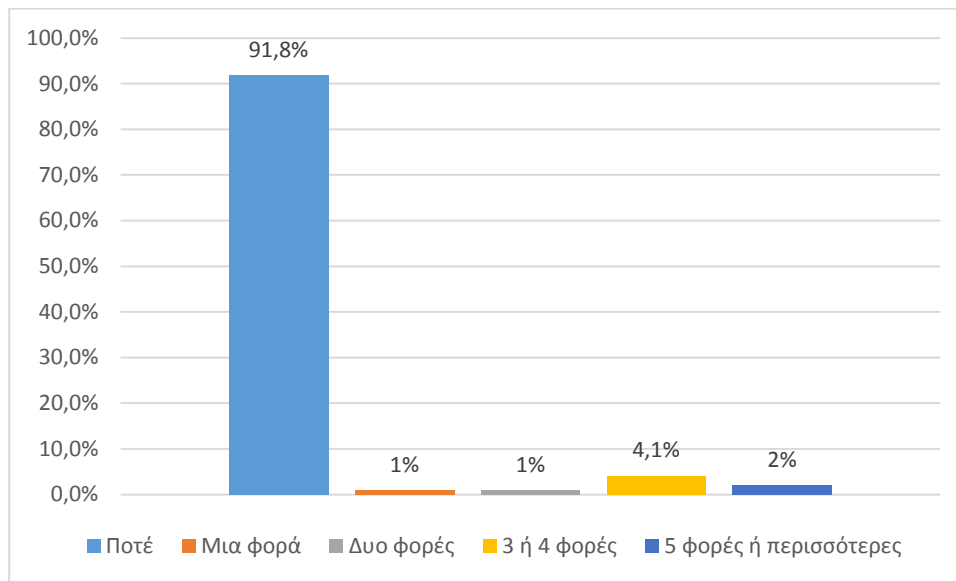

Όταν για τις συγκεκριμένες πράξεις το δείγμα ερωτήθηκε αν έχει κάνει κάποια από αυτές τα τελευταία πέντε χρόνια και σε τι συχνότητα, το ποσοστό που παραδέχτηκε ότι είχε λάβει με δόλιο τρόπο χρήματα από ασφαλιστική εταιρεία έστω και μια φορά ήταν 0% (Διάγραμμα 14) μη δίνοντας κάποιο σχόλιο, ενώ αντίθετα, παρότι το 90% (Διάγραμμα 15) απάντησε ότι δεν έχει αγοράσει κάτι το οποίο μπορεί να ήταν και κλεμμένο, επισημάνθηκε σε σημαντικό βαθμό η γνώση επαυτού («Ποτέ δεν μπορείς να ξέρεις αλλά και ας μη το γνώριζα, σημασία έχει ότι το πλήρωσα. Δεν το έκλεψα εγώ»).

Διάγραμμα 14. D43. Πόσο συχνά έχετε διεκδικήσει κάποια αποζημίωση από την ασφάλειά σας παρουσιάζοντας υπερβολικά ή ψεύτικα στοιχεία;

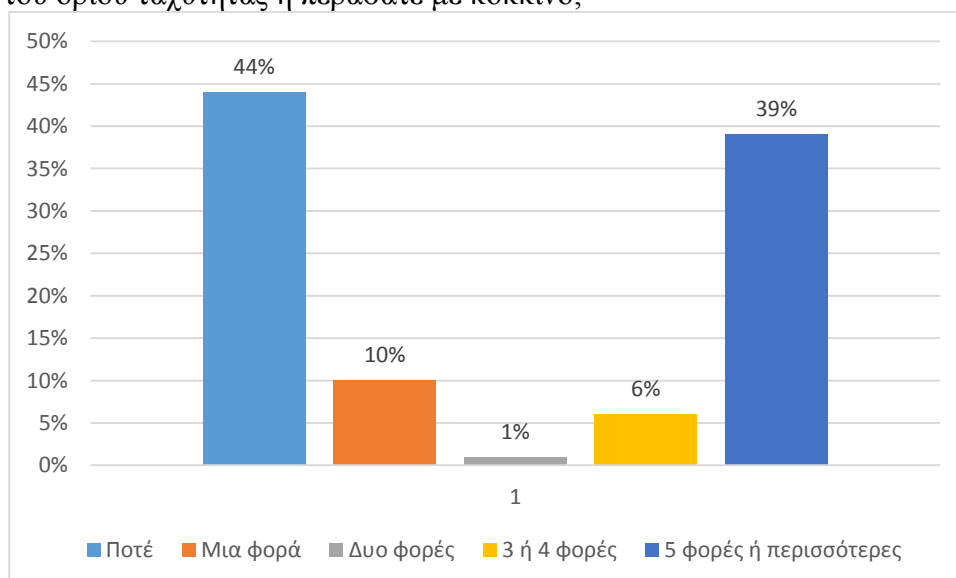

Διάγραμμα 15. D44. Πόσο συχνά έχετε αγοράσει κάτι που υποψιαστήκατε ότι μπορεί να ήταν κλεμμένο;

Στην ερώτηση αν είχαν κάνει κάποια τροχαία παράβαση οι ίδιοι, μόνο το 44% απάντησε πως όχι. Βέβαια στο συγκεκριμένο ποσοστό, υπήρχαν πολλοί που δεν οδηγούσαν οι ίδιοι αλλά είχαν παραβεί τον Κ.Ο.Κ. ως συνεπιβάτες. Άξια αναφοράς είναι η μαρτυρία μιας κοπέλας η οποία είπε ότι «στην πενταήμερη ο λεωφορειατζής έτρεχε σαν τρελός και μας είχε μπαλάκια του τένις πίσω» καθώς και ενός συνόλου οδηγών που χαριτολογώντας ανέφεραν ότι «δεν υπάρχει απάντηση πέντε φορές την ημέρα».

Διάγραμμα 16. D45. Πόσο συχνά έχετε κάνει μια τροχαία παράβαση, για παράδειγμα κάνετε υπέρβαση του ορίου ταχύτητας ή περάσατε με κόκκινο;

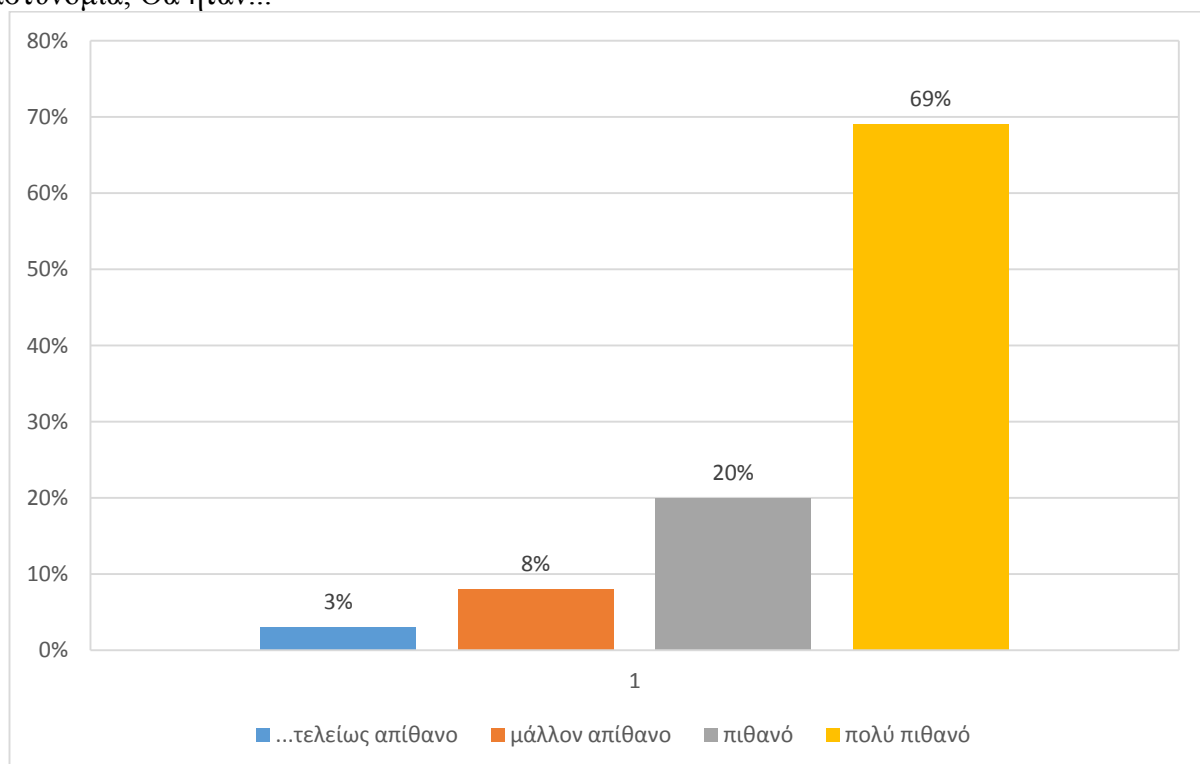

Τέλος σε ένα υποθετικό σενάριο κλοπής στο οποίο θα ήταν μάρτυρες ζητήθηκε η πιθανότητα να ειδοποιήσουν την αστυνομία, με πιθανές απαντήσεις «τελείως απίθανο, μάλλον απίθανο, πιθανό, πολύ πιθανό», και το πόσο πρόθυμοι θα ήταν να αποκαλύψουν την ταυτότητα

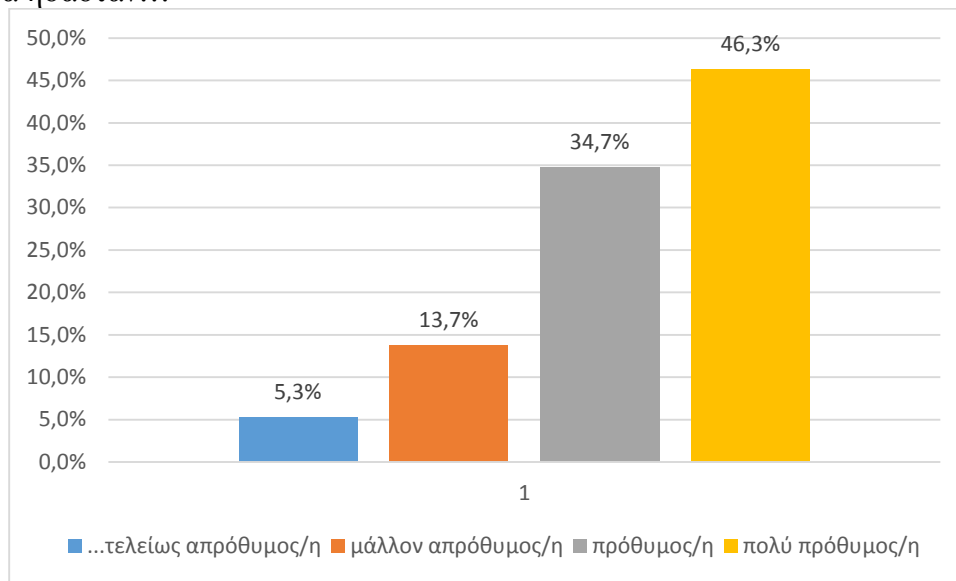
του δράστη και να καταθέσουν ως μάρτυρες στο δικαστήριο εναντίον του κατηγορούμενου, με κλίμακα «τελείως απρόθυμος, μάλλον απρόθυμος, πρόθυμος, πολύ πρόθυμος» και για τις δύο.

Όσον αφορά την πρώτη ερώτηση, παρόλο που η πλειοψηφία του δείγματος ανέφερε ότι «θα ειδοποιούσα γιατί μπορεί αύριο να είμαι εγώ το θύμα», πολλοί είπαν ότι «μπορεί να επέμβω και εγώ γιατί η αστυνομία αργεί». Αντίθετα, όσον αφορά στη συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές, και στις δύο περιπτώσεις ενώ υπήρχε μεγάλη δεκτικότητα σε ποσοστό πρόθυμων και πολύ πρόθυμων 77% και 70% αντίστοιχα, τα υποκείμενα προέβλεψαν αιτιολόγηση στην απάντησή τους ότι «μόνο κάτω από όρους ανωνυμίας και αφού προφυλάσσεται η οικογένειά μου». Θεώρησαν, δηλαδή, την ενασχόληση με την υπόθεση «μέγα μπλέξιμο» τόσο για την διαδικασία όσο και για το «φόβο για τον κατηγορούμενο μετά» και πιθανές συνέπειες.

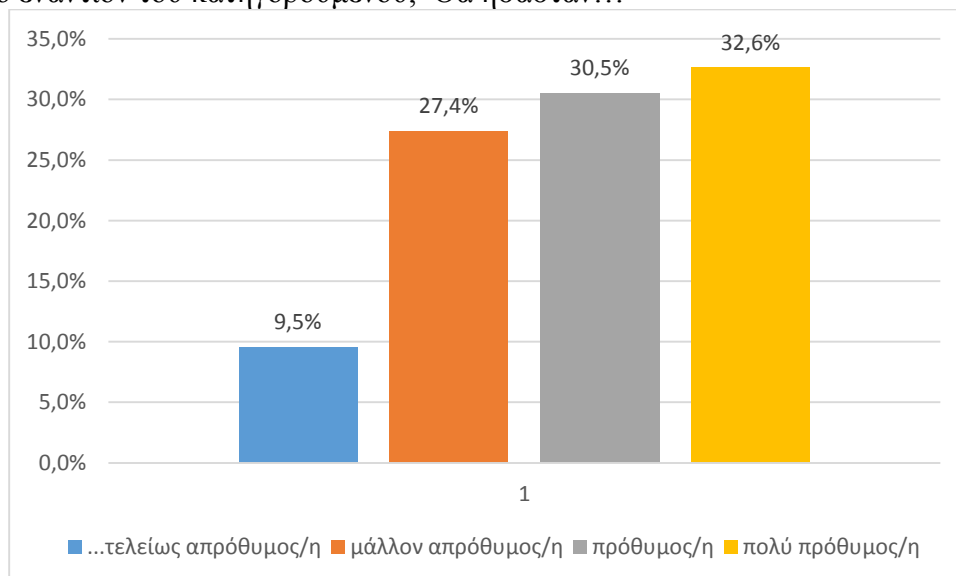
Διάγραμμα 17. D40. Φανταστείτε ότι ήσασταν έξω και βλέπατε κάποιον να ρίχνει έναν άνθρωπο στο έδαφος και να του κλέβει το πορτοφόλι. Πόσο πιθανό θα ήταν να ειδοποιήσετε την αστυνομία; Θα ήταν...

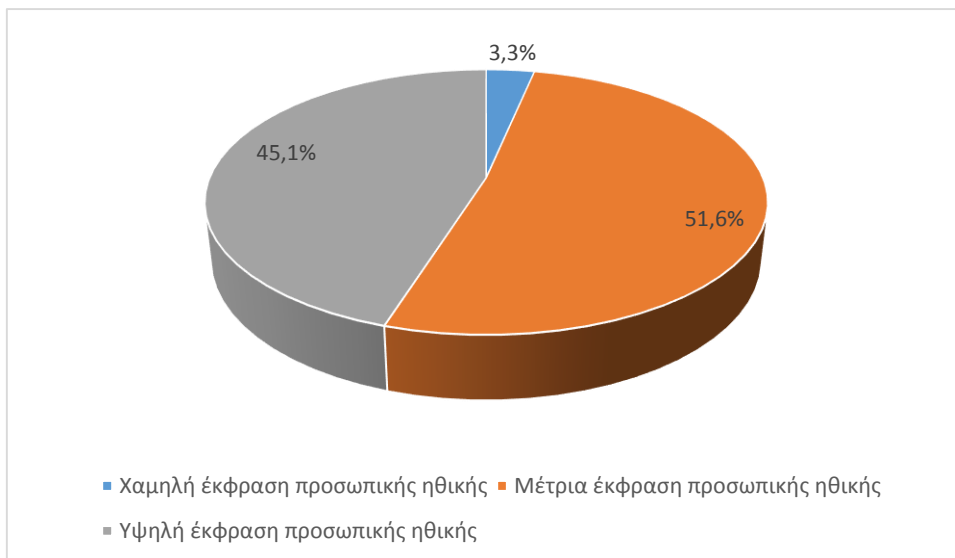
Διάγραμμα 18. D41. Πόσο πρόθυμος/η θα ήσασταν να αποκαλύψετε την ταυτότητα του δράστη; Θα ήσασταν...

Διάγραμμα 19. D42. Και πόσο πρόθυμος/η θα ήσασταν να καταθέσετε ως μάρτυρας στο δικαστήριο εναντίον του κατηγορουμένου; Θα ήσασταν...

Το δείγμα βαθμολογήθηκε βάσει των απαντήσεών του από το 1 έως το 4 ή το 5 ανάλογα με την κλίμακα σε κάθε μία από τις ερωτήσεις αυτές (κλίμακα αθροιστικής βαθμολογίας) (Σιάρδος, 2005, σ. 39 και 43). Έτσι, μετά την αντιστροφή της κλίμακας των ερωτήσεων 43, 44 και 45, δημιουργήθηκε μια κλίμακα από 12 έως 51 μονάδες ανάλογα με τις απαντήσεις και κατηγοριοποιήθηκαν οι απαντήσεις σε μεγαλύτερες ομάδες σύμφωνα με την προσκόλληση και έκφραση του συστήματος αξιών (12-21= Αδιάφορος/η, 22-31= “χαμηλή” έκφραση προσωπικής ηθικής, 32-41= “μέτρια” έκφραση προσωπικής ηθικής και 42-51= “υψηλή” έκφραση προσωπικής ηθικής). Όπως φαίνεται και από το Διάγραμμα 20, το μεγαλύτερο ποσοστό του

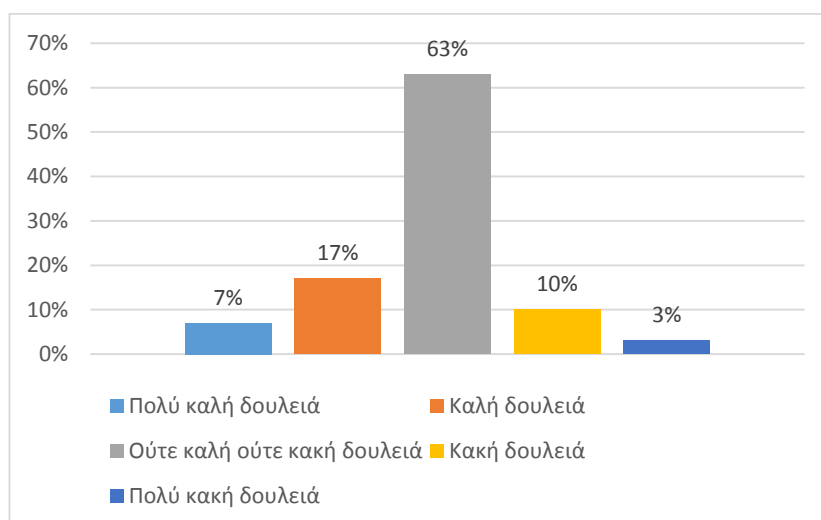
δείγματος βρίσκεται στην κατηγορία της “μέτριας” και της “υψηλής” έκφρασης προσωπικής ηθικής, 51,6% και 45,1% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 20. Προσωπική ηθική ερωτώμενων

Απόψεις για την αστυνομία

Δείκτης γενικής εικόνας αστυνομίας

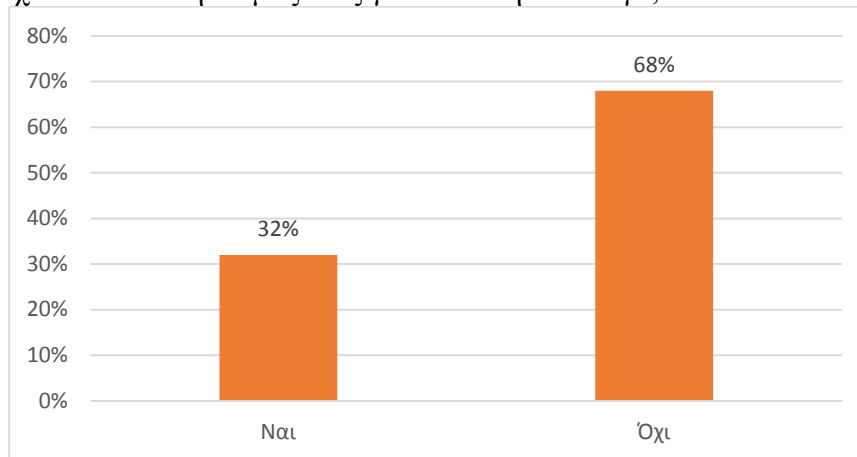
Ξεκινώντας τις ερωτήσεις για την αστυνομία, τα υποκείμενα της έρευνας κλήθηκαν να δώσουν μια απάντηση για τη γενική δουλειά της αστυνομίας. Η κατηγορία με τη μεγαλύτερη συχνότητα ήταν αυτή όπου έδειχνε ότι η αστυνομία δεν κάνει καλή δουλειά αλλά ούτε και κακή με ποσοστό 63%. Και αυτό γιατί «σε όλες τις δουλειές υπάρχει ο καλός και ο κακός» και «είναι ανάλογα που θα πέσεις». Βέβαια δεν έλλειψαν και τα αρνητικά σχόλια όσων θεωρούσαν ότι η δουλειά της αστυνομίας δεν είναι η σωστή καθώς «η αστυνομία δεν κάνει τη δουλειά της όπως θα έπρεπε» και «οι αστυνομικοί δουλεύουν εισπρακτικά»

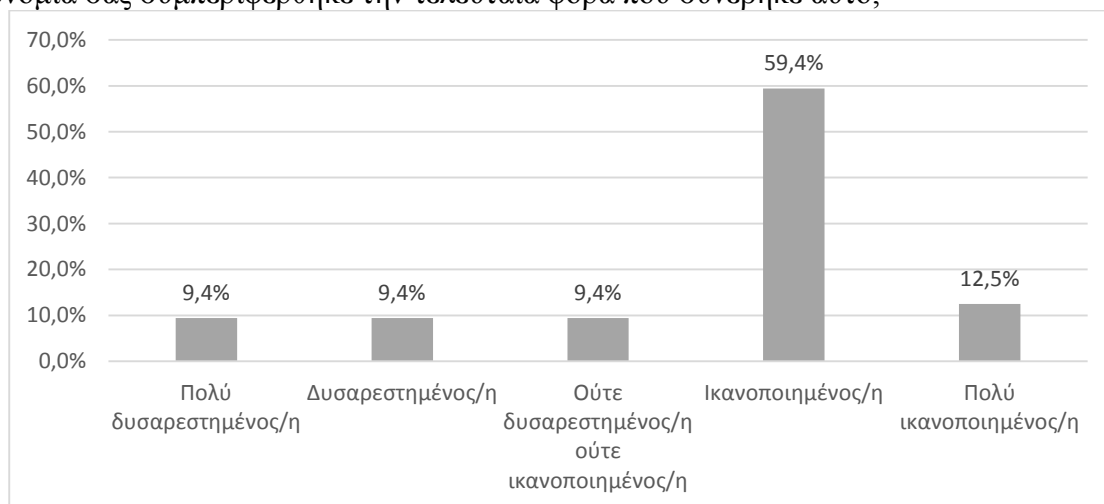
Διάγραμμα 21. D7. Λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα η αστυνομία αναμένεται να κάνει, θα λέγατε ότι κάνει καλή ή κακή δουλειά;

Επίσης, από τα 32 άτομα που ήρθαν σε επαφή για οποιοδήποτε λόγο τα τελευταία δυο χρόνια, το 71,9% έμεινε πολύ ή απλά ικανοποιημένο αναφέροντας μέσα σε όλα ότι «οι νεότεροι είναι πολύ καλύτεροι» και ότι «γενικά προσπαθούν να βρουν λύσεις και να μείνει ικανοποιημένος ο κόσμος»

Διάγραμμα 22. D8. Τα τελευταία 2 χρόνια, η Αστυνομία στην Ελλάδα σας έχει προσεγγίσει, σταματήσει ή έχει επικοινωνήσει μαζί σας για οποιοδήποτε λόγο;

Διάγραμμα 23. D9. Πόσο δυσαρεστημένος/η ή ικανοποιημένος/η είστε με τον τρόπο που η αστυνομία σας συμπεριφέρθηκε την τελευταία φορά που συνέβηκε αυτό;

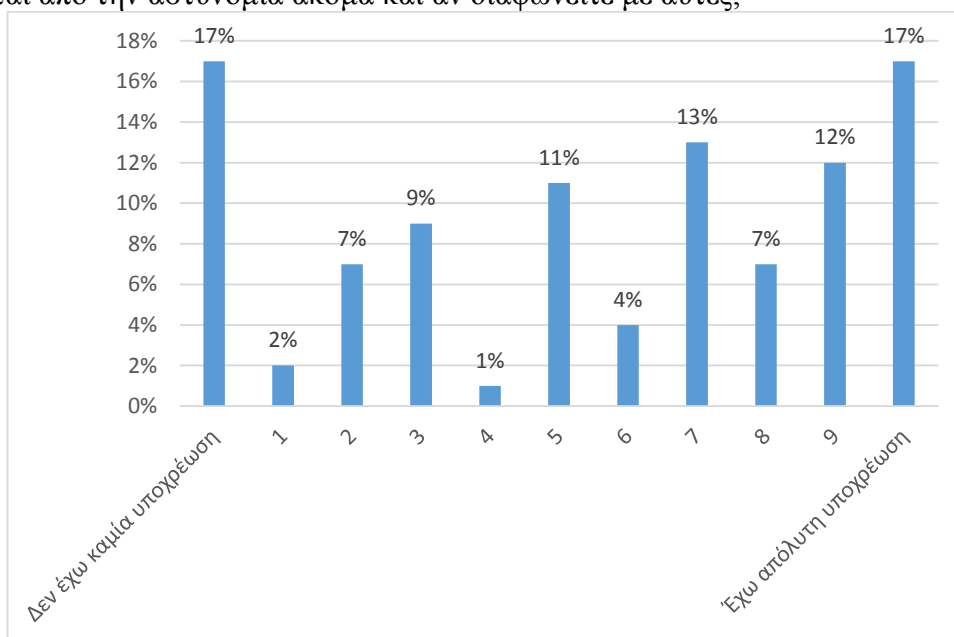
Συνεχίζοντας με τις ερωτήσεις που αφορούν μια γενική εικόνα για την αστυνομία, τα υποκείμενα κλήθηκαν να απαντήσουν σε μια δεκαβάθμια κλίμακα, όπου το 0 ισοδυναμεί με καμία υποχρέωση και το 10 την απόλυτη υποχρέωση, πόσο υποχρεωμένοι νιώθουν να υποστηρίζουν τις αποφάσεις της αστυνομίας ακόμα και αν διαφωνούν με αυτές, να κάνουν αυτό που τους λέει η αστυνομία όταν δεν καταλαβαίνουν ή συμφωνούν με τους λόγους και όταν δεν τους αρέσει η συμπεριφορά της αστυνομίας. Οι μέσοι όροι αντίστοιχα είναι 5,51/10, 6,73/10 και 5,31/10 ενώ τις μεγαλύτερες συχνότητες εμφανίζουν στις αποφάσεις της αστυνομίας όταν διαφωνούν με αυτές τα δυο άκρα (σκοράρει ακραία η ερώτηση) με συχνότητα 17%, και 9 με συχνότητα 22% και 5 με 22,1%.

Όσον αφορά στις αποφάσεις, τα σχόλια ήταν διχασμένα. Υπήρχαν οι απόψεις της τάξεως «σιγά μη τους υποστηρίζω» όπως και αντίθετα ότι «φυσικά και είναι ανώτερο όργανο και ξέρουν τι κάνουν». Φυσικά υπήρχαν και αυτοί που δεν πήραν ξεκάθαρη στάση λέγοντας ότι είναι «ανάλογα την υπόθεση» ή ότι είναι «ενάντια στο νόμο όχι στα παιδιά της αστυνομίας».

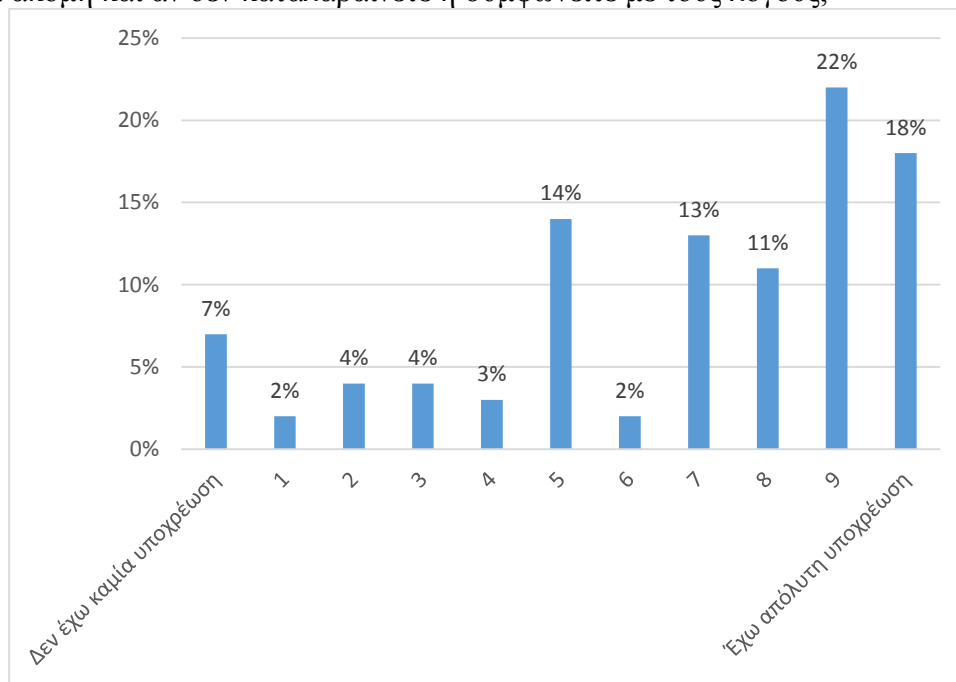
Προχωρώντας στην πράξη χωρίς να καταλαβαίνουν ή να συμφωνούν με τους λόγους, το δείγμα συνέχισε να έχει δυο κατευθύνσεις, με τους μεν αρνητικούς να θεωρούν «χαζή την τυφλή υπακοή» και ότι δύσκολα κάποιος θα τους υποχρέωνε επιτιθέμενοι στα ίδια τα πρόσωπα της αστυνομίας, «δεν ξέρουν να μιλάνε, είναι αμόρφωτοι ρε», και τους δε θετικούς να επισημαίνουν ότι «και δίκιο να έχω που να το βρω», «δεν έχεις και άλλη επιλογή, είναι ανωτέρα αρχή» ενώ οι μετριοπαθέστεροι επιμένουν ότι είναι ανάλογα την υπόθεση. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι πολλοί σχολίασαν την ομοιότητα με την προηγούμενη και την επόμενη ερώτηση.

Απαντώντας και λαμβάνοντας υπόψιν τους την συμπεριφορά της αστυνομίας τα σχόλια ήταν ίδια με τα παραπάνω. Ιδιαίτερα όταν συντάσσονται με την απόλυτη υποχρέωση, οι περισσότεροι αναφέρουν ότι «ο αστυνομικός έτσι είναι. Δεν έχεις άλλη επιλογή». Αλλά και το σύνολο των απαντήσεων θα ζητούσε από το αρμόδιο με ευγενικό ή και όχι τρόπο να του συμπεριφερθεί σωστά αν ήθελε να τον υπακούσουν. Τα στατιστικά αποτελέσματα περιγράφονται παρακάτω στα διαγράμματα 24 έως 26.

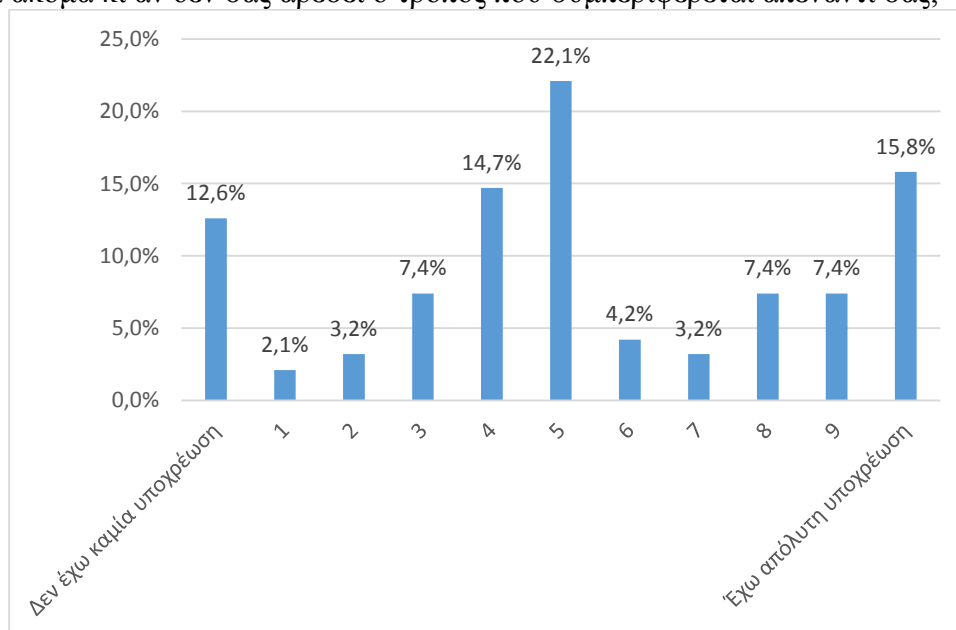
Διάγραμμα 24. D18. Σε ποιο βαθμό είναι υποχρέωσή σας να υποστηρίζετε τις αποφάσεις που λαμβάνονται από την αστυνομία ακόμα και αν διαφωνείτε με αυτές;

Διάγραμμα 25. D19. Σε ποιο βαθμό είναι υποχρέωσή σας να κάνετε αυτό που σας λέει η αστυνομία ακόμη και αν δεν καταλαβαίνετε ή συμφωνείτε με τους λόγους;

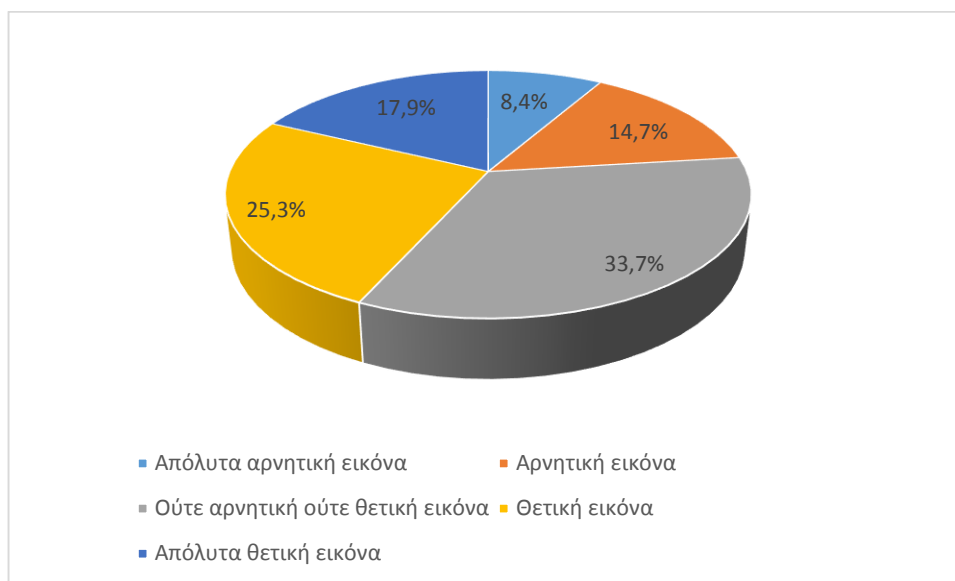

Διάγραμμα 26. D20. Σε ποιο βαθμό είναι υποχρέωσή σας να κάνετε αυτό που σας λέει η αστυνομία ακόμα κι αν δεν σας αρέσει ο τρόπος που συμπεριφέρεται απέναντί σας;

Επειδή η ερώτηση 7 ήταν η μόνη με θετική χροιά, έπρεπε να αντιστραφεί. Επίσης, για να δημιουργηθεί ο δείκτης οι απαντήσεις της ερώτησης 9 προστέθηκαν μόνο σε όσους είχαν κάποια επικοινωνία με την αστυνομία τα τελευταία 2 χρόνια. Από τις παραπάνω ερωτήσεις δημιουργήθηκε ο δείκτης που απέδιδε μια γενική εικόνα της αστυνομίας, όπου με συχνότητα 43,2% το δείγμα εμφανίζεται να έχει θετική ή απόλυτα θετική εικόνα για την αστυνομία, ενώ δεύτερη ιεραρχικά έρχεται η ουδέτερη στάση με 33,7%.

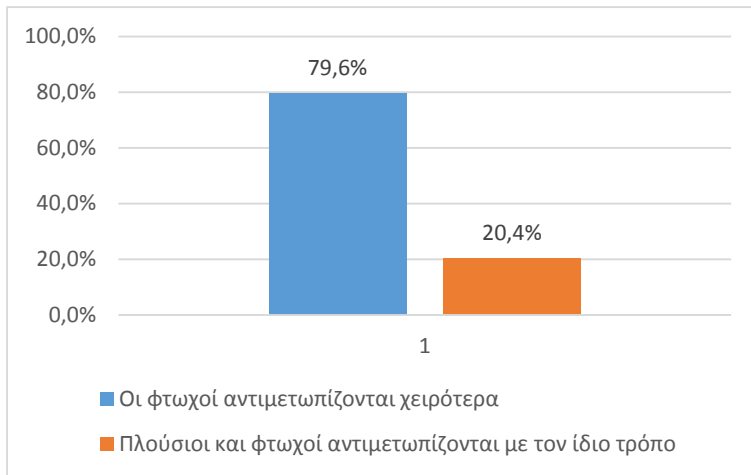
Διάγραμμα 27. Δείκτης γενικής άποψης για την αστυνομία

Δείκτης διανεμητικής δικαιοσύνης της αστυνομίας

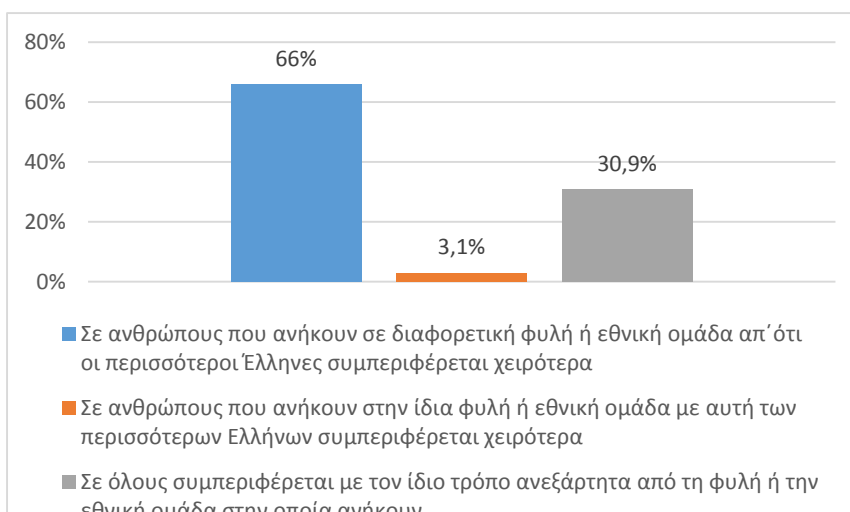
Συνεχίζοντας το ερωτηματολόγιο, τα υποκείμενα έπρεπε να απαντήσουν για τον τρόπο συμπεριφοράς της αστυνομίας σε πλούσιους και φτωχούς, στους γηγενείς και τους αλλοδαπούς ή σε όλους το ίδιο. Από τις συγκεκριμένες ερωτήσεις δημιουργήθηκε ο δείκτης της διανεμητικής δικαιοσύνης της αστυνομίας.

Λαμβάνοντας το πρώτο δίπολο, το δείγμα έπρεπε να απαντήσει αν η αστυνομία συμπεριφέρεται χειρότερα στους πλούσιους, στους φτωχούς ή και στους δυο το ίδιο. Οι απαντήσεις συσπειρώθηκαν αμέσως ανάμεσα στη χειρότερη αντιμετώπιση των φτωχών με ποσοστό 79,6% και στην ίση αντιμετώπιση και των δυο με ποσοστό 20,4%. Όσοι διάλεξαν την πρώτη απάντηση δικαιολογήθηκαν πως «οι φτωχοί δεν έχουν ούτε λεφτά ούτε μέσα», «δες τον Τσοχατζόπουλο, ήταν μέσα και ήταν σε βίλα με γκόμενες» όπως και ότι «σε ένα πλούσιο θα του σβήσουν την κλήση, τον φτωχό τον τραβάνε». Οι υπέρμαχοι της ίσης αντιμετώπισης αντίστοιχα προέβαλαν ως δικαιολογία ότι «πρέπει να αντιμετωπίζονται ίσα γιατί όλοι βάσει συντάγματος είμαστε ίσοι. Είναι δουλειά τους να είναι αντικειμενικοί».

Διάγραμμα 28. D10. Όταν τα θύματα καταγγέλλουν εγκληματικές ενέργειες, θεωρείτε ότι η αστυνομία φέρεται χειρότερα στους πλούσιους, χειρότερα στους φτωχούς, ή πλούσιοι και φτωχοί αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο;

Προχωρώντας στο δεύτερο δίπολο, αυτό της όμοιας ή διαφορετικής φυλής ή εθνικής ομάδας με τους περισσότερους Έλληνες, το 66% θεώρησε ότι οι άνθρωποι που ανήκουν σε διαφορετική φυλή ή εθνική ομάδα αντιμετωπίζονται χειρότερα, τοποθετώντας δεύτερους όσους πίστευαν σε ίση μεταχείριση στο 30,9%. Τα σχόλια στη συγκεκριμένη ερώτηση διαφοροποιήθηκαν μετά το περιστατικό στο Μενίδι, όπου παιδί δημοτικού σχολείου έχασε τη ζωή του από σφαίρα στο κεφάλι, η οποία φέρεται να προέρχεται από καταυλισμό Ρομά που στα πλαίσια μίας γιορτής πυροβολούσαν στον αέρα (Μόσχος, 2017). Με αυτό τον τρόπο, ενώ η πλειονότητα μίλαγε για «μπάτσους-ρατσιστές-χρυσαιγίτες» που «φέρονται χειρότερα σε πακιστανούς», μετά το περιστατικό τα σχόλια είχαν και εκδικητικό χαρακτήρα όπως «και καλά κάνουν στους τσιγγάνους τέτοια σκουπίδια που είναι». Το ίδιο συνέβη και σε όσους μίλησαν για ισότητα στη συμπεριφορά όπου ενώ στην αρχή ισχυρίζονταν ότι «το ίδιο έκαναν και οι δύο με τον ίδιο τρόπο να τιμωρηθούν» και άλλα παρεμφερή, αργότερα άλλοι μίλησαν για το ότι «η ισότητα

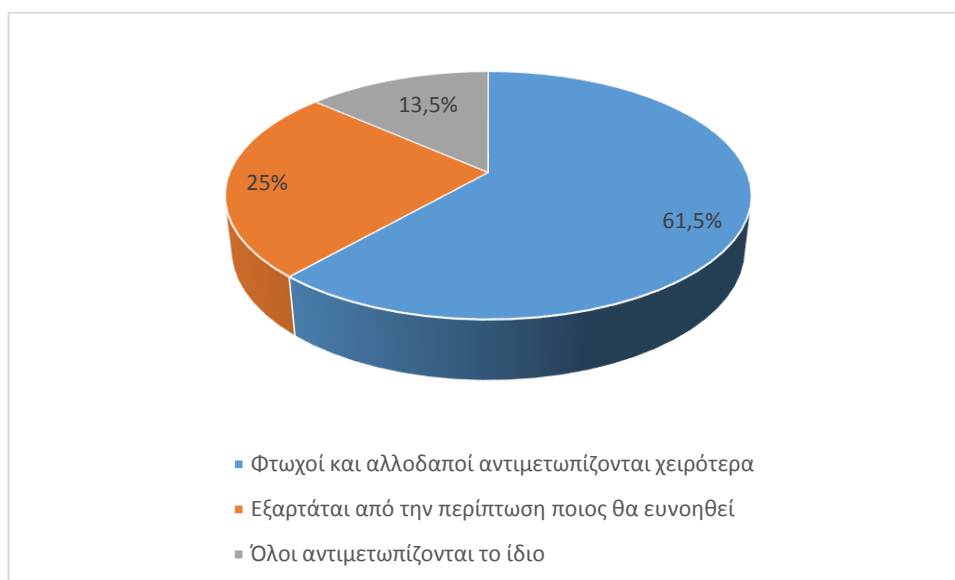

με τους γύφτους έφερε αυτά τα αποτελέσματα». Βέβαια, ένα αξιοσημείωτο σχόλιο από όσους επέλεξαν την τρίτη απάντηση είναι ότι «πιο καλά φέρονται στους ξένους παρά στους Έλληνες. Δε βλέπεις στην Κω μέχρι και προσωπικό ασφαλείας έχουν».

Διάγραμμα 29. D11. Και όταν τα θύματα καταγγέλλουν εγκληματικές ενέργειες, θεωρείτε ότι η αστυνομία συμπεριφέρεται σε κάποια από τα θύματα αυτά χειρότερα λόγω της φυλής ή της εθνικής ομάδας στην οποία ανήκουν ή συμπεριφέρεται σε όλους με τον ίδιο τρόπο;

Αφού αντιστράφηκε η ερώτηση 10 έτσι ώστε οι φτωχοί να είναι πρώτοι και δεύτεροι οι πλούσιοι, οι τιμές αθροίστηκαν και ομαδοποιήθηκαν. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκε ο δείκτης της διανεμητικής δικαιοσύνης της αστυνομίας όπου, όπως φαίνεται και από τον πίνακα 24, το 61,5% θεωρεί ότι η αστυνομία συμπεριφέρεται χειρότερα σε φτωχούς και αλλοδαπούς έναντι του 13,5% που μιλάνε για ίση μεταχείριση. Το 25% είχε αντίρρηση για τη μία από τις δύο κατηγορίες και για αυτό συμπεριελήφθη στην κατηγορία «εξαρτάται».

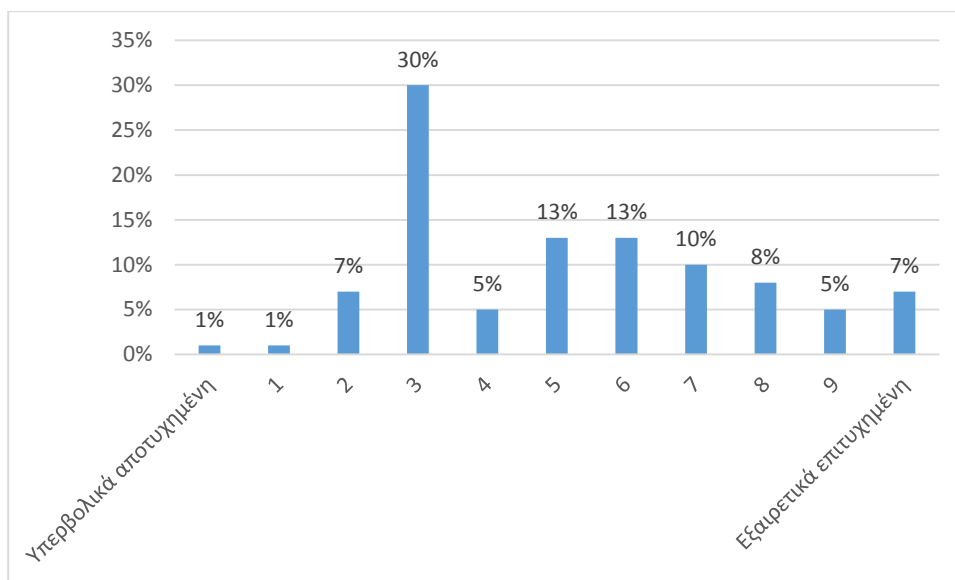
Διάγραμμα 30. Δείκτης διανεμητικής δικαιοσύνης της αστυνομίας

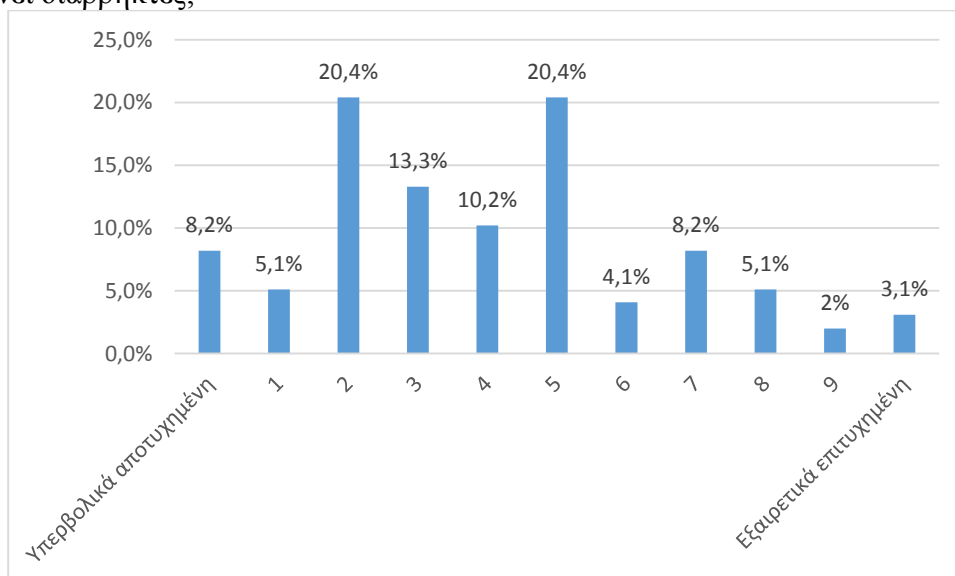
Δείκτης αστυνομικής αποτελεσματικότητας

Ακολούθησαν τρεις ερωτήσεις που στόχο είχαν να μετρήσουν την αστυνομική αποτελεσματικότητα. Οι άνθρωποι που έλαβαν μέρος στην έρευνα κλήθηκαν να επιλέξουν πόσο αποτυχημένη ή επιτυχημένη θεωρούν την αστυνομία στην πρόληψη εγκληματικών ενεργειών και στο να συλλαμβάνει διαρρήκτες σε μια δεκαβάθμια κλίμακα όπου το 0 ισοδυναμεί με υπερβολικά αποτυχημένη και το 10 εξαιρετικά επιτυχημένη όπως και πόσο αργά ή γρήγορα θα ερχόταν η αστυνομία αν γινόταν μια εγκληματική ενέργεια με 0 υπερβολικά αργά και 10 εξαιρετικά γρήγορα. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται παρακάτω.

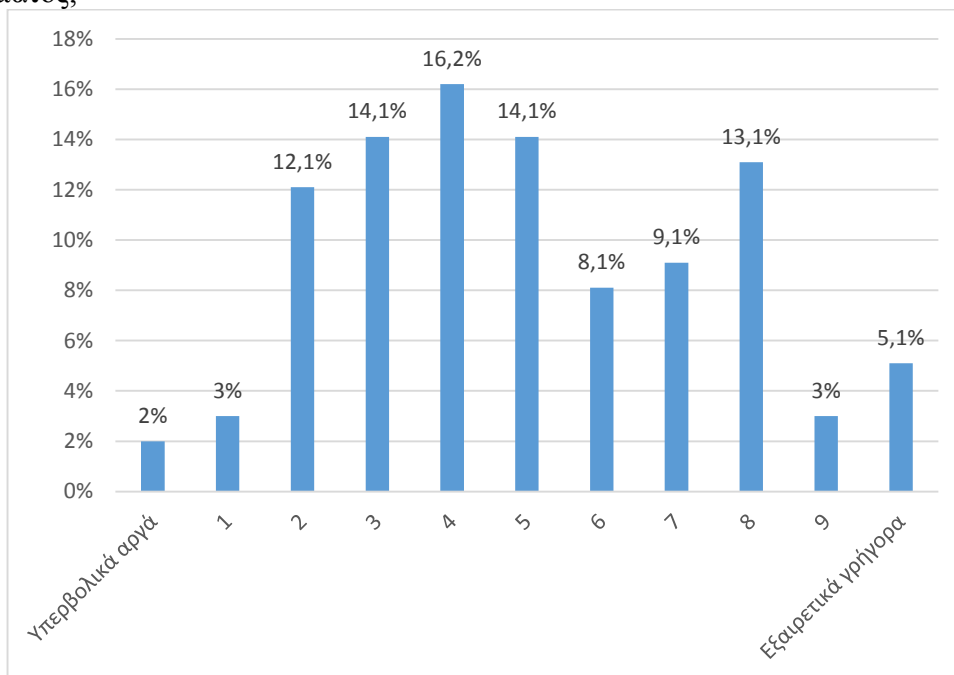
Διάγραμμα 31. D12. Από ό, τι έχετε ακούσει ή από την προσωπική σας εμπειρία πόσο επιτυχημένη θεωρείτε την αστυνομία στην Ελλάδα σχετικά με την πρόληψη εγκληματικών ενεργειών, όπου υπάρχει βία ή απειλή άσκησης βίας;

Διάγραμμα 32. D13. Και πόσο επιτυχημένη βρίσκετε την αστυνομία στην Ελλάδα, στο να συλλαμβάνει διαρρήκτες;

Διάγραμμα 33. D14. Εάν συνέβαινε μια εγκληματική ενέργεια κοντά στην περιοχή που μένετε και είχε ειδοποιηθεί η αστυνομία, πόσο αργά ή πόσο γρήγορα νομίζετε ότι θα έφθανε στον τόπο του εγκλήματος;

Ο μέσος όρος των τιμών των απαντήσεων είναι στο 5/10 στις ερωτήσεις 12 και 13 και στο 4/10 στην ερώτηση 13 ενώ οι τιμές που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη συχνότητα είναι το 3 με σχετική συχνότητα 30%, το 2 και το 5 με 20,4% και το 4 με 16,2% αντίστοιχα. Φαίνεται μια αρνητική στάση ως προς το έργο της αστυνομίας η οποία όμως δεν αποτυπώνεται και στα σχόλια των συμμετεχόντων.

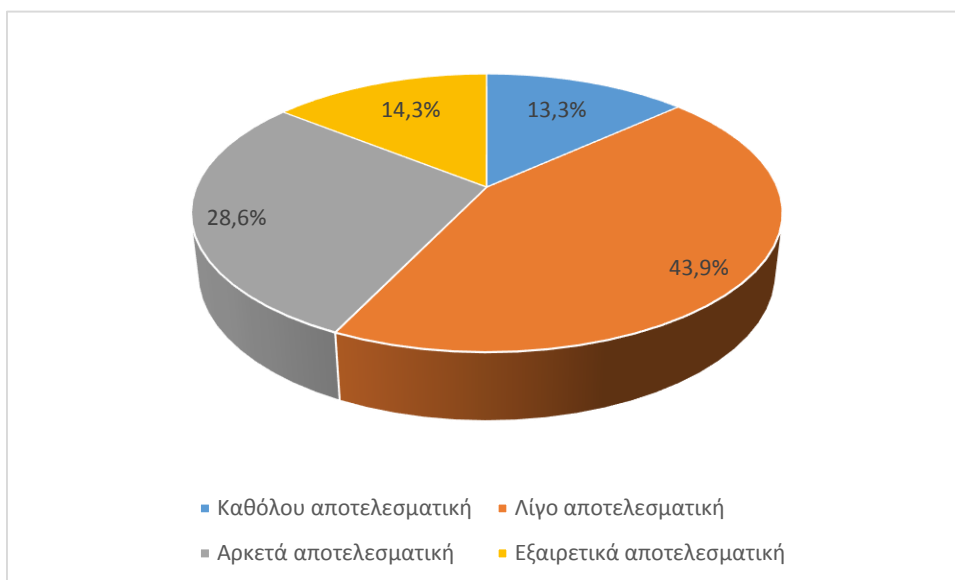
Όσον αφορά την πρόληψη εγκληματικών ενεργειών, φαίνεται να υπάρχει μια συγκαταβατική στάση απέναντι στην αστυνομία λέγοντας ότι «και να θέλουν να κάνουν κάτι οι άνθρωποι δε τους αφήνουν», «δεν υπάρχει κράτος, δεν υπάρχει προσωπικό, αυτοκίνητα βενζίνες» ενώ οι πιο αρνητικοί αναφέρουν «πόσες φορές έχουμε ακούσει για ενδοοικογενειακή βία ή για ναρκωτικά. Τα ξέρουν οι μπάτσοι και δεν κάνουν τίποτα»

Αντίθετα όσον αφορά στη σύλληψη διαρρηκτών παρά τη διασπορά των απαντήσεων, τα σχόλια είναι επί των πλείστων επικριτικά. «Οι αστυνομικοί είναι άχρηστοι, ούτε έναν δεν πιάνουν», «έρχονται μετά από δυο ώρες και σου κάνουν ένα σπíti μπουρδέλο», «πιάνουν μόνο τις σπείρες και δεν ασχολούνται με τα μικροκλεφτρόνια» και «εδώ άμα τους πάρεις και τους πεις ότι είναι ακόμα μέσα ο κλέφτης, φοβούνται να επέμβουν» είναι κάποια από τα παραδείγματα.

Στην ερώτηση πόσο γρήγορα ή πόσο αργά θα έρθει η αστυνομία σε ένα τόπο εγκλήματος υπάρχει η άποψη ότι «αυτοί γρήγορα έρχονται ανάλογα πότε θα τους ειδοποιήσει το κέντρο» και ότι «είναι ανάλογα το περιστατικό». Βέβαια η πλειοψηφία των σχολίων αναφέρουν ένα διάστημα

καθυστέρησης από 1 ώρα έως και 3 βασιζόμενοι σε περιστατικά που ήταν παρόντες ή έχουν ακούσει.

Με αυτό τον τρόπο δημιουργήθηκε ο δείκτης της αστυνομικής αποτελεσματικότητας όπου ανάλογα με τις αθροιστικές τιμές που συγκέντρωνε κάθε ερωτώμενος συμπεριελήφθη σε μία από τις τέσσερις κατηγορίες του δείκτη. Η κατηγορία «λίγο αποτελεσματική» συγκεντρώνει 43,9%

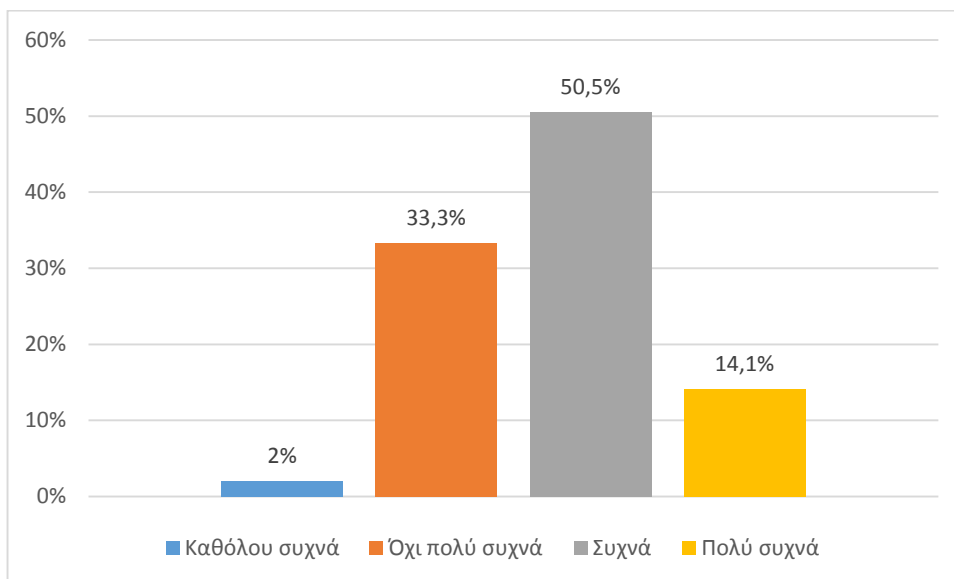
και ακολουθεί η κατηγορία «αρκετά αποτελεσματική» με ποσοστό 28,6%. Άξιο να σημειωθεί είναι το γεγονός ότι το 57,1% των ερωτώμενων θεωρούν η αστυνομία είναι λίγο ή καθόλου αποτελεσματική.

Διάγραμμα 34. Δείκτης αποτελεσματικότητας της αστυνομίας

Δείκτης διαδικαστικής δικαιοσύνης της αστυνομίας
Περνώντας στη διαδικαστική δικαιοσύνη της αστυνομίας, ακολουθούν ερωτήσεις σχετικά με τη συχνότητα εμφάνισης σεβασμού από μέρους της αστυνομίας προς τους πολίτες, τη συχνότητα να λαμβάνονται δίκαιες και αμερόληπτες αποφάσεις αλλά και πόσο συχνά η αστυνομία εξηγεί τις πράξεις της όταν της ζητηθεί.

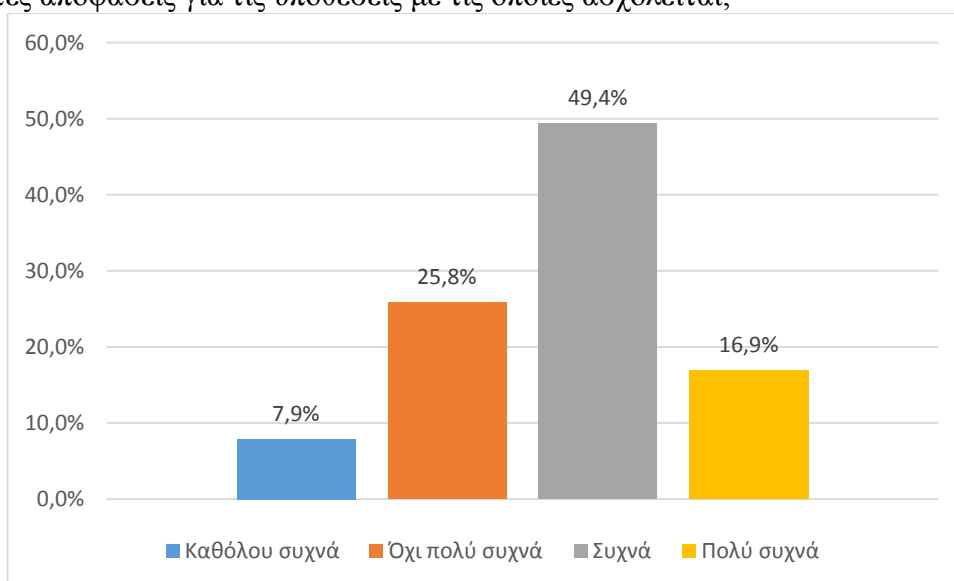
Όπως φαίνεται και από το Διάγραμμα 35, οι ερωτώμενοι με συχνότητα 50,5% λένε ότι η αστυνομία συμπεριφέρεται συχνά με σεβασμό στους ανθρώπους στην Ελλάδα, σχολιάζοντας βέβαια ότι «*υπάρχει διάκριση ανάμεσα στους νέους και τους παλιούς*» καθόσον «*οι νέοι έτσι μαθαίνουν να συμπεριφέρονται στις σχολές, επιφανειακά, χωρίς κανένα σεβασμό*» ενώ «*οι μεγαλύτεροι ακόμα και σε εμάς που ηλικιακά είμαστε μικρότεροι, μας μιλάνε στον πληθυντικό*». Βέβαια κάτω από το πρίσμα της διαφορετικότητας των περιστατικών.

Διάγραμμα 35. D15. Με βάση αυτά που έχετε ακούσει ή από την προσωπική σας εμπειρία πόσο συχνά θα λέγατε ότι η αστυνομία αντιμετωπίζει τους ανθρώπους στην Ελλάδα με σεβασμό;

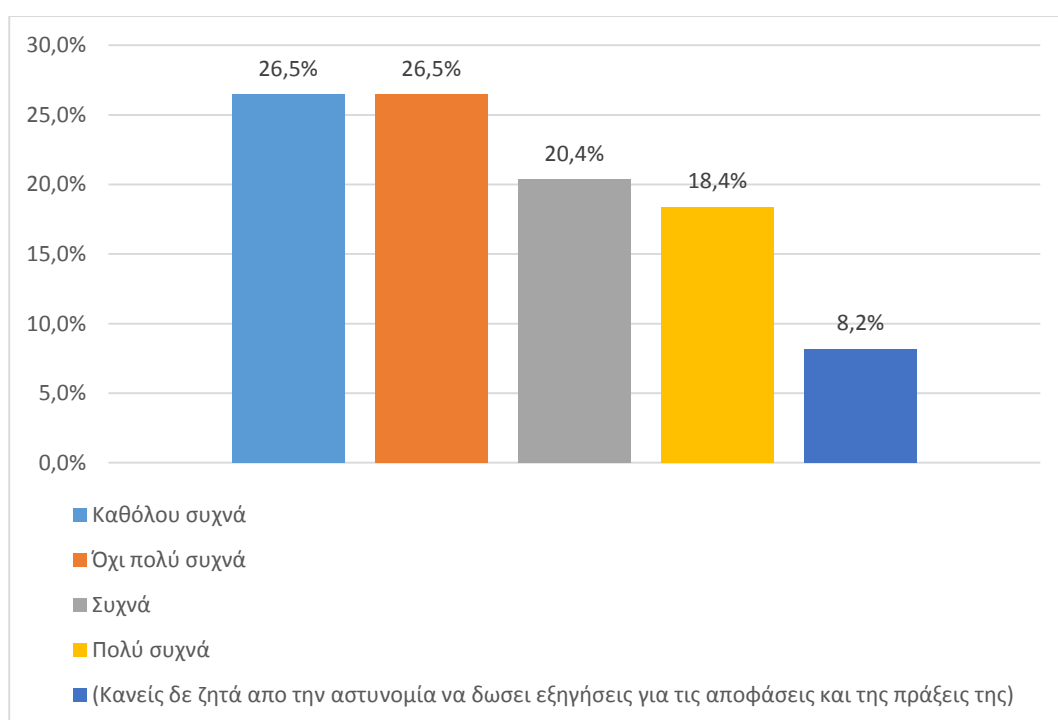
Οι ίδιοι παράγοντες του νεαρού της ηλικίας και της διαφορετικότητας των περιστατικών εμφανίζονται και στην ερώτηση για τις δίκαιες και αμερόληπτες αποφάσεις με ένα ποσοστό 49,4% να λέει ότι αυτό συμβαίνει συχνά. Όμως η συγκεκριμένη ερώτηση δυσκόλεψε την πλειονότητα των ερωτώμενων καθώς δεν γινόταν εύκολα αντιληπτή η φράση «δίκαια και αμερόληπτη απόφαση» και ζητούσαν επεξηγήσεις, για αυτό και το μεγάλο ποσοστό (11%) των μη αποκρίσεων. Στην προκειμένη περίπτωση αναλύονταν οι έννοιες ξεχωριστά και ο συνεντευξιαζόμενος καλείτο να εξάγει μόνος του το νόημα της πρότασης.

Διάγραμμα 36. D16. Περίπου πόσο συχνά θα λέγατε ότι η αστυνομία παίρνει δίκαιες και αμερόληπτες αποφάσεις για τις υποθέσεις με τις οποίες ασχολείται;

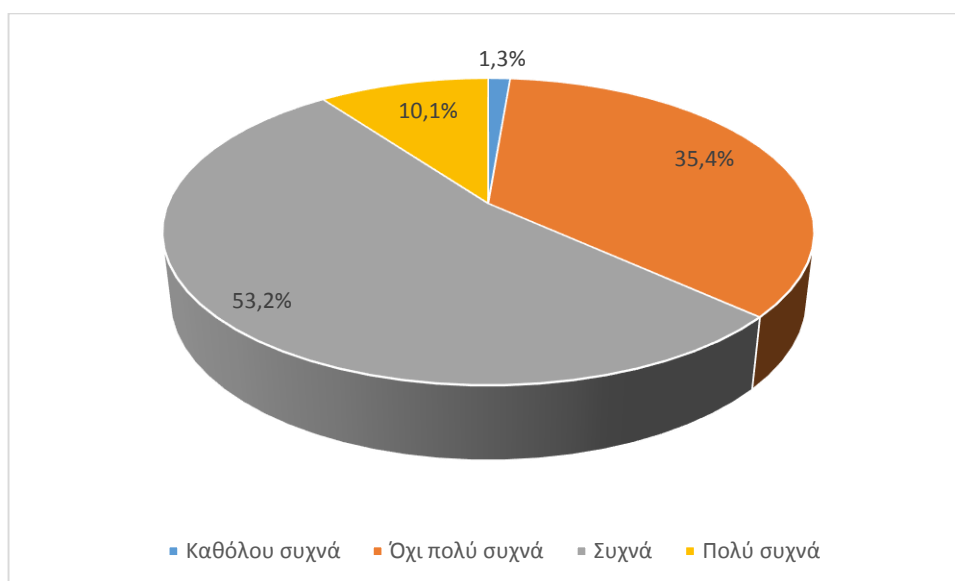
Τέλος όσον αφορά στο να δώσει εξηγήσεις η αστυνομία όταν της ζητηθεί η πλειονότητα των απαντήσεων (53.1%) απάντησε είτε όχι πολύ συχνά είτε καθόλου. Η αιτιολόγηση της απάντησης ανέφερε μέσα σε άλλα ότι «ειδικά τα ματ βαράνε χωρίς λόγο» και πως «τι να ερωτηθεί; Είναι η δουλειά του. Εσύ ρωτάς τον οδοντίατρο γιατί σε πονάει;» Στο συγκεκριμένο σημείο υπήρχε και μια απάντηση η οποία δεν διαβαζόταν αλλά παρόλα αυτά συγκέντρωσε 8,2% ποσοστό. Η απάντηση αυτή ήταν ότι κανείς δε ζητά από την αστυνομία εξηγήσεις για τις πράξεις της.

Διάγραμμα 37. D17. Και όταν η αστυνομία στην Ελλάδα αντιμετωπίζει τον κόσμο, πόσο συχνά θα λέγατε ότι η αστυνομία εξηγεί τις αποφάσεις και πράξεις της όταν της ζητηθεί να το κάνει;

Αφού δημιουργήθηκαν οι αθροιστικές τιμές και τοποθετήθηκαν σε ιεραρχική κλίμακα μέτρησης προέκυψε ο δείκτης της διαδικαστικής δικαιοσύνης της αστυνομίας όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 38, σύμφωνα με τον οποίο κατά το 53,2% των απαντήσεων ακολουθείται συχνά η διαδικαστική πρακτική της αστυνομίας. Οι κατηγορίες μετρούν τη συχνότητα κατά την οποία το κοινό θεωρεί ότι ακολουθούνται οι δίκαιες διαδικασίες. Στον δείκτη δεν προσμετρήθηκαν όπως ήταν φυσικό το ποσοστό των μη αποκρινόμενων απαντήσεων καθώς και τα άτομα που απάντησαν ότι κανείς δε ζητά εξηγήσεις από την αστυνομία στην προηγούμενη ερώτηση.

Διάγραμμα 38. Δείκτης διαδικαστικής δικαιοσύνης της αστυνομίας

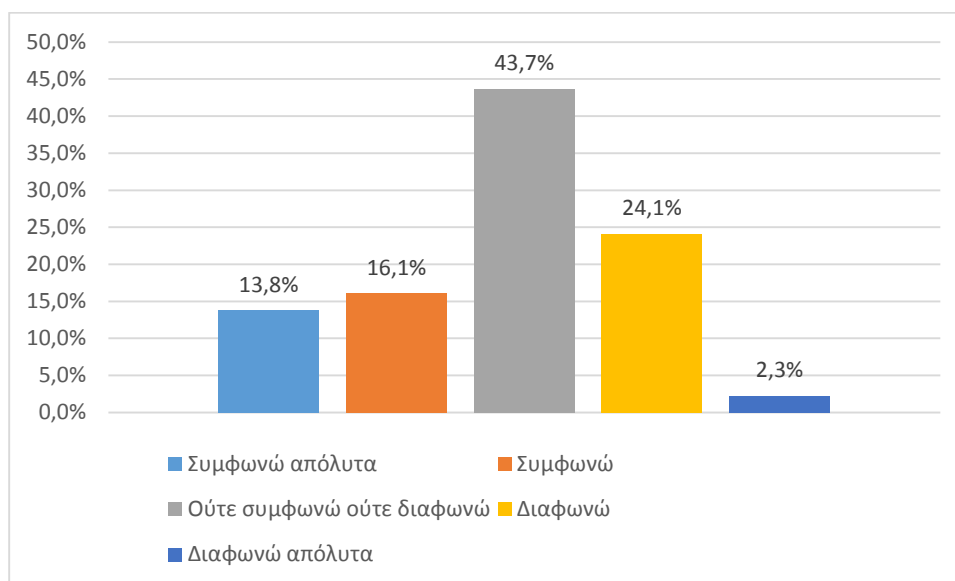

Δείκτης των αστυνομικών προτεραιοτήτων

Ο τελευταίος δείκτης δημιουργήθηκε από τις εναπομένουσες ερωτήσεις για την αστυνομία και είχε ως σκοπό να μετρήσει στην άποψη του κοινού για τις αστυνομικές προτεραιότητες. Έτσι σε μια πενταβάθμια κλίμακα από το «*συμφωνώ απόλυτα*» έως το «*διαφωνώ απόλυτα*», τα άτομα που έλαβαν μέρος στην έρευνα ερωτήθηκαν εάν η αστυνομία έχει την ίδια αντίληψη με τους ίδιους για το δίκαιο και το άδικο, εάν η αστυνομία υπερασπίζεται αξίες που είναι σημαντικές για αυτούς, εάν υποστηρίζουν τον τρόπο που ενεργεί η αστυνομία και αν υπάρχει επιρροή από πολιτικά κόμματα και πρόσωπα. Τον δείκτη συμπλήρωνε μια ερώτηση σε κλίμακα από 0 έως 10, όπου 0= ποτέ και 10= πάντα, για το πόσο συχνά οι αστυνομία δωροδοκείται.

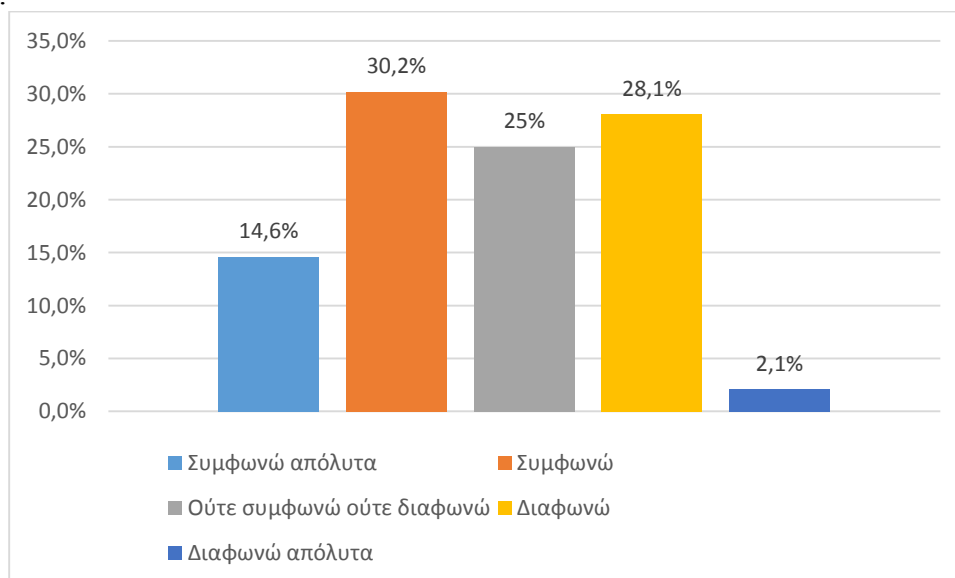
Η ερώτηση 21 που παρουσιάζεται στον Διάγραμμα 39 είχε το μεγάλο ποσοστό μη αποκρισιμότητας (13%) καθώς πολλοί δεν γνώριζαν «*τι είναι δίκαιο και άδικο για την αστυνομία*». Έτσι κατά την άποψη του γράφοντα εξηγείται και το μεγάλο ποσοστό ουδετερότητας (43,7%). Όσοι ήταν σύμφωνοι προέβαλαν επιχειρήματα ότι «*το δίκαιο και το άδικο είναι αντικειμενικές αξίες*» και ότι «*αν κάποιος κλέψει κάποιον άλλο δε θα συμφωνήσουμε ότι είναι δίκαιο να τιμωρηθεί;*», ενώ όσοι διαφωνούσαν προέβαλαν ιδεολογικά και κομματικά ζητήματα και ότι «*άλλο δίκαιο ξέρει ο κόσμος και άλλο η αστυνομία*».

Διάγραμμα 39. D21. Η αστυνομία έχει γενικά την ίδια αντίληψη με εμένα για το δίκαιο και το άδικο.

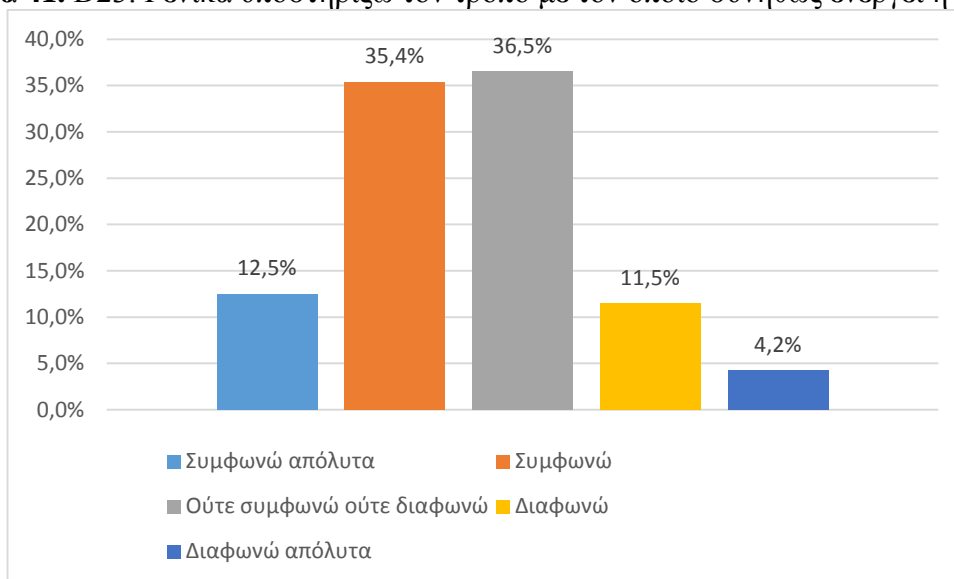
Συνεχίζοντας, το 44,8% συμφωνεί ότι η αστυνομία υπερασπίζεται αξίες που είναι σημαντικές για αυτούς, όπως «η οικογένεια και η ανθρώπινη ζωή» και «δε διστάζουν μέχρι και τη ζωή τους να δώσουν» ενώ ένα μέρος όσων διαφωνούν ισχυρίζονται ότι οι αστυνομικοί «δεν ξέρουν τι θα πει αξία για τον απλό άνθρωπο».

Διάγραμμα 40. D22. Η αστυνομία υπερασπίζεται αξίες που είναι σημαντικές για ανθρώπους σαν εμένα.

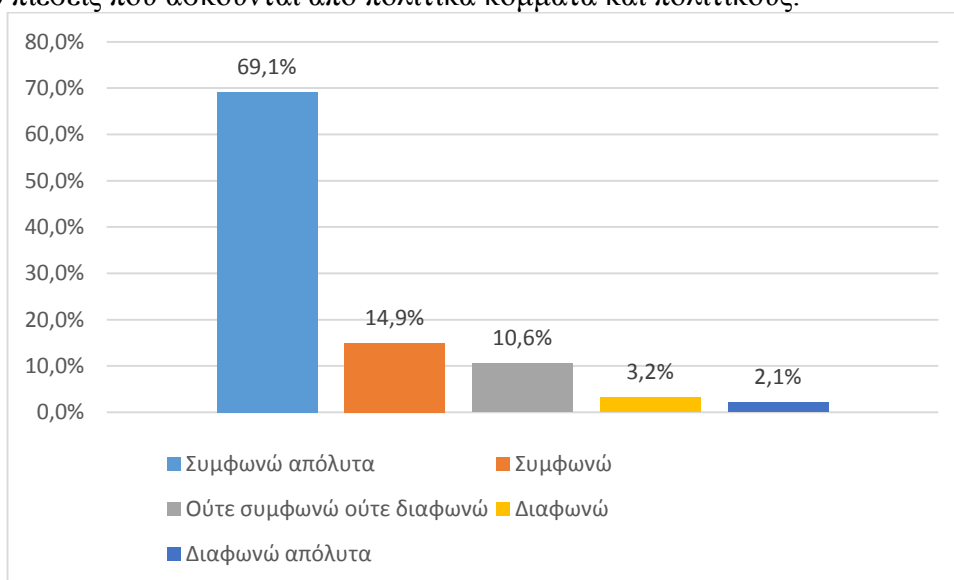
Όσον αφορά στην υποστήριξη του τρόπου ενέργειας των αστυνομικών, μπορεί το 47,9% να συμφωνεί όμως στο σύνολο το δείγμα σχολιάζει την απάντησή του «υπό συνθήκες και ανάλογα την περίπτωση» καθώς «μπορεί κάτι να είναι σωστό να γίνει αλλά να γίνεται με λάθος τεχνική». Ένα παράδειγμα που σημειώθηκε πολλές φορές ήταν της ωμής αστυνομικής βίας σε διαδηλώσεις ηλικιωμένων.

Διάγραμμα 41. D23. Γενικά υποστηρίζω τον τρόπο με τον οποίο συνήθως ενεργεί η αστυνομία.

Επίσης το 84% συμφωνεί ότι η αστυνομία επηρεάζεται στις πράξεις της από πολιτικά πρόσωπα και κόμματα. Αυτό γίνεται γιατί «τα κόμματα πιέζουν προς μια κατεύθυνση», η οποία μπορεί να είναι είτε πολιτική («η Χρυσή Αυγή τους λέει τι να κάνουν», «έχουμε θέμα με τους μετανάστες χτυπάτε και μαζεύτε μαύρους») είτε καθαρά ωφελιμιστική («αν δεν επηρεαζόταν όλοι αυτοί που βλέπεις στη Βουλή θα ήταν στη στενή»). Οι πιο διαλλακτικοί ανέφεραν ότι «είναι ανάλογα την περίπτωση» και πως «τα μεγάλα κεφάλια επηρεάζουν τη διοίκηση... όχι το σύνολο του σώματος»

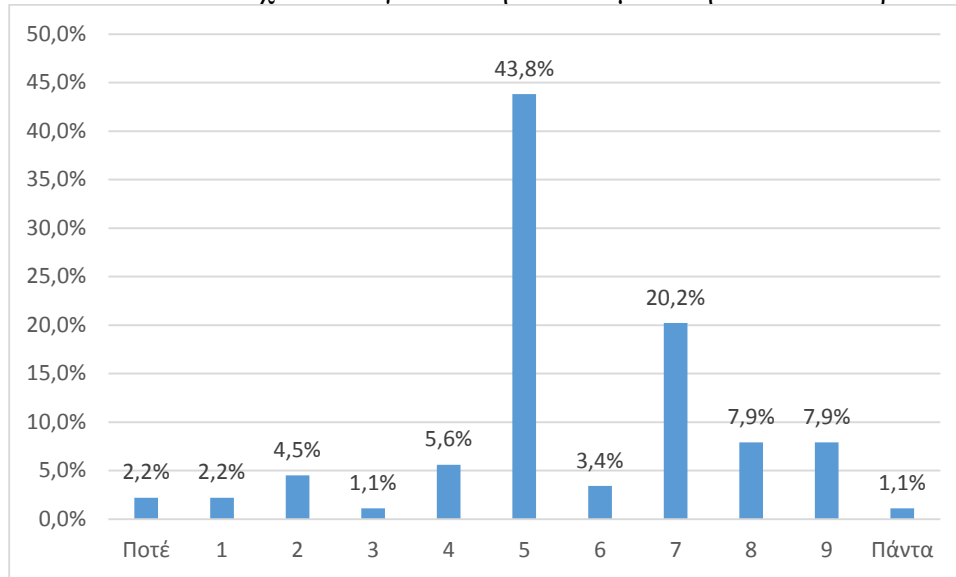
Διάγραμμα 42. D24. Οι αποφάσεις και οι πράξεις της αστυνομίας επηρεάζονται σε υπερβολικό βαθμό από πιέσεις που ασκούνται από πολιτικά κόμματα και πολιτικούς.

Σύμφωνα τέλος, με το Διάγραμμα 43, η αστυνομία σκοράρει 5/10 στη συχνότητα των φορών που δωροδοκείται με ποσοστό 43,8% μόνο για τη συγκεκριμένη απάντηση. Μερικά

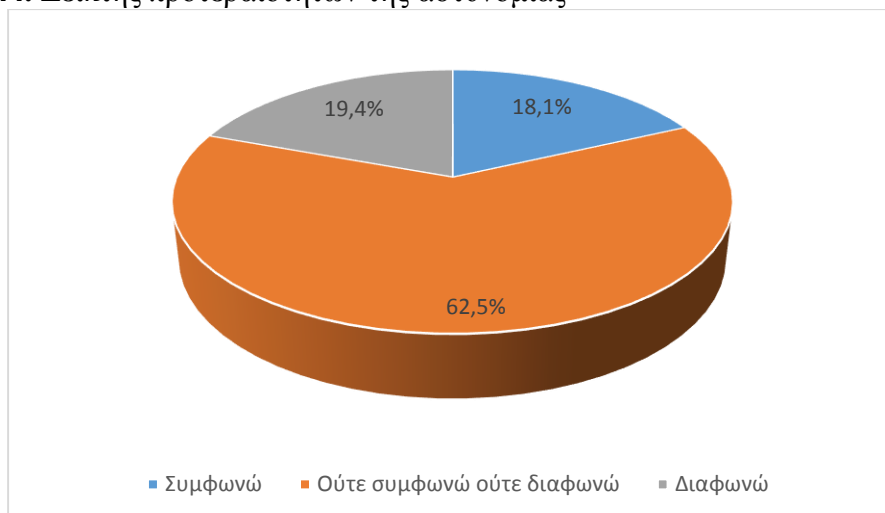
παραδείγματα από τα σχόλια των υποκειμένων είναι ότι «αφού όλοι λαδώνονται αυτοί θα έμεναν έξω» και «το καλαματιανό το ωραίο το λάδι το δίνουν οι πλούσιοι και δε τους πειράζουν» ενώ άλλοι αναφέρουν ότι «ο αστυνομικός που βλέπεις να δουλεύει για τρεις κι εξήντα όχι, τώρα αυτοί που είναι στα ναρκωτικά πληρώνονται ακόμα και σε είδος». Επισημαίνεται ότι και σε αυτή την ερώτηση το 11% δεν έδωσε κάποια απάντηση.

Διάγραμμα 43. D25. Πόσο συχνά θα λέγατε ότι η Αστυνομία στην Ελλάδα δωροδοκείται;

Μετά την αντιστροφή των ερωτήσεων 24 και 25, δημιουργήθηκε ο δείκτης των αστυνομικών προτεραιοτήτων και οι απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν σε πέντε ιεραρχικά δομημένες κατηγορίες, όμοιες με των ερωτήσεων από όπου προήλθαν. Με αυτό τον τρόπο διαφαίνεται ότι το 19,4% του δείγματος διαφωνεί με τον τρόπο λειτουργίας της αστυνομίας και τις προτεραιότητες που αυτή έχει ενώ ένα υψηλό ποσοστό της τάξεως του 62,5% παραμένει ουδέτερο.

Διάγραμμα 44. Δείκτης προτεραιοτήτων της αστυνομίας

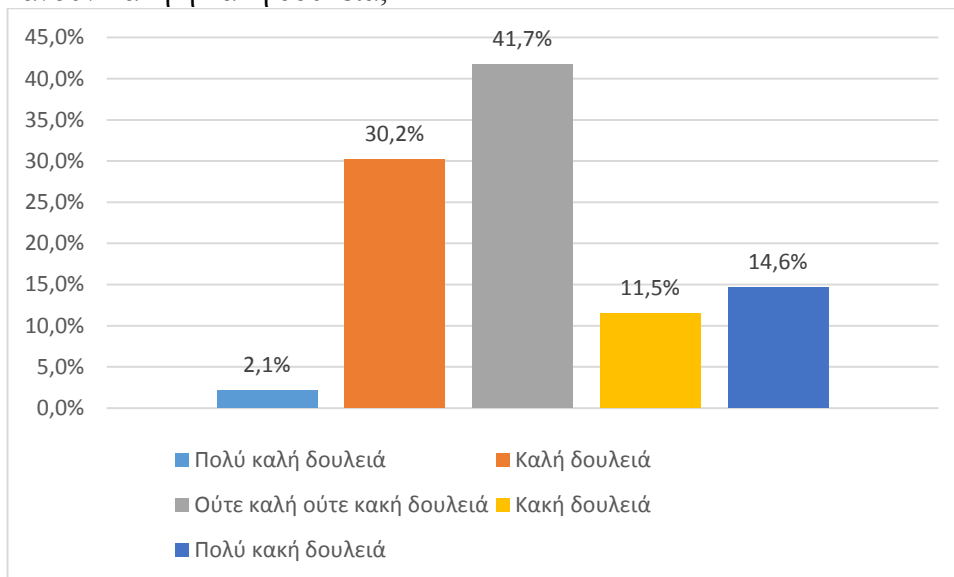

Απόψεις για τη δικαιοσύνη

Δείκτης γενικής εικόνας δικαστηρίων

Κατά αναλογία με την αστυνομία δουλεύτηκαν και οι ερωτήσεις για τα ελληνικά δικαστήρια. Ελλείπει περισσότερων ερωτήσεων, ο δείκτης της γενικής εικόνας των δικαστηρίων ταυτίστηκε με την ερώτηση 26 που φαίνεται στο Διάγραμμα 45. Παρατηρείται όπως και στο δείκτη για την αστυνομία ότι η πλειονότητα του δείγματος (41,7%) είναι ουδέτερη ως προς τη δουλειά των δικαστηρίων. Όσοι θεώρησαν ότι τα δικαστήρια κάνουν καλή ή πολύ καλή δουλειά αναφέρθηκαν ότι είναι «*πιο στοχευμένα σε αυτό που κάνουν*» και ότι «*ενεργούν βάσει των νόμων και βγάζουν σωστές αποφάσεις*». Βέβαια οι υπόλοιποι αναφέρθηκαν «*στην μεγάλη αναμονή*» και στην παράμετρο των δικηγόρων, καθώς «*είναι ανάλογα με ποιον δικηγόρο είσαι. Αν έχεις τον Κ. τι να σου κάνουν και οι δικαστές*».

Διάγραμμα 45. D26. Λαμβάνοντας υπόψη σας όλα όσα αναμένεται να κάνουν τα δικαστήρια, θα λέγατε ότι κάνουν καλή ή κακή δουλειά;

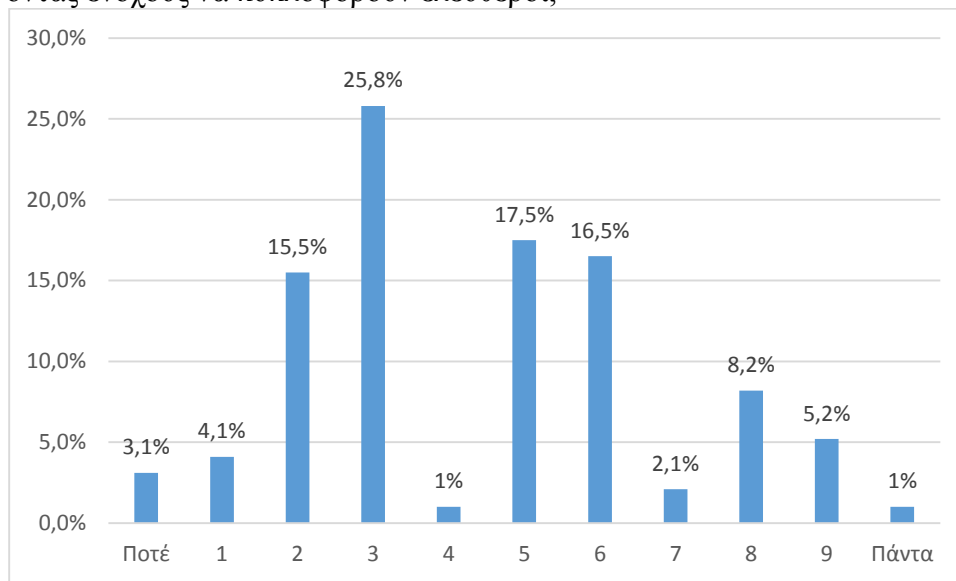

Δείκτης δικαστικής αποτελεσματικότητας

Ακολούθησαν δυο ερωτήσεις που στόχο είχαν να μετρήσουν την δικαστική αποτελεσματικότητα. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να επιλέξουν με τι συχνότητα τα δικαστήρια κάνουν λάθη αφήνοντας τους ενόχους ελεύθερους και με τι συχνότητα τα δικαστήρια παίρνουν δίκαιες και αμερόληπτες αποφάσεις σε μια δεκαβάθμια κλίμακα όπου το 0 ισοδυναμεί με ποτέ και το 10 πάντα. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται παρακάτω.

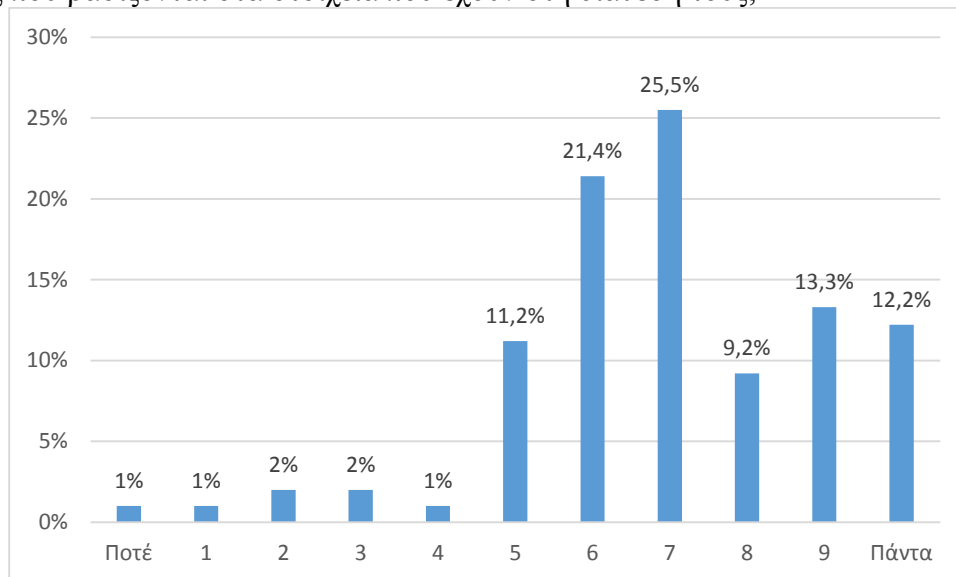
Όπως φαίνεται και από το Διάγραμμα 46, κατά την άποψη του κοινού οι δικαστές κατά μέσο όρο 4,4/10 αφήνουν ενόχους να κυκλοφορούν ελεύθεροι. Μεγάλη μερίδα του δείγματος αιτιολογεί την άποψη του αναφερόμενη τόσο στο «*νόμο Παρασκευόπουλου*», στην «*εμπειρία του δικηγόρου ανάλογα την υπόθεση*» καθώς και σε άλλους παράγοντες όπως «*τα λεφτά*» και «*η κυβερνητική επιρροή*».

Διάγραμμα 46. D27. Πείτε μου σας παρακαλώ πόσο συχνά νομίζετε ότι τα δικαστήρια κάνουν λάθη αφήνοντας ενόχους να κυκλοφορούν ελεύθεροι;

Σωστές και αμερόληπτες αποφάσεις λαμβάνονται κατά μέσον όρο με συχνότητα 6,94/10 σύμφωνα με την άποψη του δείγματος ενώ σχολιάζουν ότι «η δικαιοσύνη είναι πάντα αμερόληπτη» σε μεγάλο ποσοστό. Ισχύουν βέβαια και σε αυτή την ερώτηση εξωγενείς παράγοντες όπως «ο δικηγόρος και η πείρα του δικαστή». Επίσης, η συγκεκριμένη ερώτηση δύναται να χρησιμοποιηθεί και ως δείκτης διαδικαστικής δικαιοσύνης των δικαστηρίων.

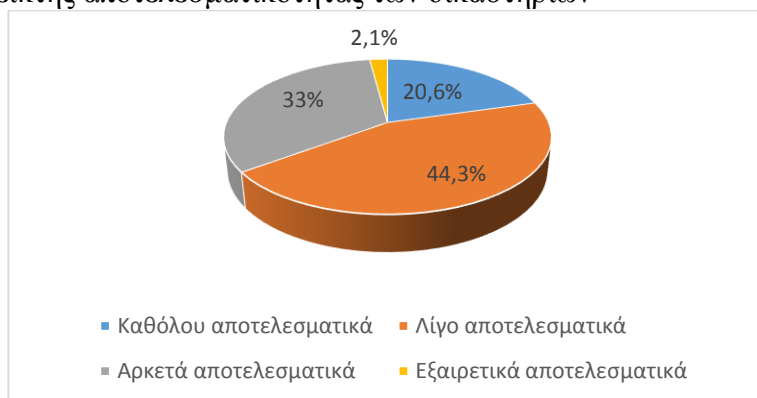
Διάγραμμα 47. D28. Πόσο συχνά νομίζετε ότι τα δικαστήρια παίρνουν σωστές και αμερόληπτες αποφάσεις που βασίζονται στα στοιχεία που έχουν στη διάθεσή τους;

Αφού αντιστράφηκε η ερώτηση 28, δημιουργήθηκε ο δείκτης της δικαστικής αποτελεσματικότητας όπως φαίνεται και στον Διάγραμμα 48 κρατώντας τις ίδιες τιμές της

μεταβλητής όπως και στην αστυνομία. Φαίνεται ότι σε ποσοστό 44,3% τα δικαστήρια, στην κρίση του δείγματος, είναι λίγο αποτελεσματικά.

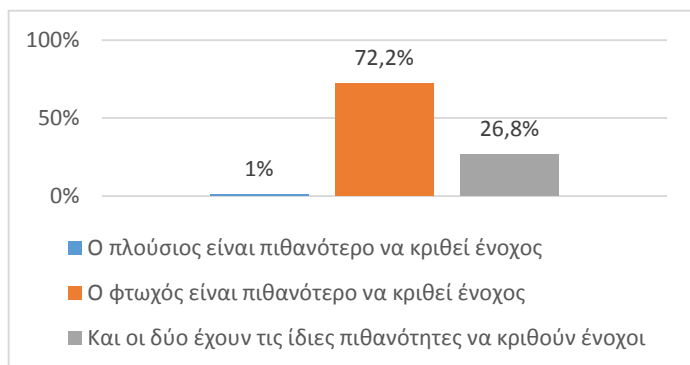
Διάγραμμα 48. Δείκτης αποτελεσματικότητας των δικαστηρίων

Δείκτης διανεμητικής δικαιοσύνης δικαστηρίων

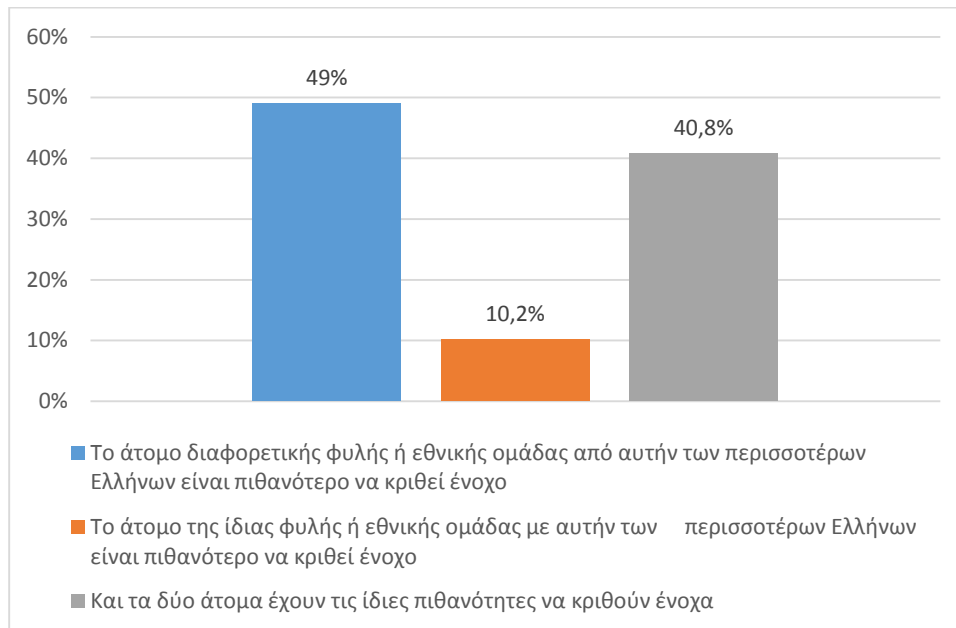
Σε ένα υποθετικό σενάριο, όπου δυο αντίθετοι άνθρωποι – ένας φτωχός και ένας πλούσιος ή/και ένας γηγενής και ένας αλλοδαπός- παρουσιάζονται στο δικαστήριο και ζητείται ποιος είναι πιθανότερο να κριθεί ένοχος, βασίστηκε ο δείκτης της διανεμητικής δικαστικής δικαιοσύνης. Στα δυο ερωτήματα ο φτωχός (με ποσοστό 72,2%) και ο αλλοδαπός (με ποσοστό 49%) συγκέντρωσαν κοινά σχόλια για αυτό και αναφέρονται μαζί. Όσον αφορά την οικονομική διαφορά, ο φτωχός έχει μεγαλύτερες πιθανότητες καθώς «δεν θα έχει τα χρήματα για έναν καλό ακριβό δικηγόρο» ενώ «ο πλούσιος λόγω γνωριμιών μπορεί να ήταν και έξω μαζί με το δικαστή». Αντίστοιχα «επειδή κάποιιο δικαστές είναι ρατσιστές και εθνικιστές» είναι πιθανότερο να κριθεί ένοχος ο αλλοδαπός. Όπως αναφέρει και ένα άτομο «Είναι θέμα μεταφραστή και καλού δικηγόρου. Είναι ο νόμος αυτού που μένει στη χώρα. Αν εσύ έρθεις στην Αλβανία εμένα θα προστατεύουν όχι εσένα». Βέβαια πρέπει να αναφερθεί και η άποψη κάποιου άλλου που δηλώνει: «όλο οι ξένοι φταίνε δήθεν και να τους προστατεύουμε. Αν έβλεπαν ότι βλέπουμε φυσικό είναι να τους βάζουν μέσα. Φαίνεται στο μάτι τους

η πουσιτιά». Παρακάτω φαίνονται τα ποσοστά και των άλλων κατηγοριών.

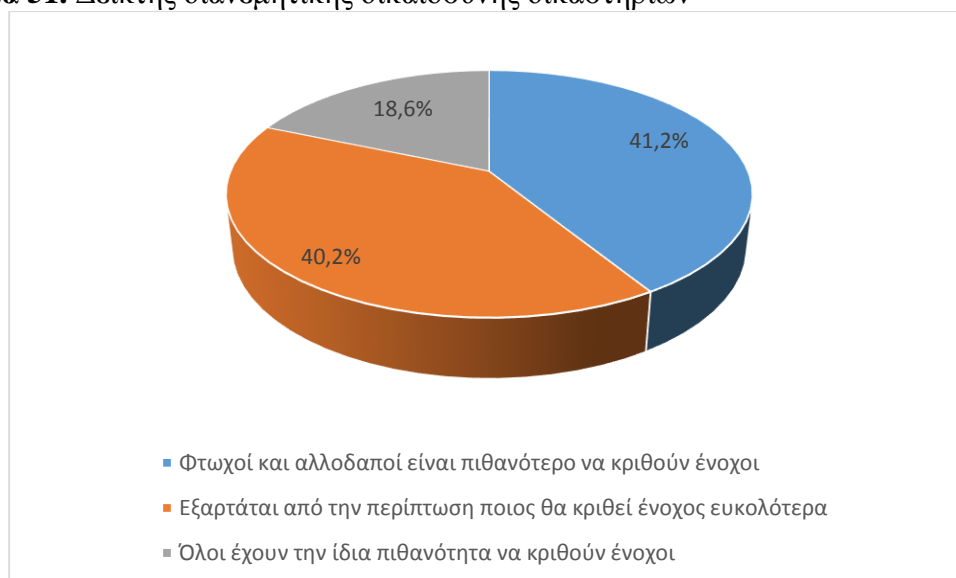
Διάγραμμα 49. D29. Υποθέστε ότι δυο άνθρωποι - ένας πλούσιος κι ένας φτωχός - παρουσιάζονται ενώπιον δικαστηρίου κατηγορούμενοι για το ίδιο ακριβώς αδίκημα, το οποίο όμως δεν έχουν διαπράξει.

Διάγραμμα 50. D30. Τώρα υποθέστε ότι δύο άνθρωποι διαφορετικής φυλής ή εθνικής ομάδας παρουσιάζονται ενώπιον δικαστηρίου, κατηγορούμενοι για το ίδιο αδίκημα, το οποίο δεν έχουν διαπράξει.

Συνεχίζοντας την τεχνική που ακολουθήθηκε στους δείκτες της αστυνομίας, αφού αντιστράφηκαν οι κατηγορίες φτωχών και πλουσίων στην ερώτηση 29, δημιουργήθηκε ο δείκτης της διανεμητικής δικαιοσύνης των δικαστηρίων. Σημαντικό στον παρακάτω δείκτη είναι το γεγονός ότι σε ποσοστό 41,2% το δείγμα κρίνει ότι ασχέτως στοιχείων, οι φτωχοί ή/και αλλοδαποί έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να κριθούν ένοχοι απέναντι στο 18,6% που θεωρεί ότι όλοι έχουν την ίδια πιθανότητα.

Διάγραμμα 51. Δείκτης διανεμητικής δικαιοσύνης δικαστηρίων

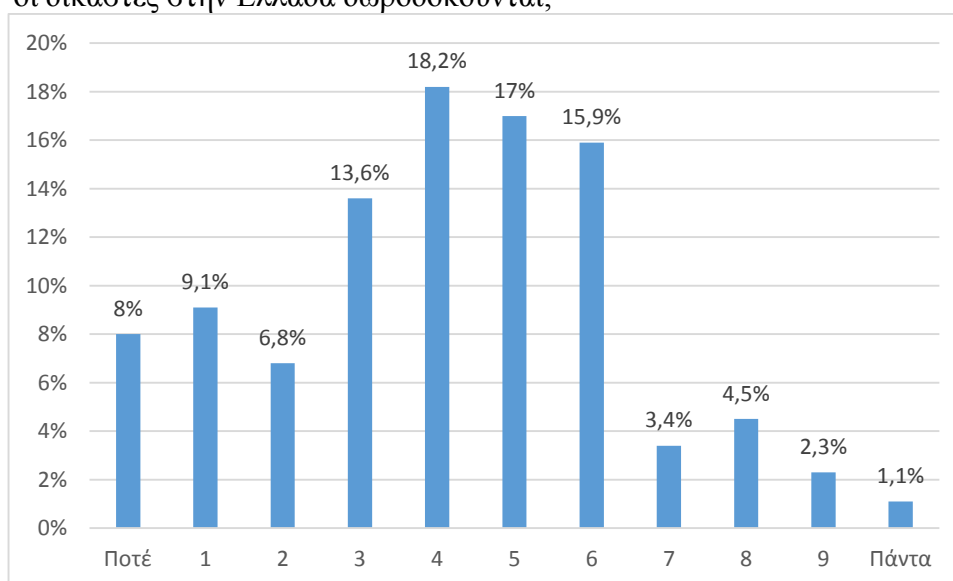

Δείκτης δικαστηριακών προτεραιοτήτων

Ο τελευταίος δείκτης δημιουργήθηκε από τις εναπομένουσες ερωτήσεις για τα δικαστήρια και είχε ως σκοπό να μετρήσει στην άποψη του κοινού για τις δικαστηριακές προτεραιότητες. Έτσι σε μια πενταβάθμια κλίμακα από το «*συμφωνώ απόλυτα*» έως το «*διαφωνώ απόλυτα*», τα άτομα που έλαβαν μέρος στην έρευνα ερωτήθηκαν εάν συμφωνούν ότι τα δικαστήρια υπερασπίζεται τα συμφέροντα των πλούσιων και ισχυρών, ότι στα άτομα που παραβαίνουν το νόμο θα πρέπει να επιβάλλονται αυστηρότερες ποινές, ότι όλοι έχουν υποχρέωση να υποστηρίζουν την τελική ετυμηγορία των δικαστηρίων, ότι όλοι οι νόμοι πρέπει να τηρούνται αυστηρά, όταν κάποιος κάνει αυτό που θεωρεί σωστό κάποιες φορές σημαίνει να παραβαίνει το νόμο και αν υπάρχει επιρροή από πολιτικά κόμματα και πρόσωπα. Τον δείκτη συμπλήρωσε μια ερώτηση σε κλίμακα από 0 έως 10, όπου 0= ποτέ και 10= πάντα, για το πόσο συχνά οι δικαστές δωροδοκούνται.

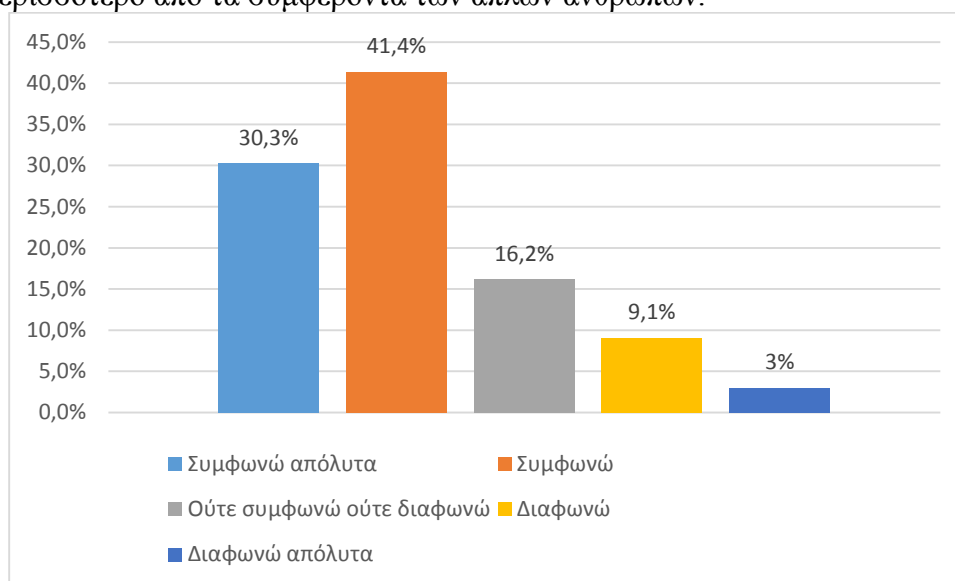
Σύμφωνα με το Διάγραμμα 52, η δικαιοσύνη ως θεσμός σκοράρει 4,09/10 ως μέσο όρο στη συχνότητα των φορών που δωροδοκείται. Μερικά παραδείγματα από τα σχόλια των υποκειμένων είναι ότι «*φυσικά και παίρνουν λεφτά. Και από τους δικηγόρους και από κόμματα*» και ότι «*όλοι μαζί στο ίδιο πάρτι είναι*». Επισημαίνεται ότι και σε αυτή την ερώτηση το 12% δεν έδωσε κάποια απάντηση.

Διάγραμμα 52. D31. Χρησιμοποιώντας αυτή την κάρτα, παρακαλώ πείτε μου πόσο συχνά θα λέγατε ότι οι δικαστές στην Ελλάδα δωροδοκούνται;

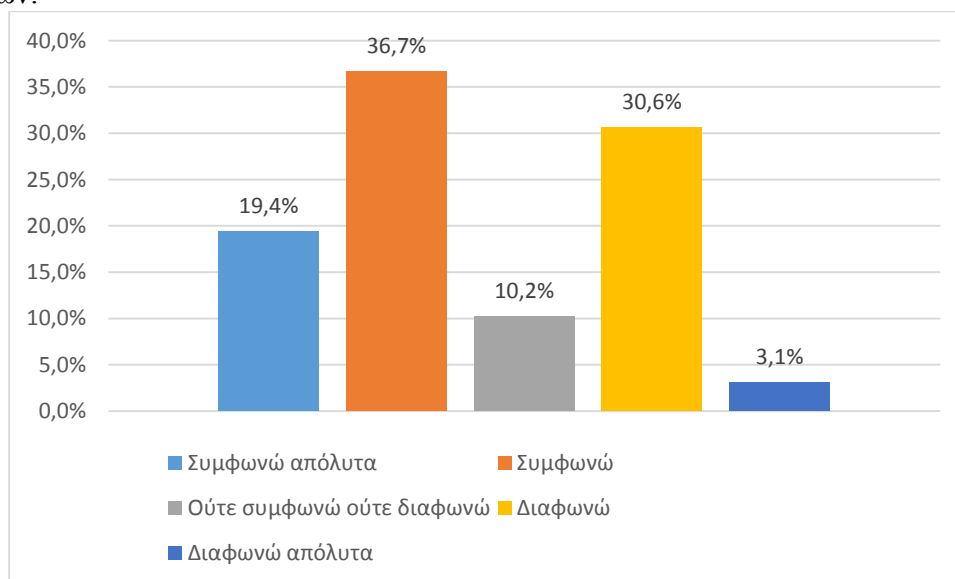
Συνεχίζοντας, το 71,7% συμφωνεί ότι τα δικαστήρια υπερασπίζεται τα συμφέροντα των πλούσιων και ισχυρών ισχυριζόμενοι ότι είναι «*είναι φυσικό επόμενο*» αφού «*οι πλούσιοι πάντα θα βρίσκουν τρόπο να γίνεται το δικό τους*». Οι υπόλοιποι αναφέρονται στην «*ισότητα που πρέπει και δέπει το θεσμό*».

Διάγραμμα 53. D32. Τα δικαστήρια γενικά προστατεύουν τα συμφέροντα των πλούσιων και ισχυρών περισσότερο από τα συμφέροντα των απλών ανθρώπων.

Την ίδια απορία προκάλεσε αν και σε μικρότερη ένταση και ο όρος «τελική ετυμηγορία» αλλά εύκολα ξεπεράστηκε ο σκόπελος. Σε ποσοστό 56,1% το δείγμα συμφωνούσε με την υποχρέωση να υποστηρίζουν τις αποφάσεις του δικαστηρίου θέτοντας ως προϋπόθεση την εξάντληση των δικαστηρίων. Όπως ανέφερε και ένα άτομο : *«υπάρχει και το Εφετείο και ο Άρειος Πάγος και η Χάγη και πάει λέγοντας. Ο δικαστής δεν είναι αλάνθαστος όπως είπαμε»*. Οι αντίθετοι με την παραπάνω άποψη χρησιμοποιούσαν τους παράγοντες «*κρήματα*» και «*σωστός δικηγόρος*» για να δηλώσουν την εναντίωσή τους.

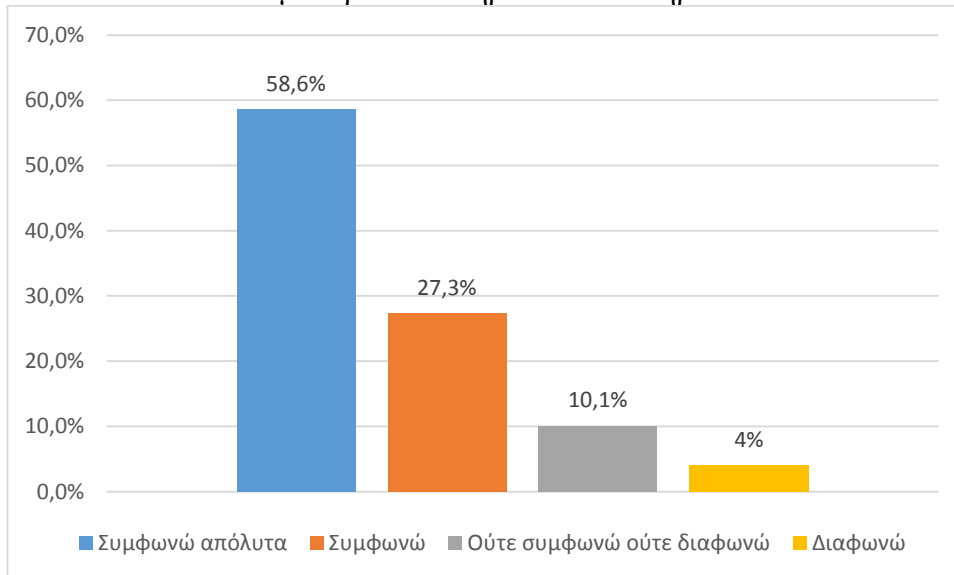
Διάγραμμα 54. D34. Όλοι έχουν υποχρέωση να υποστηρίζουν την τελική ετυμηγορία των δικαστηρίων.

Όπως φαίνεται και στον πίνακα 55 το 85,9% συμφωνούν ότι όλοι οι νόμοι πρέπει να τηρούνται αυστηρά κάτι που δε φαίνεται στα σχόλιά τους. Ενδεικτικό είναι το παράδειγμα που

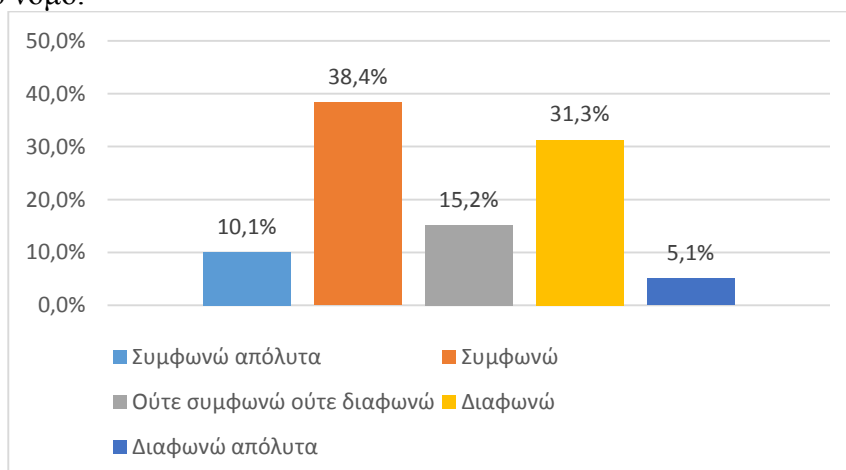
είπε κάποιος: «Τώρα στην τσιγγάνα που κλέβει το γαλατάκι για το παιδί της θα πρέπει να είναι πιο ανεκτικοί οι νόμοι». Πολλά σχόλια ακόμα είχαν να κάνουν και με την πληθώρα των ερωτήσεων που είχαν δεχτεί έως εκείνη τη στιγμή, ενώ μια μικρή μερίδα του δείγματος ανέφερε ότι «οι νόμοι λειτουργούν βάσει συμφερόντων για να πλουτίζουν κάποιοι».

Διάγραμμα 55. D35. Όλοι οι νόμοι πρέπει να τηρούνται αυστηρά.

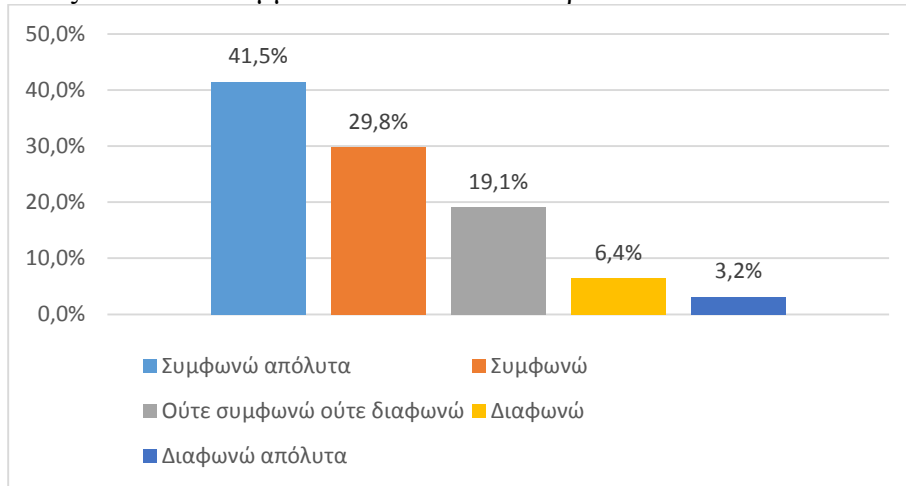
Το Διάγραμμα 56 δείχνει τις απαντήσεις στη δήλωση «όταν κάνεις αυτό που θεωρείς σωστό κάποιες φορές σημαίνει να παραβαίνεις το νόμο». Εδώ προέκυψαν «ζητήματα ηθικών διλημάτων» από την πλευρά των υποστηρικτών. Το πιο πολυαναφερόμενο σχόλιο ήταν ότι «αν πειράζουν τα παιδιά μου θα τους κυνηγήσω και θα τους σκοτώσω εγώ είτε είναι νόμιμο είτε όχι». Επίσης, ένα αξιοσημείωτο σχόλιο θεωρούσε ότι «αν σε ένα υπουργείο σου κάνει τη δουλειά κάποιος πιο γρήγορα για να μην ξαναέρχεται δεν πρέπει να είναι παράνομο. Αντίθετα ο νόμος λέει να τον στείλει σε άλλη θέση και να βάλει έναν αργόσχολο εκεί». Γενικά όλα τα σχόλια ανέφεραν ότι δεν υπάρχει καθολικότητα στην απάντηση και ότι υπάρχουν πολλοί παράγοντες.

Διάγραμμα 56. D36. Όταν κάνεις αυτό που θεωρείς σωστό κάποιες φορές σημαίνει να παραβαίνεις το νόμο.

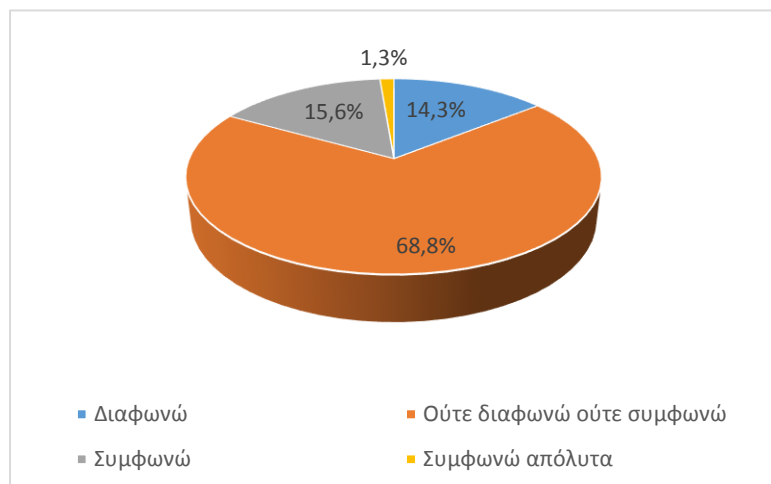

Τέλος, το 71,3% συμφωνεί ότι τα δικαστήρια επηρεάζονται στις ενέργειές τους από πολιτικά πρόσωπα και κόμματα. Αυτό γίνεται γιατί «όλοι μαζί, πολιτικοί και δικαστές είναι μια παρέα» και «οι δικαστές είναι τα τσιράκια των πολιτικώνώντων». «Πιο φανερό είναι και σε δίκες όταν παρεμβαίνουν υπέρ κομμάτων ή ενάντια άλλων όπως στη Χρυσή Αυγή».

Διάγραμμα 57. D37. Οι αποφάσεις και ενέργειες των δικαστηρίων επηρεάζονται σε υπερβολικό βαθμό από πιέσεις πολιτικών κομμάτων και πολιτικών προσώπων.

Αξιοποιώντας τις τελευταίες ερωτήσεις για τα δικαστήρια και μετά την αντιστροφή των ερωτήσεων 31, 34 και 35, δημιουργήθηκε ο δείκτης των δικαστηριακών προτεραιοτήτων και οι απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν σε πέντε ιεραρχικά δομημένες κατηγορίες, όμοιες με των ερωτήσεων από όπου προήλθαν. Με αυτό τον τρόπο διαφαίνεται ότι το 68,8% του δείγματος παραμένει ουδέτερο σε σχέση με τον τρόπο λειτουργίας των δικαστηρίων και τις προτεραιότητες

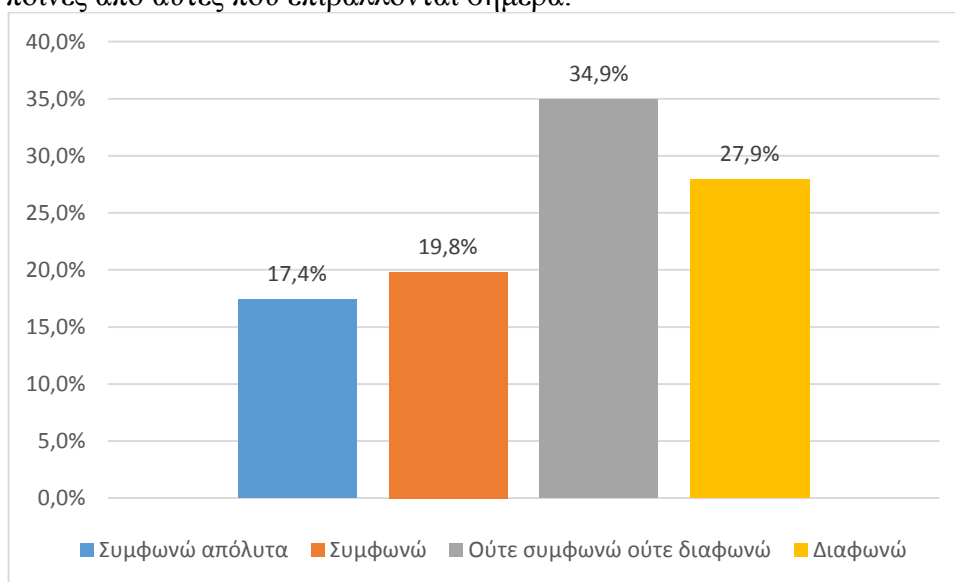
που αυτά έχουν ενώ ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 23% δεν προσμετρείται στον δείκτη. Και αυτό συμβαίνει γιατί στις συγκεκριμένες ερωτήσεις από τις οποίες αποτελείται υπήρχε μεγάλη άγνοια επί του θέματος στρέφοντας άλλους να μην απαντήσουν και άλλους να παραμείνουν ουδέτεροι.

Διάγραμμα 58. Δείκτης προτεραιοτήτων των δικαστηρίων

Ποινική κύρωση

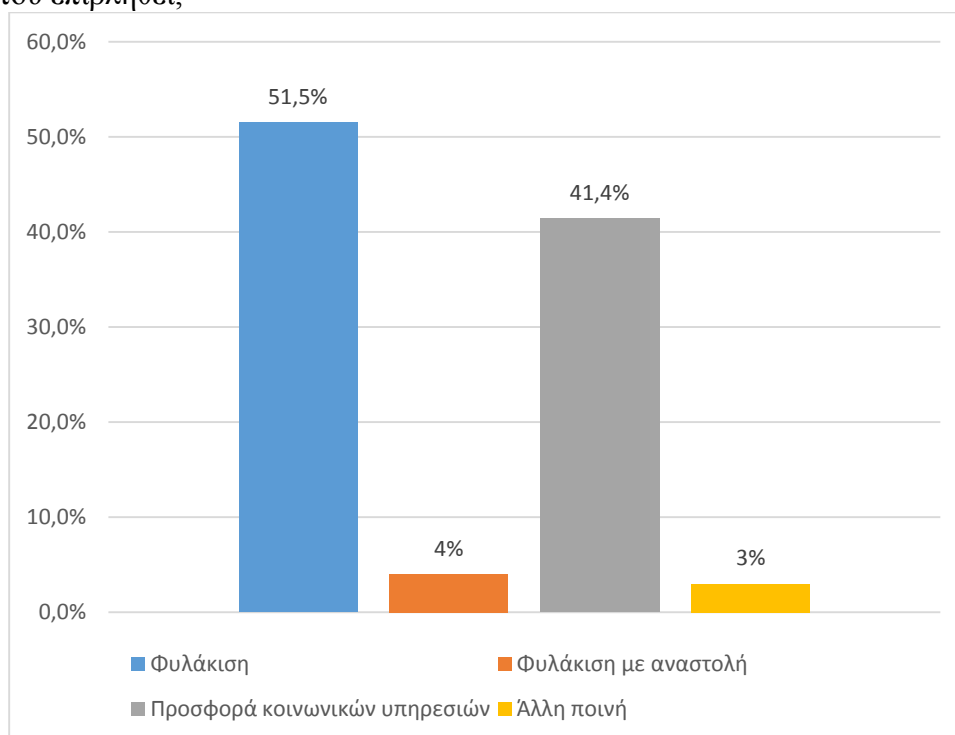
Ο δείκτης της τιμωρητικότητας βγήκε από τρεις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου. Η ερώτηση 33 που φαίνεται παρακάτω ταλάνισε αρκετά τους ερωτώμενους καθώς προϋπέθετε ότι γνωρίζουν τις ποινές που επιβάλλονται γενικά. Για αυτό το 14% δεν έδωσε κάποια απάντηση και ίσως σε αυτό οφείλεται και το μεγάλο ποσοστό των ουδέτερων ήτοι 43,9%. Η πλειονότητα ζητούσε διευκρινήσεις και παραδείγματα που ο ερευνητής δεν μπορούσε να προσφέρει. Όσοι ήταν σύμφωνοι με την αυστηροποίηση των ποινών προέβαλαν παραδείγματα από την απλή καθημερινή επικαιρότητα. Ενδεικτικά «ένας φόνος είναι ένας φόνος. Δεν πρέπει σε 5 χρόνια να είναι έξω με ελαφρυντικά και καλή διαγωγή» και ότι «ο βιαστής θα πάει φυλακή ας πούμε θα συμμορφωθεί ή θα το ξεχάσει. Ο βιασμένος θα το έχει τραύμα στη ζωή του». Υπήρχαν και άλλοι πιο μετριοπαθείς που έλεγαν ότι «οι ποινές που ισχύουν είναι καλές. Απλά να επιβάλλονται».

Διάγραμμα 59. D33. Στα άτομα που παραβαίνουν το νόμο πρέπει να επιβάλλονται πολύ αυστηρότερες ποινές από αυτές που επιβάλλονται σήμερα.

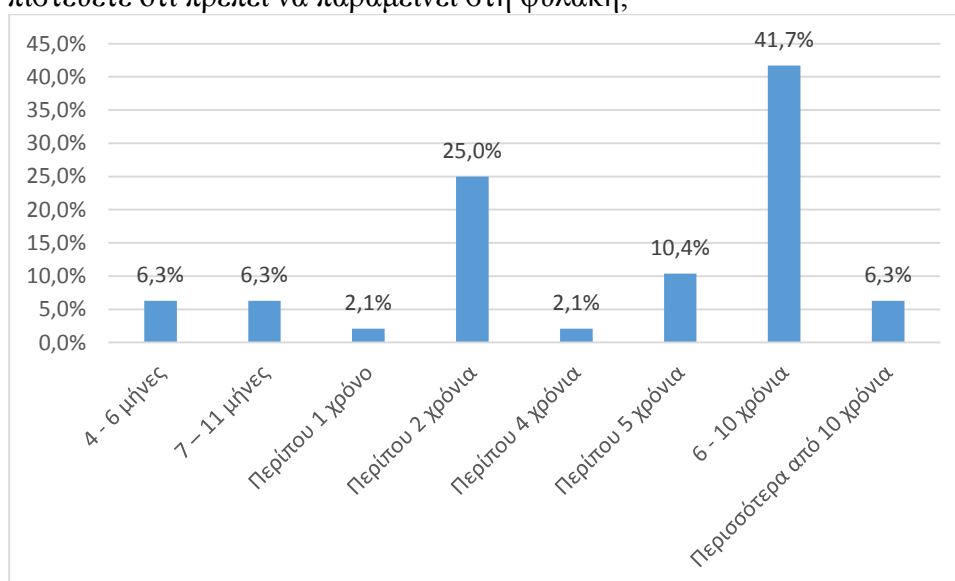
Στις επόμενες ερωτήσεις οι ερωτώμενοι καλούνταν μπροστά σε ένα υποθετικό σενάριο μιας εγκληματικής πράξης και τους ζητούταν μια ποινή στον εκάστοτε ερωτώμενο. Στο υποθετικό σενάριο που ένας 25χρονος που βρέθηκε για δεύτερη φορά ένοχος για διάρρηξη σπιτιού, το 51,5% του δείγματος επέλεξε αρμοδιότερη ποινή την φυλάκιση ενώ το 41,4% την προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών. Οι υποστηρικτές της φυλάκισης θεώρησαν ότι «αφού έγινε για δεύτερη φορά πρέπει να τιμωρηθεί αυστηρά γιατί θα το ξανακάνει και τρίτη και τέταρτη φορά» ενώ οι υποστηρικτές των κοινωνικών υπηρεσιών «όχι φυλάκιση να τρώει εις βάρος άλλων», «ίσως νιώσει ότι μπορεί να κάνει κάτι διαφορετικό για να εξοικονομήσει τα προς το ζην και όχι να κλέβει» και «να δει με τι ιδρώτα τα έκανε ο ιδιοκτήτης αυτού που κλέβει». Σε αυτούς που πρότειναν κάποια άλλη ποινή συγκαταλέγονται και απαντήσεις σχετικά με παραπάνω από μία από τις προτεινόμενες ποινές.

Διάγραμμα 60. D38. Οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις για τις ποινές που πρέπει να επιβάλλονται στους παραβάτες. Πάρτε για παράδειγμα την περίπτωση ενός 25 χρόνου που βρέθηκε δεύτερη φορά ένοχος για διάρρηξη σπιτιού. Ποια από τις παρακάτω ποινές νομίζετε ότι πρέπει να του επιβληθεί;

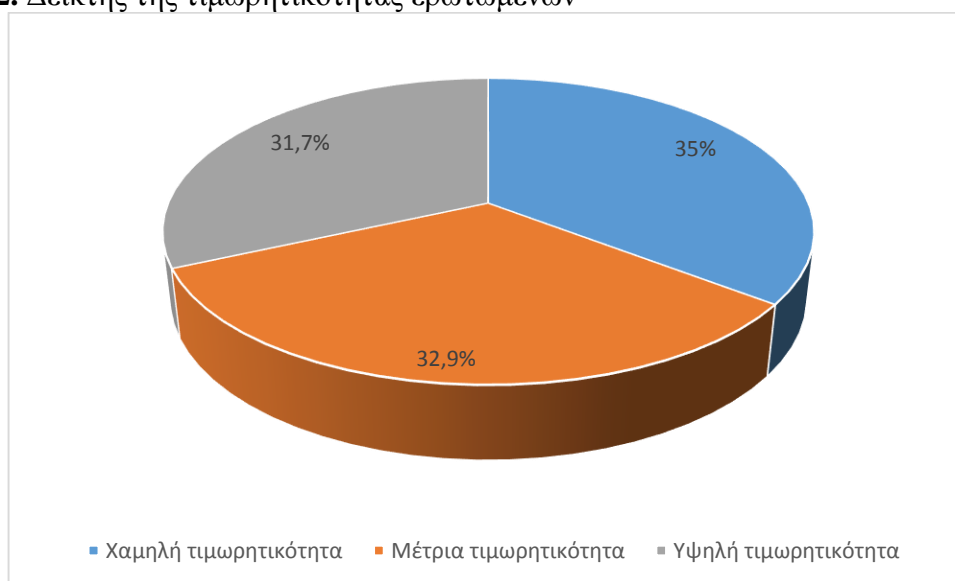
Από όσους επέλεξαν την ποινή φυλάκισης, μεγαλύτερη συχνότητα εμφανίζεται να έχουν με ποσοστό 41,7% τα «6-10 χρόνια», ενώ στη δεύτερη θέση έρχεται η απάντηση «περίπου 2 χρόνια» με ποσοστό 25%. Οι συγκεκριμένες απαντήσεις αιτιολογήθηκαν ως: «το διπλό από ό,τι είχε πάρει» με μεγαλύτερη συχνότητα, ενώ υπήρχαν και απόψεις «να σαπίσει μέσα».

Διάγραμμα 61. D39. Και ποια από τις απαντήσεις σ' αυτή την κάρτα πλησιάζει περισσότερο τον χρόνο που πιστεύετε ότι πρέπει να παραμείνει στη φυλακή;

Από τις παραπάνω ερωτήσεις δημιουργήθηκε ο δείκτης της τιμωρητικότητας, όπως φαίνεται και στον Διάγραμμα 62. Η ερώτηση 33 υπέστη αντιστροφή κλίμακας ώστε να συμφωνεί με τις υπόλοιπες ενώ η ερώτηση 39 προσμετρήθηκε μόνο στις απαντήσεις που είχαν επιλέξει τη φυλάκιση. Όπως φαίνεται και από τον παρακάτω διάγραμμα, οι συμμετέχοντες σκοράρουν 31,7% με υψηλή τιμωρητικότητα και 35% με χαμηλή τιμωρητικότητα. Επίσης, στο δείκτη δεν προσμετρήθηκε ένα 18% του αρχικού δείγματος εξαιτίας μη αποκρισιμότητας στις εν λόγω ερωτήσεις.

Διάγραμμα 62. Δείκτης της τιμωρητικότητας ερωτώμενων

Συσχετίσεις δημογραφικών χαρακτηριστικών με τους δείκτες

Διασταυρώνοντας τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος με το σύνολο των δεικτών που δημιουργήθηκαν, υπήρξαν κάποιες σχέσεις τις οποίες και κρίναμε ότι πρέπει να αναφέρουμε στην παρούσα υποενότητα. Διευκρινίζεται ότι οι συγκεκριμένες σχέσεις έχουν αμφίπλευρη ασυμπτωματική σημασία μικρότερη των 5 μονάδων και οι παρατηρήσεις της εκάστοτε διασταύρωσης που θα αναφερθεί είναι περισσότερες από 5.

Όσον αφορά τις ηλικιακές ομάδες, εμφανίζουν μια σχέση εξάρτησης με τη *διανεμητική δικαιοσύνη της αστυνομίας* με τιμή χ^2 ίση με 33,439 και sig ίσο με 0. Συγκεκριμένα φαίνεται να υπάρχει σχέση ανάμεσα στην ηλικιακή ομάδα (26-35) και στην κατηγορία ότι οι φτωχοί και οι αλλοδαποί αντιμετωπίζονται χειρότερα, ανάμεσα στην κατηγορία (36-45) και όσους θεωρούν ότι αντιμετωπίζονται το ίδιο και ανάμεσα στην κατηγορία (46-55) και αυτούς που θεωρούν ότι εξαρτάται από την περίπτωση ποιος θα ευνοηθεί. Συνεχίζοντας, φαίνεται η ηλικία να έχει σχέση

με την άποψη του κοινού για την *αποτελεσματικότητα της αστυνομίας* ($x^2 = 29,071$ και $\text{sig} = 0,016$) και για τη *διαδικαστική δικαιοσύνη της αστυνομίας* ($x^2 = 36,310$ και $\text{sig} = 0,002$). Ειδικότερα, η ηλικιακή ομάδα (46-55) εμφανίζει σχέση με όσους κρίνουν την αστυνομία αρκετά αποτελεσματική και όσους θεωρούν ότι ακολουθεί τη διαδικαστική δικαιοσύνη συχνά. Τέλος, η ηλικία φαίνεται ότι έχει σχέση τόσο με τον δείκτη των *προτεραιοτήτων της αστυνομίας* ($x^2 = 26,751$ και $\text{sig} = 0,003$) όσο και με το δείκτη των *προτεραιοτήτων των δικαστηρίων* ($x^2 = 36,394$ και $\text{sig} = 0,002$). Οι ερωτώμενοι στην ομάδα (26-35) φαίνονται ότι συμφωνούν με τις προτεραιότητες της αστυνομίας, ενώ οι ερωτώμενοι στην κατηγορία (46-55) και (56-65) φαίνεται ότι συμφωνούν και παραμένουν ουδέτεροι σε σχέση με τις προτεραιότητες των δικαστηρίων αντίστοιχα.

Η *οικογενειακή κατάσταση*, αν και δεν εμφάνισε άρρηκτες σχέσεις μεταξύ κάποιων κατηγοριών, συνδέθηκε με τις *προτεραιότητες των δικαστηρίων* ($x^2 = 21,640$ και $\text{sig} = 0,042$) και το δείκτη της *τιμωρητικότητας* ($x^2 = 19,149$ και $\text{sig} = 0,014$). Βέβαια, η *ύπαρξη τέκνων* συνδέθηκε με την κατηγορία της υψηλής έκφρασης της *προσωπικής ηθικής* ($x^2 = 8,532$ και $\text{sig} = 0,014$).

Το *επάγγελμα* συνδέθηκε με τις *προτεραιότητες της αστυνομίας* ($x^2 = 39,239$ και $\text{sig} = 0$) αναδεικνύοντας δυο σχέσεις. Όσοι είχαν κατηγοριοποιηθεί ως ελεύθεροι επαγγελματίες τείνουν να διαφωνούν με τις προτεραιότητες της αστυνομίας ενώ οι συνταξιούχοι παραμένουν ουδέτεροι. Αντίθετα όσον αφορά στις *προτεραιότητες των δικαστηρίων* ($x^2 = 43,387$ και $\text{sig} = 0,003$), οι ελεύθεροι επαγγελματίες τείνουν να συμφωνούν με τις δικαστικές προτεραιότητες ενώ οι ιδιωτικοί υπάλληλοι παραμένουν ουδέτεροι.

Όσον αφορά στο *εκπαιδευτικό επίπεδο*, υπάρχει σχέση με τη *διανεμητική δικαιοσύνη της αστυνομίας* ($x^2 = 27,889$ και $\text{sig} = 0,006$), με την *τιμωρητικότητα* ($x^2 = 35,596$ και $\text{sig} = 0$) και την *αποτελεσματικότητα της αστυνομίας* ($x^2 = 33,007$ και $\text{sig} = 0,017$). Συγκεκριμένα, οι απόφοιτοι γυμνασίου και ΤΕΙ τείνουν να θεωρούν ότι οι φτωχοί και οι αλλοδαποί αντιμετωπίζονται χειρότερα ενώ, επίσης, οι απόφοιτοι ΑΕΙ τείνουν να έχουν χαμηλή τιμωρητικότητα. Η συσχέτιση του εκπαιδευτικού επιπέδου με την αστυνομική αποτελεσματικότητα δεν εμφάνισε ιδιαίτερες σχέσεις ανάμεσα στις κατηγορίες.

Τέλος, η *οικονομική κατάσταση* των ερωτώμενων εμφάνισε σχέσεις με τις *προτεραιότητες της αστυνομίας* ($x^2 = 26,408$ και $\text{sig} = 0$), με την *αποτελεσματικότητα των δικαστηρίων* ($x^2 = 17,344$ και $\text{sig} = 0,044$), με τη *διανεμητική δικαιοσύνη των δικαστηρίων* ($x^2 = 21,837$ και $\text{sig} = 0,001$) και με την *τιμωρητικότητα* ($x^2 = 18,872$ και $\text{sig} = 0,004$). Ειδικότερα, όσοι έκριναν την οικονομική τους κατάσταση πολύ κακή τείνουν να διαφωνούν με τις αστυνομικές προτεραιότητες ενώ όσοι τη χαρακτήρισαν απλώς κακή τείνουν να παραμένουν ουδέτεροι σε σχέση με τις αστυνομικές

προτεραιότητες. Όσοι έκριναν την οικονομική τους κατάσταση μέτρια τείνουν να θεωρούν τα δικαστήρια λίγο αποτελεσματικά σε αντίθεση με αυτούς που επέλεξαν την κατηγορία της πολύ κακής οικονομικής κατάστασης και τα θεωρούν αρκετά αποτελεσματικά. Όσον αφορά στη διανεμητική δικαιοσύνη των δικαστηρίων, οι μέτριοι οικονομικά θεωρούν ότι εξαρτάται από την εκάστοτε περίπτωση ποιος θα κριθεί ευκολότερα ένοχος, ενώ όσοι διάλεξαν την επιλογή κακή στην ερώτηση για την οικονομική κατάσταση, βρίσκουν πιθανότερο να κριθούν ένοχοι φτωχοί και αλλοδαποί. Τέλος, οι μέτριοι οικονομικά τείνουν να έχουν χαμηλότερη τιμωρητικότητα σε αντίθεση με όσους έχουν πολύ κακή οικονομική κατάσταση αλλά υψηλή τιμωρητικότητα.

Μέρος Τρίτο: Συζήτηση

Κεφάλαιο Πρώτο: Γενικά συμπεράσματα

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τη «λειτουργική ισοδυναμία των όρων», δηλαδή το κατά πόσον οι ίδιες ερωτήσεις γίνονται αντιληπτές με τον ίδιο ή ανάλογο τρόπο από τα υποκείμενα της έρευνας. Η ποσοτική αυτή έρευνα δεν είχε σκοπό τόσο να εξάγει συμπεράσματα λόγω του μικρού δείγματος, όσο να συλλέξει σχόλια και παρατηρήσεις για την εκάστοτε ερώτηση ώστε να διερευνηθούν τυχόν προβλήματα μεθοδολογίας στην έρευνα.

Προβλήματα Έρευνας

Όσον αφορά τη διεξαγωγή της έρευνας, ακολουθήθηκε η μέθοδος της δειγματοληψίας κατά χιονοστιβάδα προσεγγίζοντας τους οικείους του γράφοντα και σε μετέπειτα στάδιο, τους οικείους αυτών. Επειδή η χορήγηση του ερωτηματολογίου διαρκούσε κατά μέσο όρο τριάντα λεπτά, οι πρώτοι ερωτηθέντες ενημέρωσαν τους οικείους αυτών για το χρόνο που διήρκησε, με αποτέλεσμα να αρνούνται ευκολότερα και να καθίσταται η συγκέντρωση του δείγματος δυσκολότερη. Επίσης πολλοί που είχαν δεχτεί, δεν μπορούσαν να ακολουθήσουν τη διαδικασία της χορήγησης με αποτέλεσμα να το εγκαταλείπουν μετά από κάποια λεπτά τόσο εξαιτίας της διάρκειας όσο και του συνεχούς σχολιασμού. Ένα άλλο πρόβλημα της έρευνας ήταν ότι συγγενικά πρόσωπα ήθελαν να απαντήσουν το ερωτηματολόγιο ταυτοχρόνως. Η συγκεκριμένη τακτική ενώ κάποιες φορές χρησιμοποιείται για την λήψη του απαραίτητου δείγματος, εδώ δεν ακολουθήθηκε καθώς δε θα υπήρχε ελεύθερος σχολιασμός των ερωτήσεων, κάτι το οποίο ήταν ο στόχος της έρευνας. Τα παραπάνω προβλήματα καθυστέρησαν την περάτωση της συλλογής των ερωτηματολογίων κατά δύο μήνες από την ημερομηνία που είχε προγραμματιστεί.

Πορίσματα ποσοτικής διερεύνησης

Κατά τον 5^ο γύρο της έρευνας του ESS το 2011, ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων της Ελλάδας στις ερωτήσεις σχετικά με την εμπιστοσύνη στην αστυνομία και τα δικαστήρια, σε μια δεκαβάθμια κλίμακα όπου 0 σήμαινε καμία απολύτως εμπιστοσύνη και 10 απόλυτη εμπιστοσύνη, ήταν αντίστοιχα 6,5/10 και 6,3/10 (ESS, 2011). Δυστυχώς, οι συγκεκριμένες ερωτήσεις δεν αποτέλεσαν μέρος της δικής μας έρευνας και σαν αποτέλεσμα η σύγκριση πάνω στις συγκεκριμένες ερωτήσεις είναι αδύνατη. Συγκρίνοντας τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου μας με τις αντίστοιχες του ερωτηματολογίου που χορηγήθηκε το 2011 φαίνεται ότι τα ποσοστά ομοιάζουν με μια μικρή απόκλιση μεταξύ τους. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι τα στατιστικά του 2011 για τη συχνότητα δωροδοκίας των αστυνομικών και των δικαστικών υπαλλήλων είναι 5,49/10 και 5,98/10. Στα ποσοστά της έρευνας μας φαίνεται ότι ανέβηκε το ποσοστό της αστυνομικής δωροδοκίας σε 5,63 ενώ το ποσοστό της δικαστικής δωροδοκίας μειώθηκε σε 4,09. Ακόμα, σχετικά με τον ορισμό της ποινής του υπότροπου διαρρήκτη, το μεγαλύτερο ποσοστό

(23,6%) στην έρευνα του 2011 εμφανίζεται στην απάντηση «Περίπου 1 χρόνο» ενώ στην έρευνα μας το 41,7% επιλέγει την απάντηση «6-10 χρόνια» όπως επίσης το ποσοστό που παραδέχτηκαν ότι έχουν κάνει περισσότερες από 5 φορές κάποια τροχαία παράβαση τα τελευταία χρόνια ανέβηκε από 5,1% το 2011 στο 39% κατά την έρευνά μας. Ωστόσο, από την έρευνα του 2011 λείπουν τα σχόλια των ερωτώμενων για να μπορέσει να γίνει και εκεί μια υποτυπώδης σύγκριση.

Πορίσματα επί της μεθόδου

Όσον αφορά το ίδιο το ερωτηματολόγιο, ο θεσμός της αστυνομίας και των δικαστηρίων ταυτίστηκε με τα άτομα που αποτελούν τους φορείς αυτών, κάτι το οποίο ήταν αναμενόμενο. Υπήρχε, επιπλέον, μεγάλη επιρροή από τα ΜΜΕ και τις εμπειρίες τρίτων στις απαντήσεις των ερωτώμενων, δηλαδή αναπαρήγαγαν τις απόψεις τρίτων. Όσον αφορά στις ερωτήσεις του ESS, αν δεν υπήρχε ο σχολιασμός σε κάθε ερώτηση, τα στατιστικά αποτελέσματα θα φανέρωναν κάτι άλλο. Για παράδειγμα, η ερώτηση για την πρόληψη εγκληματικών ενεργειών της αστυνομίας παρόλο που σκοράρει 5/10 κατά μέσο όρο, τα σχόλια φανερώνουν συμπάθεια προς το θεσμό της αστυνομίας, με τα άτομα να δίνουν έμφαση στην υποστελέχωση και απειρία των αστυνομικών, όπως επίσης και στη διάκριση μεταξύ νέων και παλιών αστυνομικών. Αντίστοιχα, όσον αφορά στα δικαστήρια, αναφέρθηκε ποικιλοτρόπως και πολλακώς ο παράγοντας της παράστασης του καλού και έμπειρου δικηγόρου, κάτι το οποίο δεν έχει ληφθεί υπόψιν στο ερωτηματολόγιο.

Όπως είναι φυσικό, από την άλλη, δεν μπορεί να αναμένεται από το κοινό εκτεταμένη γνώση του προβλήματος του εγκλήματος και των αστυνομικών και δικαστικών δραστηριοτήτων όπως και των ποινικών κυρώσεων. Δεν είναι δυνατό να αναμένεται από τους ανθρώπους να κρίνουν τις επιδόσεις των αρμόδιων αρχών με αυτούς τους όρους, καθώς οι δημόσιες αντιλήψεις για παράδειγμα της αστυνομίας θα είναι στερεοτυπικές και μάλλον μονοδιάστατες. Αντίθετα, οι άνθρωποι μπορεί να έχουν μάλλον λεπτές απόψεις που έχουν ρίζες σε περίπλοκες έννοιες εμπιστοσύνης και συνδέονται στενά με τη θέση της αστυνομίας στη ελληνική κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ζωή. Επίσης, όσον αφορά στη γλώσσα και την ορολογία του ερωτηματολογίου, δημιουργήθηκε πολλές φορές πρόβλημα τόσο κατανόησης συγκεκριμένων όρων (πχ «τελική ετυμηγορία» δικαστών) όσο και στην αναζήτηση παραδειγμάτων εξαιτίας μη κατανόησης των δηλώσεων (πχ όταν κάνεις κάτι που θεωρείς σωστό, πολλές φορές σημαίνει να παραβείς το νόμο).

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι τα υποκείμενα ένιωθαν άνετα στο χώρο τους και το ερωτηματολόγιο χορηγούνταν με πανόμοιο τρόπο σε όλους έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί η διαφορετικότητα ανα περίπτωση που θα μπορούσε να οδηγήσει σε διαφορετικό

τρόπο σχολιασμού. Τα σχόλια στις ερωτήσεις, όπως αναφέρθηκε, ήταν είτε από άμεση εμπειρία είτε απόρροια επιρροής τρίτων. Προσωπική άποψη του γράφοντος είναι ότι μεγάλη μερίδα του δείγματος προσπαθούσε να εντυπωσιάσει με τις απαντήσεις του και δεν έδινε την άποψη του όπως πραγματικά ήταν. Σε όποια περίπτωση φαίνεται ότι εξαιτίας της άγνοιας ή της διαφορετικής αντίληψης των ερωτήσεων, υπάρχει μεγάλη διάσταση στα αυστηρώς στατιστικά αποτελέσματα και στην αιτιολόγηση των απαντήσεων. Για παράδειγμα στην ερώτηση για τη συχνότητα αγοράς αντικειμένου που μπορεί να ήταν κλεμμένο, παρά το το μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 91,8%, υπήρχαν σχόλια που επικεντρώνονταν στο λάθος της πράξης (για παράδειγμα “Θα πληρώσω το ΦΠΑ διπλό αλλού μετά”) και σχόλια που επικεντρώνονταν σε συγκεκριμένα αντικείμενα (“άλλο να πάρεις ένα κινέζικο γυαλάκι ή πρόσωψη και άλλο να πάρεις όλο το κινητό”). Σχόλια που επικεντρώνονταν στη χρονική περίοδο αντίληψης του ‘κλεμμένου’ (“αν αφού πάρω κάτι από το παζάρι καταλάβω ότι ανήκε σε άλλον δεν πιάνεται. Δεν φαινόταν ο άνθρωπος να το είχε κλέψει δεν το σκέφτηκα και εγώ”) και άλλα που έθεταν παραμέτρους. Παρά τη μεγάλη ανομοιογένεια των σχολίων, η απάντηση των παραπάνω ήταν ότι ποτέ δεν έχουν αγοράσει κάτι τα τελευταία πέντε χρόνια που να υποψιάστηκαν ότι ήταν κλεμμένο.

Μελλοντικές προτάσεις

Στο τέλος του ερωτηματολογίου υπήρχε κενός χώρος έτσι ώστε αν ο συνεντευξιαζόμενος ήθελε να κάνει κάποιο επιπλέον σχόλιο για το ερωτηματολόγιο ή τα θέματα που έθιγε. Από όσους επέλεξαν να σχολιάσουν μεγάλη μερίδα ήθελε να ζητείται η γνώμη του και για τα τεκτονόμενα πιο συχνά. Στα πλαίσια των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων, όπως σχολίασαν κάποιοι, πρέπει να δίνεται μεγάλη έμφαση ώστε να ενθαρρύνεται η ενεργός συμμετοχή των πολιτών στον καθορισμό προτεραιοτήτων και στην σωστή λειτουργία των τοπικών υπηρεσιών. Η επίδειξη της αποτελεσματικότητας στην καταπολέμηση του εγκλήματος πρέπει να είναι επαρκής για τη δημιουργία δημόσιας έγκρισης και υποστήριξης προς την αστυνομία. Ωστόσο, είναι η διαδικαστική δικαιοσύνη της αστυνομίας και η αίσθηση της αυτοπεποίθησης που βασίζεται στην εμπιστοσύνη που θεωρείται ότι είναι πιο σημαντική για τους ανθρώπους. Για παράδειγμα, η βελτίωση της ποιότητας των αστυνομικών-δημόσιων αλληλεπιδράσεων και η επαναδραστηριοποίηση ως ορατή και προσπελάσιμη παρουσία στην κοινωνία είναι κάπως απομακρυσμένη.

Κατά την άποψη του γράφοντος, αυτή είναι η ιδανική στιγμή για να εξεταστεί και το ενδεχόμενο μετασχηματισμού της αστυνομίας. Αν τεθούν σε εφαρμογή πολιτικές που ενθαρρύνουν την προσέγγιση των κοινοτήτων, ιδιαίτερα των μειονοτικών κοινοτήτων, στις οποίες οι απόψεις του κοινού είναι κεντρικές, θα αντιμετωπίζονται οι ανησυχίες τόσο του μειονοτικού

όσο και του πλειοψηφικού πληθυσμού. Χρειάζονται μορφές αστυνόμευσης που παρακινούν την εθελοντική αποδοχή και την επιθυμητή συνεργασία εκ μέρους του κοινού. Ένα από αυτά είναι και το διεθνές μέτρο της κοινοτικής αστυνόμευσης πολιτών που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ευκολότερα αν παραλληλιστεί με το μικτό ορκωτό δικαστήριο. Όπως σε μια δίκη, ο πολίτης συμμετέχει στην απόδοση δικαστικής δικαιοσύνης, έτσι θα πρέπει να συμμετέχει και στην αστυνόμευση, η οποία φαίνεται να έχει μεγαλύτερα προβλήματα εμπιστοσύνης του κοινού. Με αυτό τον τρόπο θα βοηθηθούν και οι δυο πλευρές. Αφενός οι πολίτες θα βοηθήσουν το αστυνομικό προσωπικό, μέσα από τη συμμετοχή τους, να προληφθούν περισσότερα εγκλήματα και να υπάρξει αμεσότητα (αστυνομική αποτελεσματικότητα), ενώ αφετέρου δημιουργώντας μεγαλύτερη διασπορά διαφορετικών ανθρώπων από διαφορετικά κοινωνικά στάτους θα αυξηθεί η διανεμητική και η διαδικαστική δικαιοσύνη. Από την άλλη πλευρά η αστυνομία μπορεί να μάθει από τις τεχνικές των απλών πολιτών και να τις βελτιώσει για ίδιον συμφέρον.

Όπως αναφέρουν και οι Myhill και Quinton (2010) “για να βελτιωθεί η εγχώρια και η παγκόσμια εμπιστοσύνη στην αστυνομία και τη δικαιοσύνη, οι φορείς πρέπει να επικεντρωθούν πρώτα στον τρόπο αντιμετώπισης των πολιτών και, δεύτερον, στον τρόπο με τον οποίο εμπλέκονται και ευθυγραμμίζονται με τα συγκεκριμένα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινότητες των πολιτών.”

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αλεξιάδης, Σ. (2005). *Κείμενα αντεγκληματικής πολιτικής*. Αθήνα: Σάκκουλα .
- Βιδάλη, Σ. (2001). Ελληνική Αστυνομία του 21ου αιώνα: ένα μεσογειακό μοντέλο αντεγκληματικής πολιτικής. Στο Γ. Πανούσης, & Σ. Βιδάλη, *Κείμενα για την αστυνομία και την αστυνόμευση*. Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Βλάχου, Β. (2005). *Η Αντιμετώπιση της Σωματικής Βίας κατά των Γυναικών απο το Σύστημα Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης*. Αθήνα: Ιων, Εκδόσεις Έλλην.
- Δασκαλάκης, Η., Ανδρίτσου, Α., Παπαδοπούλου, Π., Παππάς, Π., Περαντζάκη, Ι., & Τσαμπαρλή, Δ. (1983). *Απονομή της ποινικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.
- Δαφέρμος, Β. (2005). *Κοινωνική στατιστική με το SPSS*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.
- Δήμου, Β. (2012, Φεβρουάριος). Σχέσεις κοινού-αστυνομίας και αίσθημα ανασφάλειας. *Εγκληματολογία*, σ. 89.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2002). *Ο φόβος του εγκλήματος: Εγκληματολογικές προσεγγίσεις και προβληματισμοί με βάση την εμπειρική διερεύνηση του φαινομένου στο εσωτερικό της Αθήνας*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2004). *Εμπειρική Εγκληματολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2006). Ο ρόλος των κοινωνικών αντιλήψεων στη διαμόρφωση πολιτικών για την αντιμετώπιση σημαντικών προβλημάτων. *Εξαρτήσεις(10)*, σσ. 79-90.
- Ζαραφωνίτου, Χ. (2008). *Τιμωρητικότητα, Σύγχρονες τάσεις, διαστάσεις και εγκληματολογικοί προβληματισμοί*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ζαραφωνίτου, Χ., & Κουράκης, Ν. (2009). *(Αν)ασφάλεια, τιμωρητικότητα και αντεγκληματική πολιτική*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα.
- Ζαραφωνίτου, Χ., & Χρυσόχου, Ε. (2015). Υπάρχουν ghettos στο κέντρο της Αθήνας; Εγκληματολογική διερεύνηση των κοινωνικών στάσεων και αναπαραστάσεων. *Εγκληματολογικές Μελέτες(1)*.
- Καλλίτσης, Θ. (2011). Η εικόνα του Έλληνα αστυνομικού και ο ρόλος της αστυνομίας στην αντεγκληματική πολιτική. Στο Α. Μαγγανάς, Α. Χάιδου, Έ. Λαμπροπούλου, Χ. Ζαραφωνίτου, Γ. Νικολόπουλος, Γ. Λάζος, & Α. Ε. Χαλκιά (Επιμ.), *Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας* (Τόμ. ΙΙ, σσ. 1145-1164). Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κοκκινάκη, Φ. (2006). *Κοινωνική ψυχολογία*. (Χ. Σταυρόπουλος, Επιμ.) Αθήνα: Τυπωθήτω-Δαρδανός.
- Κονιόρδος, Σ. Μ. (2010). Κοινωνικό Κεφάλαιο και Εμπιστοσύνη (και Κοινωνία των Πολιτών)- Τύπιση ή Απόκλιση. Στο Σ. Κωνσταντακόπουλος, Σ. Αλεξανδρόπουλος, Σ. Κονιόρδος, Α. Φερώνας, Χ. Παρασκευόπουλος, Α. Αφουξενίδης, . . . Δ. Σωτηρόπουλος, & Σ. Κονιόρδος (Επιμ.), *Κοινωνικό Κεφάλαιο, Εμπιστοσύνη και Κοινωνία των Πολιτών* (σσ. 99-125). Αθήνα: Παπαζήση.
- Κυριαζή, Ν. (2011). *Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Πεδίο.

- Λαμπίρη-Δημάκη, Ι., & Παπαχρίστου, Α. (1995). *Κοινωνικές έρευνες με στατιστικές μεθόδους*. Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα.
- Λαμπροπούλου, Έ. (2012). *Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου και των Θεσμών της Ποινικής Δικαιοσύνης*. Αθήνα: Ι.Σιδέρης.
- Μαντόγλου, Ά. (2010). *Κοινωνική μνήμη, Κοινωνική λήθη: Έκδηλες και λανθάνουσες μορφές κοινωνικής σκέψης*. Αθήνα: Πεδίο.
- Μιχαλοπούλου, Κ. (2002). *Κλίμακες μετρήσεως στάσεων*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Παπαστάμου, Σ. (1989). *Εγχειρίδιο Κοινωνικής Ψυχολογίας*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Σιάρδος, Γ. (2005). *Μεθοδολογία κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Ζήτη.
- Τριανταφυλλοπούλου, Α. (2006). *Περιστέρι, Η ανάπτυξη της πόλης: Η δομή και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης*. Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Τσαλίκोगλου, Φ., Αρτινοπούλου, Β., Ζαραφονίτου, Χ., & Μαντόγλου, Ά. (1994). *Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των αστυνομικών για το εγκληματικό φαινόμενο*. Αθήνα: Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.
- Τσαούσης, Δ. (1987). *Χρηστικό λεξικό Κοινωνιολογίας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Τσήτσουρα, Α. (1988). Η συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική. *Ελληνική Επιθεώρηση Εγκληματολογίας*(1), σσ. 32-44.
- Τσήτσουρα, Α. (2007). Το νομοθετικό πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική. Στο Ν. Κουράκης (Επιμ.), *Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Παραβατικότητας* (σσ. 122-129). Αθήνα: Σάκκουλα.
- Τσήτσουρα, Α. (2011). Ψήφιση και εφαρμογή των ποινικών νόμων. Η συμβολή της εγκληματολογικής έρευνας. Στο Α. Μαγγανάς, Α. Χάιδου, Έ. Λαμπροπούλου, Χ. Ζαραφονίτου, Γ. Νικολόπουλος, & Γ. Λάζος, *Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας* (Τόμ. ΙΙ, σσ. 1713-1718). Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Υφαντόπουλος, Γ., & Νικολαΐδου, Κ. (2008). *Η στατιστική στην κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Φαρσεδάκης, Ι. (1991). *Η κοινωνική αντίδραση στο έγκλημα και τα όριά της*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Φαρσεδάκης, Ι. (2005). *Στοιχεία Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Χάιδου, Α. (1996). *Θετικιστική Εγκληματολογία: Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Χαλκιά, Α. (2012). *Η τιμωρητικότητα του κοινού σε περιοχές με διαβάθμιση εγκληματικότητας στην Αθήνα και οι στάσεις του απέναντι στην αντεγκληματική πολιτική (Διδακτορική διατριβή)*. Αθήνα: Πάντειον Πανεπιστήμιο κοινωνικών και πολιτικών επιστημών. Ανάκτηση από <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&type=0&q=%CE%91%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%20%CE%A7%CE%B1%CE%BB%CE%BA%CE%B9%CE%AC&page=1&scope=0&lang=el&pid=iid:5558>

Χαλκιά, Α. (2014, Ιανουάριος-Φεβρουάριος). Στάσεις απέναντι στη συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική σε περιοχές με διαβάθμιση εγκληματικότητας στην Αθήνα. *Εγκληματολογία*, σσ. 66-75.

Χρυσόχου, Ξ. (2008). *Κοινωνικές αναπαραστάσεις, Πανεπιστημιακές σημειώσεις*. Αθήνα: Πάντειον Πανεπιστήμιο.

Ξενόγλωσση

Ajzen, I. (1988). *Attitudes, personality and behavior*. Milton Keynes: Open University Press.

Allen, J., & Patterson, A. (2006). Policing and the public. Στο J. Allen, S. Edmonds, A. Patterson, D. Smith, & J. Allen (Επιμ.), *Policing and the criminal justice system – public confidence and perceptions: findings from the 2004/05 British Crime Survey* (σσ. 14-22). Online Report 07/06: Home Office. Ανάκτηση από <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100405142636/http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs06/rdsolr0706.pdf>

Applied Research Company. (2012, June 26). *Court User Satisfaction 2012, Promotion of Judicial Reform, Human and Minority Rights*. Ανάκτηση από Council of Europe: <https://www.coe.int/.../Court%20satisfaction%20survey...>

Beetham, D. ((2013) [1991]). *BeThe Legitimation of Power*. London:: Macmillan.

Berger, P., & Luckman, T. (2003 [1966]). *Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας*. (Κ. Αθανασίου, Μεταφρ.) Αθήνα: Νήσος.

Bottoms, A. (2001). Compliance and Community Penalties. Στο A. Bottoms, L. Gelsthorpe, & S. Rex, *Community Penalties: Change and Challenges* (σσ. 87-112). Cullompton: Willan.

Bradford, B., & Jackson, J. (2010, July 10). *Cooperating with the Police: Social Control and the Reproduction of Police Legitimacy*. Ανάκτηση από Social Science Research Network: <https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=941086029119012011127092102005110030040350680600680380110641220810040840980040091210270550211150000420040890731260870001161160620490010610391160851161030011140890390010201040700031271110060890971180661250080310>

Brandl, S. G., Frank, J., Worden, R. E., & Bynum, T. S. (1994). Global and specific attitudes towards the police: Disentangling the Relationship. *Justice Quarterly*(1), σσ. 119-134.

Brown, B., & Benedict, R. W. (2002). Perceptions of the police: Past findings, methodological issues, conceptual issues and policy implications. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 543-580.

Brown, K., & Coulter, P. B. (1983). Subjective and Objective Measures of Police Service Delivery. *Public Administration Review*, 50-58.

Coleman, J. S. (1994). *Foundations of Social Theory*. Harvard University Press.

Dukes, R. L., Portillos, E., & Miles, M. (2009). Models of satisfaction with police service. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 297-318.

Durkheim, E. (1968 [1912]). Les formes élémentaires de la vie religieuse. *Virtual School, The science of Educations Online*, 1(1), 12-28. Ανάκτηση 7 23, 2017, από <http://www.auth.gr/virtualschool/1.1/TheoryResearch/DurkheimEducation.html>

- Eagly, A. H., & Chaiken, S. (1993). *The Psychology of Attitudes*. Fort Worth: Harcourt Brace Jovanovich College Publisher.
- Easton, D. (1965). *A Framework for Political Analysis*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- ECOSOC. (2002). Ανάκτηση από Action to promote effective crime prevention : <http://www.un.org/en/ecosoc/docs/2002/resolution%202002-13.pdf>
- Freitag, M., & Bauer, P. C. (2013). Testing for measurement equivalence in surveys dimensions of social trust across cultural contexts. *Public Opinion Quarterly*, 24-44.
- Fuchs, D. (2002). The political theory of system analysis. Στο A. Brodocz, *Political Theories of the Present I* (σ. 344). Springer.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine Publishing Company.
- Goldsmith, A. (2005). Police reform and the problem of trust. *Theoretical Criminology*, 443-470.
- Hajek, C., Giles, H., Barker, V., Demirtaş-Madran, H., Pecchioni, L., & Choi, C. W. (2008). Perceptions of Trust, Compliance and Accommodation in Police-Civilian Encounters: A Russian, Turkish and American Cross-National Analysis. *Russian Journal of Communication*, 127-248.
- Hancock, L. (2013). Public opinion. Στο E. McLaughlin, & J. Muncie, *The Sage dictionary of Criminology* (3η Έκδοση εκδ., σσ. 350-351). Chennai: Replica Press.
- Hardin, R. (1998). Trust in Government. Στο V. Braithwaite, & M. Levi, *Trust and Governance* (σσ. 9-27). New York: Russell Sage Foundation.
- Hardin, R. (2004). *Trust and Trustworthiness*. New York: Russell Sage Foundation.
- Hardin, R. (2006). *Trust*. Cambridge: Polity Press.
- Hochstim, J., & Smith, D. (1948). Area sampling or quota control? - three sampling experiments. *Public Opinion Quarterly*(12), σσ. 73-80.
- Hoffman, L. H., Glynn, C. J., Huges, M. E., Sietman, R. B., & Thomson, T. (2007, July 29). The role of Communication in Public Opinion Processes: Understanding the impacts of Intrapersonal, Media, and Social Filters. *International Journal of Public Opinion Research Advance Access*, σσ. 287-312.
- Hollis, M. (1998). *Trust within reason*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hough, M. (2007). Policing, new public management and legitimacy in Britain. Στο T. R. Tyler, *Legitimacy and Criminal Justice: International Perspective* (σσ. 63-83). New York: Russell Sage Foundation.
- Hough, M., Jackson, J., & Bradford, B. (2014). Trust in justice and the legitimacy of legal authorities: Topline findings from a European comparative study. Στο S. Body-Gendrot, M. Hough, K. Kerezsi, R. Lévy, & S. Snacken, *The Routledge Handbook of European Criminology* (σσ. 243-270). New York: Routledge.
- Hough, M., Jackson, J., Bradford, B., Myhill, A., & Quinton, P. (2010, July 4). Procedural Justice, Trust, and Institutional Legitimacy. *Policing*(3), σσ. 203-210.
- Howarth, C. (2006). How social representations of attitudes have informed attitude theories: the consensual and the reified. *Theory and Psychology*, σσ. 691-714.

- Jackson, J., & Bradford, B. (2009). Crime, policing and social order: on the expressive nature of public confidence in policing. *British Journal of Sociology*, 493-521.
- Jackson, J., & Bradford, B. (2010a, June 24). What is Trust and Confidence in the Police? *Policing: A Journal of Policy and Practice*, σσ. 241-248.
- Jackson, J., & Bradford, B. (2010b, June 24). Different Things to Different People? The Meaning and Measurement of Trust and Confidence in Policing Across Diverse Social Groups in London. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, σσ. 241-248.
- Jackson, J., & Sunshine, J. (2007). Public confidence in policing: a neo-Durkheimian perspective. *British Journal of Criminology*, 214-233.
- Jackson, J., Bradford, B., Hough, M., Kuha, J., Stares, S., Widdop, S., . . . Galev, T. (2010, November 30). Developing European Indicators of trust in Justice. *European Journal of Criminology*, 8(4), σσ. 267-285.
- Jackson, J., Bradford, B., Stanko, B., & Hohl, K. (2012). *Just Authority? Trust in the England and Wales*. Oxon: Routledge.
- Jackson, J., Brandord, B., Hough, M., Myhill, A., Quinton, P., & Tyler, T. R. (2012, July 9). Why do people comply with the law? Legitimacy and the influence of legal institutions. *Brit. J. Criminology*, σσ. 1051-1071.
- Jackson, J., Pooler, T., Hohl, K., Kuha, J., Bradford, B., & Hough, M. (2011, December). Trust in Justice: Topline Results from Round 5 of the European Social Survey. *ESS Topline Results Series(1)*, 2-12.
- Jary, D., & Jary, J. (2002). *Λεξικό όρων κοινωνιολογίας*. (D. Jary, Επιμ., & Π. Ναθαναηλ, Μεταφρ.) Στρατηγικές Εκδόσεις-Ι. Φλώρος.
- Javeau, C. (2000). *Η έρευνα με ερωτηματολόγιο*. (Κ. Τζαννόνε-Τζώρτζη, Μεταφρ.) Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Jowell, R., & Eva, G. (2009, May). Happiness is not Enough: Cognitive Judgements as Indicators of National Wellbeing. *Social Indicators Research*, 91(3), σσ. 317-328.
- Kane, R. J. (2005, May). Compromised police legitimacy as a predictor of violent crime in structurally disadvantaged communities. *Criminology*, σσ. 469-498.
- Katz, D. (1960). The functional approach to the study of attitudes. *Public Opinion Quarterly(2)*, σσ. 163-204.
- Koenig, D. J. (1980). The effects of criminal victimization and judicial or police contacts on public attitudes toward local police. *Journal of Criminal Justice(4)*, σσ. 243-249.
- Lind, E. A., & Tyler, T. R. (1988). *The Social Psychology of Procedural Justice*. New York: Plenum.
- Loader, I., & Mulcahy, A. (2003). *Policing and the Condition of England: Memory, Politics and Culture*. Oxford: Oxford University Press.
- Manning, P. (1992). Information Technology and the Police. Στο M. Tonry, & N. Morris, *Modern Policing* (σσ. 349-398). Chicago: Chicago University Press.
- Martin, O. (2008). *Η ανάλυση ποσοτικών δεδομένων*. (Η. Αθανασιάδης, Μεταφρ.) Αθήνα: Τόπος.

- Mastrofski, S. D., Snipes, J. B., & Supina, A. E. (1996, August 1). Compliance on Demand: The Public's Response to Specific Police Requests. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, σσ. 269-305.
- Mastrofski, S. D., Worden, R. E., & Snipes, J. B. (1995). Law enforcement in a time of community policing. *Criminology*, 539-563.
- Meisenhelder, T. (2006). From character to habitus in sociology. *The Social Science Journal*, 55-66.
- Melossi, D. (2004). Remarks on social control, state sovereignty and citizenship in the New Europe. Στο V. Ruggiero, N. South, & I. Taylor, *The New European Criminology: Crime and social order in Europe* (σσ. 52-62). London: Routledge.
- Miller, A. H., & Listhaug, O. (1990). Political parties and confidence in government: A comparison of Norway, Sweden and the United States. *British Journal of Political Science*, 358.
- Monjardet, D. (2000). Police and the public. *12th Criminological Colloquium (1999)* (σσ. 115-135). Council of Europe Publishing.
- Murphy, K., & Cherney, A. (2011, August 19). Understanding Cooperation With Police in a Diverse Society. *The British Journal of Criminology*, 52(1), σσ. 181-201.
- Murphy, K., Hinds, L., & Fleming, J. (2008, May 23). Encouraging public cooperation and support for police. *Policing and Society*(18), σσ. 136-155.
- Myhill, A., & Quinton, P. (2010, August). Confidence, neighbourhood policing and contact: drawing together the evidence. *Policing: A Journal of Policy and Practice*.
- Naef, M., & Schupp, J. (2009, March). Measuring Trust:. *Discussion Paper series*, σ. 3.
- Newton, K. (2001). Trust, social capital, civil society, and democracy. *International Political Science Review*, 201-214.
- Phelps, E. S. (1987). Distributive justice. *The New Palgrave: A Dictionary of Economics*(1), σσ. 886-888.
- Portes, A. (2014). Downsides of social capital. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* , 18407–18408.
- Price, V. (1996 [1992]). *Κοινή γνώμη*. (N. Δεμερτζής, Επιμ., & N. Μπουμπάρης, Μεταφρ.) Αθήνα: Οδυσσέας.
- Reisig, M. D., & Parks, R. B. (2004). Can Community Policing Help The Truly Disadvantaged? *Crime and Delinquency*, 139-167.
- Reisig, M. D., Bratton, J., & Gertz, M. G. (2007, August). The construct validity and refinement of process-based policing measures. *Criminal Justice and Behavior*(8), σσ. 1005-1028.
- Richardson, C., & Βασιλείνας, Α. (1999). *Εισαγωγή στη στατιστική επιστήμη*. Αθήνα: Κάκτος.
- Roberts, J. V., & Stalans, L. J. (1998). Crime, Criminal Justice and Public Opinion. Στο M. Tonry, *The Handbook of Crime and Punishment* (σσ. 31-57). New York, Oxford: Oxford University Press.
- Roberts, J., & Hough, M. (2002). *Changing attitudes to punishment: public opinion, crime and justice*. Cullompton: Willan Publishing.

- Robinson, G., & McNeil, F. (2008, June 29). Exploring the dynamics of compliance with community penalties. *Theoretical Criminology*, σσ. 431-449.
- Robinson, P. H., & Darley, J. M. (2004). Does Criminal Law Deter? A Behavioural Science Investigation. *Oxford Journal of Legal Studies*, 24, σσ. 173-205.
- Robson, C. (2007). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. (Κ. Μιχαλοπούλου, Επιμ., Β. Π. Νταλάκου, & Κ. Βασιλικού, Μεταφρ.) Αθήνα: Gutenberg.
- Rosenberg, J. M., Hovland, I. C., McGuire, W. J., Abelson, R. P., & Brehm, J. W. (1960). Cognitive, Affective and Behavioral Components of Attitudes. Στο J. M. Rosenberg, & I. C. Hovland, *Attitude Organization and Change: An Analysis of Consistency among Attitude Components* (σσ. 15-30). New Haven: Yale University Press.
- Ryan, M. (2005). Engaging with punitive attitudes towards crime and punishment. Some strategic lessons from England and Wales. Στο J. Pratt, D. Brown, M. Brown, & S. Hallsworth, *The New Punitiveness* (2η Έκδοση εκδ., σσ. 139-149). New York: Routledge.
- Schafer, J. A., Huebner, B. M., & Bynum, T. S. (2003). Citizen perceptions of police services: Race, neighborhood context, and community policing. *Police Quarterly*, 440-468.
- Schulhofer, S., Tyler, T., & Huq, A. (2011). American Policing at a Crossroads: Unsustainable Policies and the Procedural Justice Alternative. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 101(2), σσ. 335-375.
- Scott, J., & Marshall, G. (2009). *Oxford dictionary of sociology* (3η Έκδοση εκδ.). Oxford University Press.
- Smith, D. (2007). New Challenges to Police Legitimacy. Στο A. Henry, & D. Smith, *Transformations of Policing* (σσ. 273-306). (Edinburgh Centre of Law and Society) Ashgate Publishing.
- Smith, H. J., Tyler, T. R., Huo, Y. J., Ortiz, D. J., & Lind, E. A. (1998). The Self-Relevant Implications of the Group-Value Model: Group Membership, Self-Worth, and Treatment Quality. *Journal of Experimental Social Psychology*, 470-493.
- Solakoglu, O. (2016). Trust in Police: A Comparative Study of. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 45-46.
- Sourcebook. (2011). *Sourcebook of Criminal Justice Statistics*. Albany, NY: University at Albany.
- Stoutland, S. E. (2001). The Multiple Dimensions of Trust in Resident/Police Relations in Boston. *Journal of Research in Crime and Delinquency*(38), 226-256.
- Sunshine, J., & Tyler, T. (2003, July 30). The Role of Procedural Justice and Legitimacy in Shaping Public Support for Policing. *Law and Society Review*(37), σσ. 513-547.
- Tankebe, J. (2008). Police Effectiveness and Police Trustworthiness in Ghana: An Empirical Appraisal. *Criminology and Criminal Justice*, 185-202.
- Tyler, T. R. (1997, November 1). The Psychology of Legitimacy: A Relational Perspective on Voluntary. *Personality and Social Psychology Review*, σσ. 323-345.
- Tyler, T. R. (2004). Enhancing Police Legitimacy. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 84-99.

- Tyler, T. R. (2006a, July 8). Psychological Perspectives on Legitimacy and Legitimation. *Annual Review of Psychology*, 57, σσ. 375-400.
- Tyler, T. R. (2006b). *Why People Obey the Law*. Princeton: Princeton University Press.
- Tyler, T. R. (2007). *Psychology and the Design of Legal Institutions*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Tyler, T. R. (2008). Psychology and institutional design. Review of Law and Economics. *Law and Social Norms*.
- Tyler, T. R. (2011). Trust and Legitimacy: Policing in the USA and Europe. *European Journal of Criminology*, 254-266.
- Tyler, T. R., & Blader, S. L. (2000). *Cooperation in Groups: Procedural Justice, Social Identity, and Behavioral Engagement*. Philadelphia: Psychology Press.
- Tyler, T. R., & Fagan, J. (2008). Legitimacy and Cooperation: Why Do People Help the Police Fight Crime in Their Communities? *Ohio state journal of criminal law*, 236.
- Tyler, T. R., & Huo, Y. (2002). *Trust in the Law: Encouraging Public Cooperation with the Police and Courts*. New York: Russell Sage Foundation.
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (1970, August 17-26). *Official Site of United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)*. Ανάκτηση από Fourth UN Congress on the Prevention of Crime and Treatment of Offenders: <http://www.unodc.org/congress/en/previous/previous-04.html>
- UNODC. (1990, December 14). *Commission on Crime Prevention and Criminal Justice (CCPCJ)*. Ανάκτηση από International co-operation for crime prevention and criminal justice in the context of development: http://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/Crime_Resolutions/1990-1999/1990/General_Assembly/A-RES-45-107.pdf
- Weber, M. (1997). *Βασικές έννοιες κοινωνιολογίας*. (Μ. Κυπραίος, Μεταφρ.) Αθήνα: Κένταυρος.
- Weitzer, R., & Tuch, S. A. (2002). Perceptions of racial profiling: race, class, and personal experience. *Criminology*, 435-465.

Ηλεκτρονικές πηγές

- Δήμος Περιστερίου. (2017). Ανάκτηση από Τοποθεσία Web του Δήμου Περιστερίου: www.peristeri.gr
- Ένωση Αξιωματικών Α.Μ.Θ. (2017, Μαΐου 19). *Ευρωβαρόμετρο: Πόσο ανεξάρτητη θεωρούν την Ελληνική Δικαιοσύνη πολίτες και επιχειρήσεις ;*. Ανάκτηση από Ένωση Αξιωματικών Ελληνικής Αστυνομίας, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης: http://www.eaamth.gr/2017/05/blog-post_44.html
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2001, Ιουλίου 25). «*Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση - Μια Λευκή Βίβλος*». Ανάκτηση από EUR-lex Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1504794684444&uri=CELEX:52001DC0428>
- Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. (2004, Μάρτιος 12). *Ανακοίνωση της επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο* . Ανάκτηση από EUR-lex Πρόσβαση στο δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0165:FIN:EL:PDF>

- Καραμήτρου, Μ. (2017, Σεπτεμβρίου 2). *Άγρια δολοφονία 41χρονου στο Περιστέρι*. Ανάκτηση από CNN Greece: <http://www.cnn.gr/news/ellada/story/95715/agria-dolofonia-41xronoy-sto-peristeri>
- Μόσχος, Θ. (2017, Ιούνιος 9). Εξέλιξη - σοκ: Νεκρός από σφαίρα ο 10χρονος μαθητής στο Μενίδι. Ανάκτηση από <http://www.newsbomb.gr/ellada/news/story/798553/exelixa-sok-nekros-apos-faira-o-10xronos-mathitis-sto-menidi>
- Eglimatikotita.gr. (2017, Φεβρουάριος 3). *Άγριο έγκλημα στο Περιστέρι: Πυροβόλησαν στο κεφάλι τους γονείς, τραυμάτισαν τον γιο*. Ανάκτηση από Eglimatikotita.gr: Ενημέρωση με άποψη: http://www.eglimatikotita.gr/2017/02/blog-post_8.html
- ESS. (2002). *About the European Social Survey European Research Infrastructure – ESS ERIC*. Ανάκτηση από Τοποθεσία Web της European Social Survey: <http://www.europeansocialsurvey.org/about/>
- ESS. (2011, October 20). *ESS5 trust in police courts module design documents*. Ανάκτηση από <http://www.europeansocialsurvey.org/data/download.html?r=5>
- European Commission. (2017, January). Ανάκτηση από Perceived independence of the national justice systems in the EU among the general public, Greece: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/77646>

Παράρτημα

I. Διαγράμματα εργασίας

Διάγραμμα 1. Φύλο ερωτώμενων.....	47
Διάγραμμα 2. Ηλικιακές ομάδες ερωτώμενων	47
Διάγραμμα 3. Οικογενειακή κατάσταση ερωτώμενων.....	47
Διάγραμμα 4. Ύπαρξη τέκνων ερωτώμενων	47
Διάγραμμα 5. Επάγγελμα ερωτώμενων	48
Διάγραμμα 6. Εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτώμενων.....	48
Διάγραμμα 7. Οικονομική κατάσταση ερωτώμενων.....	48
Διάγραμμα 8. D1. Πείτε μου πόσο λανθασμένο είναι το να διεκδικήσετε κάποια αποζημίωση από την ασφάλειά σας παρουσιάζοντας υπερβολικά ή ψεύτικα στοιχεία;	49
Διάγραμμα 9. D2. Πείτε μου πόσο λανθασμένο είναι το να αγοράσετε κάτι που θεωρείτε ότι μπορεί να είναι κλεμμένο;	50
Διάγραμμα 10. D3. Πείτε μου πόσο λανθασμένο είναι το να κάνετε κάποια τροχαία παράβαση, για παράδειγμα να κάνετε υπέρβαση του ορίου ταχύτητας ή να περάσετε με κόκκινο;	51
Διάγραμμα 11. D4. Παρακαλώ πείτε μου πόσο πιθανό θεωρείτε να σας συλλάβουν και να σας τιμωρήσουν εάν διεκδικούσατε κάποια αποζημίωση από την ασφάλειά σας παρουσιάζοντας υπερβολικά ή ψεύτικα στοιχεία;	52
Διάγραμμα 12. D5. Παρακαλώ πείτε μου πόσο πιθανό θεωρείτε να σας συλλάβουν και να σας τιμωρήσουν εάν αγοράζατε κάτι που θεωρείτε ότι μπορεί να είναι κλεμμένο;.....	52
Διάγραμμα 13. D6. Παρακαλώ πείτε μου πόσο πιθανό θεωρείτε να σας συλλάβουν και να σας τιμωρήσουν εάν κάνατε κάποια τροχαία παράβαση, για παράδειγμα κάνατε υπέρβαση του ορίου ταχύτητας ή περάσατε με κόκκινο;.....	53
Διάγραμμα 14. D43. Πόσο συχνά έχετε διεκδικήσει κάποια αποζημίωση από την ασφάλειά σας παρουσιάζοντας υπερβολικά ή ψεύτικα στοιχεία;	53
Διάγραμμα 15. D44. Πόσο συχνά έχετε αγοράσει κάτι που υποψιαστήκατε ότι μπορεί να ήταν κλεμμένο;	54
Διάγραμμα 16. D45. Πόσο συχνά έχετε κάνει μια τροχαία παράβαση, για παράδειγμα κάνατε υπέρβαση του ορίου ταχύτητας ή περάσατε με κόκκινο;	54
Διάγραμμα 17. D40. Φαντασθείτε ότι ήσασταν έξω και βλέπατε κάποιον να ρίχνει έναν άνθρωπο στο έδαφος και να του κλέβει το πορτοφόλι. Πόσο πιθανό θα ήταν να ειδοποιήσετε την αστυνομία; Θα ήταν.....	55

Διάγραμμα 18. D41. Πόσο πρόθυμος/η θα ήσασταν να αποκαλύψετε την ταυτότητα του δράστη; Θα ήσασταν.....	56
Διάγραμμα 19. D42. Και πόσο πρόθυμος/η θα ήσασταν να καταθέσετε ως μάρτυρας στο δικαστήριο εναντίον του κατηγορουμένου; Θα ήσασταν....	56
Διάγραμμα 20. Προσωπική ηθική ερωτώμενων	57
Διάγραμμα 21. D7. Λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα η αστυνομία αναμένεται να κάνει, θα λέγατε ότι κάνει καλή ή κακή δουλειά;	57
Διάγραμμα 22. D8. Τα τελευταία 2 χρόνια, η Αστυνομία στην Ελλάδα σας έχει προσεγγίσει, σταματήσει ή έχει επικοινωνήσει μαζί σας για οποιοδήποτε λόγο;.....	58
Διάγραμμα 23. D9. Πόσο δυσαρεστημένος/η ή ικανοποιημένος/η είστε με τον τρόπο που η αστυνομία σας συμπεριφέρθηκε την τελευταία φορά που συνέβηκε αυτό;	58
Διάγραμμα 24. D18. Σε ποιο βαθμό είναι υποχρέωσή σας να υποστηρίζετε τις αποφάσεις που λαμβάνονται από την αστυνομία ακόμα και αν διαφωνείτε με αυτές;	59
Διάγραμμα 25. D19. Σε ποιο βαθμό είναι υποχρέωσή σας να κάνετε αυτό που σας λέει η αστυνομία ακόμη και αν δεν καταλαβαίνετε ή συμφωνείτε με τους λόγους;	60
Διάγραμμα 26. D20. Σε ποιο βαθμό είναι υποχρέωσή σας να κάνετε αυτό που σας λέει η αστυνομία ακόμα κι αν δεν σας αρέσει ο τρόπος που συμπεριφέρεται απέναντι σας;.....	60
Διάγραμμα 27. Δείκτης γενικής άποψης για την αστυνομία	61
Διάγραμμα 28. D10. Όταν τα θύματα καταγγέλλουν εγκληματικές ενέργειες, θεωρείτε ότι η αστυνομία φέρεται χειρότερα στους πλούσιους, χειρότερα στους φτωχούς, ή πλούσιοι και φτωχοί αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο;.....	62
Διάγραμμα 29. D11. Και όταν τα θύματα καταγγέλλουν εγκληματικές ενέργειες, θεωρείτε ότι η αστυνομία συμπεριφέρεται σε κάποια από τα θύματα αυτά χειρότερα λόγω της φυλής ή της εθνικής ομάδας στην οποία ανήκουν ή συμπεριφέρεται σε όλους με τον ίδιο τρόπο;	63
Διάγραμμα 30. Δείκτης διανεμητικής δικαιοσύνης της αστυνομίας	63
Διάγραμμα 31. D12. Από ό, τι έχετε ακούσει ή από την προσωπική σας εμπειρία πόσο επιτυχημένη θεωρείτε την αστυνομία στην Ελλάδα σχετικά με την πρόληψη εγκληματικών ενεργειών, όπου υπάρχει βία ή απειλή άσκησης βίας;.....	64
Διάγραμμα 32. D13. Και πόσο επιτυχημένη βρίσκετε την αστυνομία στην Ελλάδα, στο να συλλαμβάνει διαρρήκτες;.....	64
Διάγραμμα 33. D14. Εάν συνέβαινε μια εγκληματική ενέργεια κοντά στην περιοχή που μένετε και είχε ειδοποιηθεί η αστυνομία, πόσο αργά ή πόσο γρήγορα νομίζετε ότι θα έφθανε στον τόπο του εγκλήματος;	65
Διάγραμμα 34. Δείκτης αποτελεσματικότητας της αστυνομίας	66

Διάγραμμα 35. D15. Με βάση αυτά που έχετε ακούσει ή από την προσωπική σας εμπειρία πόσο συχνά θα λέγατε ότι η αστυνομία αντιμετωπίζει τους ανθρώπους στην Ελλάδα με σεβασμό;....	67
Διάγραμμα 36. D16. Περίπου πόσο συχνά θα λέγατε ότι η αστυνομία παίρνει δίκαιες και αμερόληπτες αποφάσεις για τις υποθέσεις με τις οποίες ασχολείται;	67
Διάγραμμα 37. D17. Και όταν η αστυνομία στην Ελλάδα αντιμετωπίζει τον κόσμο, πόσο συχνά θα λέγατε ότι η αστυνομία εξηγεί τις αποφάσεις και πράξεις της όταν της ζητηθεί να το κάνει;	68
Διάγραμμα 38. Δείκτης διαδικαστικής δικαιοσύνης της αστυνομίας.....	69
Διάγραμμα 39. D21. Η αστυνομία έχει γενικά την ίδια αντίληψη με εμένα για το δίκαιο και το άδικο.	70
Διάγραμμα 40. D22. Η αστυνομία υπερασπίζεται αξίες που είναι σημαντικές για ανθρώπους σαν εμένα.	70
Διάγραμμα 41. D23. Γενικά υποστηρίζω τον τρόπο με τον οποίο συνήθως ενεργεί η αστυνομία.	71
Διάγραμμα 42. D24. Οι αποφάσεις και οι πράξεις της αστυνομίας επηρεάζονται σε υπερβολικό βαθμό από πιέσεις που ασκούνται από πολιτικά κόμματα και πολιτικούς.....	71
Διάγραμμα 43. D25. Πόσο συχνά θα λέγατε ότι η Αστυνομία στην Ελλάδα δωροδοκείται;	72
Διάγραμμα 44. Δείκτης προτεραιοτήτων της αστυνομίας.....	72
Διάγραμμα 45. D26. Λαμβάνοντας υπόψη σας όλα όσα αναμένεται να κάνουν τα δικαστήρια, θα λέγατε ότι κάνουν καλή ή κακή δουλειά;	73
Διάγραμμα 46. D27. Πείτε μου σας παρακαλώ πόσο συχνά νομίζετε ότι τα δικαστήρια κάνουν λάθη αφήνοντας ενόχους να κυκλοφορούν ελεύθεροι;	74
Διάγραμμα 47. D28. Πόσο συχνά νομίζετε ότι τα δικαστήρια παίρνουν σωστές και αμερόληπτες αποφάσεις που βασίζονται στα στοιχεία που έχουν στη διάθεσή τους;	74
Διάγραμμα 48. Δείκτης αποτελεσματικότητας των δικαστηρίων	75
Διάγραμμα 49. D29. Υποθέστε ότι δυο άνθρωποι - ένας πλούσιος κι ένας φτωχός - παρουσιάζονται ενώπιον δικαστηρίου κατηγορούμενοι για το ίδιο ακριβώς αδίκημα, το οποίο όμως δεν έχουν διαπράξει.....	75
Διάγραμμα 50. D30. Τώρα υποθέστε ότι δύο άνθρωποι διαφορετικής φυλής ή εθνικής ομάδας παρουσιάζονται ενώπιον δικαστηρίου, κατηγορούμενοι για το ίδιο αδίκημα, το οποίο δεν έχουν διαπράξει.....	76
Διάγραμμα 51. Δείκτης διανεμητικής δικαιοσύνης δικαστηρίων.....	76
Διάγραμμα 52. D31. Χρησιμοποιώντας αυτή την κάρτα, παρακαλώ πείτε μου πόσο συχνά θα λέγατε ότι οι δικαστές στην Ελλάδα δωροδοκούνται;.....	77

Διάγραμμα 53. D32. Τα δικαστήρια γενικά προστατεύουν τα συμφέροντα των πλούσιων και ισχυρών περισσότερο από τα συμφέροντα των απλών ανθρώπων.	78
Διάγραμμα 54. D34. Όλοι έχουν υποχρέωση να υποστηρίζουν την τελική ετυμηγορία των δικαστηρίων.	78
Διάγραμμα 55. D35. Όλοι οι νόμοι πρέπει να τηρούνται αυστηρά.	79
Διάγραμμα 56. D36. Όταν κάνεις αυτό που θεωρείς σωστό κάποιες φορές σημαίνει να παραβαίνεις το νόμο.	79
Διάγραμμα 57. D37. Οι αποφάσεις και ενέργειες των δικαστηρίων επηρεάζονται σε υπερβολικό βαθμό από πιέσεις πολιτικών κομμάτων και πολιτικών προσώπων.	80
Διάγραμμα 58. Δείκτης προτεραιοτήτων των δικαστηρίων.	80
Διάγραμμα 59. D33. Στα άτομα που παραβαίνουν το νόμο πρέπει να επιβάλλονται πολύ αυστηρότερες ποινές από αυτές που επιβάλλονται σήμερα.	81
Διάγραμμα 60. D38. Οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις για τις ποινές που πρέπει να επιβάλλονται στους παραβάτες. Πάρτε για παράδειγμα την περίπτωση ενός 25 χρόνου που βρέθηκε δεύτερη φορά ένοχος για διάρρηξη σπιτιού. Ποια από τις παρακάτω ποινές νομίζετε ότι πρέπει να του επιβληθεί;	82
Διάγραμμα 61. D39. Και ποια από τις απαντήσεις σ' αυτή την κάρτα πλησιάζει περισσότερο τον χρόνο που πιστεύετε ότι πρέπει να παραμείνει στη φυλακή;	82
Διάγραμμα 62. Δείκτης της τιμωρητικότητας ερωτώμενων.	83

II. Συνοδευτική επιστολή του ερωτηματολογίου

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
Π.Μ.Σ. «ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»

Αθήνα, 21/3/17

ΒΕΒΑΙΩΣΗ

Σε συνέχεια της υπ'αρ. πρωτ. 973/16-3-17 αίτησής του, βεβαιώνεται ότι ο κ. **Ελευθέριος Φλεριανός** είναι δευτεροετής φοιτητής του ΠΜΣ «Εγκληματολογία» (Α.Μ. 3215Μ005) και εκπονεί διπλωματική εργασία με θέμα «**Η εμπιστοσύνη του κοινού στο επίσημο σύστημα άσκησης του κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος. Μεθοδολογικά προβλήματα στην εμπειρική διερεύνηση της**» νε επιβλέπουσα καθηγήτρια την Δρ. Ι. Τσίγκανου, δ/ντρια ερευνών ΕΚΚΕ, και μέλη της τριμελούς επιτροπής του την καθηγήτρια κ. Χρ. Ζαραφωνίτου και την επ. καθ. Κ.Β. Βλάχου.

Στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας προβλέπεται η εκπόνηση σχετικής εμπειρικής έρευνας.

Βεβαιώνεται το γνήσιο της υπογραφής
της κ. Χρ. Ζαραφωνίτου Καθηγήτριας
23-3-2017
Προϊσταμένης του Τμήματος
Κοινωνιολογίας
α.α.
P. Τροπιδίου

Η Διευθύντρια του
ΠΜΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Καθ. Χρ. Ζαραφωνίτου

B. Προσωπική Ηθική

ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ / ΟΛΕΣ

Και τώρα μερικές ερωτήσεις για ένα διαφορετικό θέμα.

Θα ήθελα να σας κάνω κάποιες ερωτήσεις σχετικά με το βαθμό που θεωρείτε λανθασμένες κάποιες συμπεριφορές

Χρησιμοποιώντας αυτή την κάρτα, πείτε μου πόσο λανθασμένο είναι το να...

		Καθόλου λάθος	Λίγο λάθος	Λάθος	Πολύ λάθος	(Δεν γνωρίζω)
D1	...διεκδικήσετε κάποια αποζημίωση από την ασφάλειά σας παρουσιάζοντας υπερβολικά ή ψεύτικα στοιχεία;	1	2	3	4	8
D2	...αγοράσετε κάτι που θεωρείτε ότι μπορεί να είναι κλεμμένο;	1	2	3	4	8
D3	...κάνετε κάποια τροχαία παράβαση, για παράδειγμα να κάνετε υπέρβαση του ορίου ταχύτητας ή να περάσετε με κόκκινο;	1	2	3	4	8

Τώρα, ας υποθέσουμε ότι πρόκειται να κάνετε κάποιο απ' αυτά τα πράγματα, στην Ελλάδα. Παρακαλώ πείτε μου πόσο πιθανό θεωρείτε να σας συλλάβουν και να σας τιμωρήσουν εάν.....

		Καθόλου πιθανό	Όχι πολύ πιθανό	Πιθανό	Πολύ πιθανό	(Δεν γνωρίζω)
D4	...διεκδικούσατε κάποια αποζημίωση από την ασφάλειά σας παρουσιάζοντας υπερβολικά ή ψεύτικα στοιχεία;	1	2	3	4	8
D5	...αγοράζατε κάτι που θεωρείτε ότι μπορεί να είναι κλεμμένο;	1	2	3	4	8
D6	...κάνατε κάποια τροχαία παράβαση, για παράδειγμα κάνατε υπέρβαση του ορίου ταχύτητας ή περάσατε με κόκκινο;	1	2	3	4	8

Γ. Απόψεις για την αστυνομία

Και τώρα μερικές ερωτήσεις για την αστυνομία στην Ελλάδα.

D7 Λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα η αστυνομία αναμένεται να κάνει, θα λέγατε ότι κάνει καλή ή κακή δουλειά; Επιλέξτε την απάντησή σας από αυτή την κάρτα.

Πολύ καλή δουλειά	1
Καλή δουλειά	2
Ούτε καλή ούτε κακή δουλειά	3
Κακή δουλειά	4
Πολύ κακή δουλειά	5
(Δεν γνωρίζω)	8

ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ / ΟΛΕΣ

D8 Τα τελευταία 2 χρόνια, η Αστυνομία στην Ελλάδα σας έχει προσεγγίσει, σταματήσει ή έχει επικοινωνήσει μαζί σας για οποιοδήποτε λόγο;

Ναι	1
Όχι	2
(Δεν γνωρίζω)	8

ΡΩΤΗΣΤΕ ΤΗΝ D9
ΠΗΓΑΙΝΕΤΕ
ΣΤΗΝ D10

ΡΩΤΗΣΤΕ ΜΟΝΟ ΑΝ Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΤΟΝ/ΤΗΝ ΕΧΕΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙ/ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ Η'ΕΠΙΚΟΙΝΩΗΣΕΙ ΜΑΖΙ ΤΟΥ/ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 2 ΧΡΟΝΙΑ (κωδικός 1 στην D8)

D9 Πόσο δυσαρεστημένος/η ή ικανοποιημένος/η είστε με τον τρόπο που η αστυνομία σας συμπεριφέρθηκε την τελευταία φορά που συνέβη αυτό; Επιλέξτε την απάντησή σας από αυτή την κάρτα.

Πολύ δυσαρεστημένος/η	1
Δυσαρεστημένος/η	2
Ούτε δυσαρεστημένος ούτε ικανοποιημένος/η	3
Ικανοποιημένος/η	4
Πολύ ικανοποιημένος/η	5
(Δεν γνωρίζω)	8

ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ / ΟΛΕΣ

Τώρα μερικές ερωτήσεις για το κατά πόσο η αστυνομία στην Ελλάδα συμπεριφέρεται ισότιμα στα θύματα των εγκληματικών ενεργειών. Παρακαλώ απαντήστε σύμφωνα με ό,τι έχετε ακούσει ή με βάση την προσωπική σας εμπειρία.

D10 Όταν τα θύματα καταγγέλλουν εγκληματικές ενέργειες, θεωρείτε ότι η αστυνομία φέρεται χειρότερα στους πλούσιους, χειρότερα στους φτωχούς, ή πλούσιοι και φτωχοί αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο; Επιλέξτε την απάντησή σας από αυτή την κάρτα

Οι πλούσιοι αντιμετωπίζονται χειρότερα	1
Οι φτωχοί αντιμετωπίζονται χειρότερα	2
Πλούσιοι και φτωχοί αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο	3
(Δεν γνωρίζω)	8

D11 Και όταν τα θύματα καταγγέλλουν εγκληματικές ενέργειες, θεωρείτε ότι η αστυνομία συμπεριφέρεται σε κάποια από τα θύματα αυτά χειρότερα λόγω της φυλής ή της εθνικής ομάδας στην οποία ανήκουν ή συμπεριφέρεται σε όλους με τον ίδιο τρόπο; Επιλέξτε την απάντησή σας από αυτή την κάρτα

Σε ανθρώπους που ανήκουν σε <u>διαφορετική</u> φυλή ή εθνική ομάδα απ'ότι οι περισσότεροι Έλληνες συμπεριφέρεται χειρότερα	1
Σε ανθρώπους που ανήκουν στην <u>ίδια</u> φυλή ή εθνική ομάδα με αυτή των περισσότερων Ελλήνων συμπεριφέρεται χειρότερα	2
Σε όλους συμπεριφέρεται με τον ίδιο τρόπο <u>ανεξάρτητα</u> από τη φυλή ή την εθνική ομάδα στην οποία ανήκουν.	3
(Δεν γνωρίζω)	8

D12 Από ό, τι έχετε ακούσει ή από την προσωπική σας εμπειρία πόσο επιτυχημένη θεωρείτε την αστυνομία στην Ελλάδα σχετικά με την πρόληψη εγκληματικών ενεργειών, όπου υπάρχει βία ή απειλή άσκησης βίας; Διαλέξτε μια απάντησή από την κάρτα, όπου 0 είναι υπερβολικά αποτυχημένη και 10 εξαιρετικά επιτυχημένη.

Υπερβολικά επιτυχημένη (Δεν γνωρίζω)	Εξαιρετικά αποτυχημένη
00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 88	

D13 Και πόσο επιτυχημένη βρίσκετε την αστυνομία στην Ελλάδα, στο να συλλαμβάνει διαρρήκτες; Χρησιμοποιήστε την ίδια κάρτα

Υπερβολικά επιτυχημένη (Δεν γνωρίζω)	Εξαιρετικά αποτυχημένη
00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 88	

D14 Εάν συνέβαινε μια εγκληματική ενέργεια κοντά στην περιοχή που μένετε και είχε ειδοποιηθεί η αστυνομία, πόσο αργά ή πόσο γρήγορα νομίζετε ότι θα έφθανε στον τόπο του εγκλήματος; Διαλέξτε μια απάντηση από αυτή την κάρτα, όπου 0 είναι υπερβολικά αργά και 10 εξαιρετικά γρήγορα.

Υπερβολικά αργά	Εξαιρετικά γρήγορα (Δεν γνωρίζω)
00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 88	

(Εγκληματικές πράξεις βίας δεν συμβαίνουν ποτέ κοντά στην περιοχή που μένω) 55

Και τώρα κάποιες ερωτήσεις για τις περιπτώσεις, κατά τις οποίες η αστυνομία χειρίζεται εγκληματικές ενέργειες, όπως διάρρηξη σπιτιών ή άσκηση σωματικής βίας.

D15 Με βάση αυτά που έχετε ακούσει ή από την προσωπική σας εμπειρία πόσο συχνά θα λέγατε ότι η αστυνομία αντιμετωπίζει τους ανθρώπους στην Ελλάδα με σεβασμό; Θα λέγατε...

...καθόλου συχνά,	1
όχι πολύ συχνά,	2
συχνά,	3
ή, πολύ συχνά;	4
(Δεν γνωρίζω)	8

D16 Περίπου πόσο συχνά θα λέγατε ότι η αστυνομία παίρνει δίκαιες και αμερόληπτες αποφάσεις για τις υποθέσεις με τις οποίες ασχολείται; Θα λέγατε...

... καθόλου συχνά,	1
όχι πολύ συχνά,	2
συχνά,	3
ή, πολύ συχνά;	4
(Δεν γνωρίζω)	8

D17 Και όταν η αστυνομία στην Ελλάδα αντιμετωπίζει τον κόσμο, πόσο συχνά θα λέγατε ότι η αστυνομία εξηγεί τις αποφάσεις και πράξεις της όταν της ζητηθεί να το κάνει; Θα λέγατε...

... καθόλου συχνά,	1
όχι πολύ συχνά,	2
συχνά,	3
ή, πολύ συχνά;	4
(Κανείς δε ζητά από την αστυνομία να δώσει εξηγήσεις για τις αποφάσεις και τις πράξεις της)	5
(Δεν γνωρίζω)	8

Τώρα θα σας κάνω μερικές ερωτήσεις σχετικά με τις υποχρεώσεις που έχετε απέναντι στην αστυνομία στην Ελλάδα. Χρησιμοποιήστε αυτή την κάρτα όπου 0 σημαίνει δεν έχω καμία υποχρέωση και 10 έχω απόλυτη υποχρέωση.

Σε ποιο βαθμό είναι υποχρέωσή σας...

	Δεν έχω καμία υποχρέωση					Έχω απόλυτη υποχρέωση					(Δεν γνωρίζω)	
	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88
D18 ...να υποστηρίζετε τις αποφάσεις που λαμβάνονται από την αστυνομία ακόμα και αν διαφωνείτε με αυτές;												
D19 ...να κάνετε αυτό που σας λέει η αστυνομία ακόμη και αν δεν καταλαβαίνετε ή συμφωνείτε με τους λόγους;												
D20 ...να κάνετε αυτό που σας λέει η αστυνομία ακόμη κι αν δεν σας αρέσει ο τρόπος που συμπεριφέρεται απέναντι σας;												

ΚΑΡΤΑ 34 Χρησιμοποιώντας αυτήν την κάρτα, πείτε μου σας παρακαλώ σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με κάθε μία από τις παρακάτω απόψεις για την αστυνομία στην Ελλάδα.

		Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα	(Δεν γνωρίζω)
D21	Η αστυνομία έχει γενικά την ίδια αντίληψη με εμένα για το δίκαιο και το άδικο.	1	2	3	4	5	8
D22	Η αστυνομία υπερασπίζεται αξίες που είναι σημαντικές για ανθρώπους σαν εμένα.	1	2	3	4	5	8
D23	Γενικά υποστηρίζω τον τρόπο με τον οποίο συνήθως ενεργεί η αστυνομία	1	2	3	4	5	8
D24	Οι αποφάσεις και οι πράξεις της αστυνομίας επηρεάζονται σε υπερβολικό βαθμό από πιέσεις που ασκούνται από πολιτικά κόμματα και πολιτικούς.	1	2	3	4	5	8

Τώρα μια τελευταία ερώτηση για την αστυνομία και για πράγματα που πιθανόν να κάνει ή να μην κάνει.

D25 Πόσο συχνά θα λέγατε ότι η Αστυνομία στην Ελλάδα δωροδοκείται; Επιλέξτε την απάντηση σας από αυτή την κάρτα όπου 0 είναι ποτέ και 10 είναι πάντα.

Ποτέ											Πάντα	(Δεν γνωρίζω)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88	

Δ. Απόψεις για τα δικαστήρια

Τώρα θα σας κάνω μερικές ερωτήσεις για τα δικαστήρια στην Ελλάδα, όσον αφορά την εκδίκαση υποθέσεων, όπως οι διαρρήξεις σπιτιών και η άσκηση σωματικής βίας. Και πάλι σας παρακαλώ απαντήστε σύμφωνα με ό,τι έχετε ακούσει ή από την προσωπική σας εμπειρία.

D26 Λαμβάνοντας υπόψη σας όλα όσα αναμένεται να κάνουν τα δικαστήρια, θα λέγατε ότι κάνουν καλή ή κακή δουλειά; Επιλέξτε την απάντησή σας από την κάρτα

Πολύ καλή δουλειά	1
Καλή δουλειά	2
Ούτε καλή ούτε κακή δουλειά	3
Κακή δουλειά	4
Πολύ κακή δουλειά	5
(Δεν γνωρίζω)	8

D27 Πείτε μου σας παρακαλώ πόσο συχνά νομίζετε ότι τα δικαστήρια κάνουν λάθη αφήνοντας ενόχους να κυκλοφορούν ελεύθεροι; Χρησιμοποιήστε αυτή την κάρτα όπου 0 είναι ποτέ και 10 είναι πάντα.

Ποτέ											Πάντα (Δεν γνωρίζω)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88

D28 Πόσο συχνά νομίζετε ότι τα δικαστήρια παίρνουν σωστές και αμερόληπτες αποφάσεις που βασίζονται στα στοιχεία που έχουν στη διάθεσή τους; Χρησιμοποιήστε την ίδια κάρτα

Ποτέ											Πάντα (Δεν γνωρίζω)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88

Τώρα μερικές ερωτήσεις για τις πιθανότητες που έχουν κάποιοι άνθρωποι στην Ελλάδα να κριθούν ένοχοι για εγκληματικές ενέργειες που δεν έχουν διαπράξει;

D29 Υποθέστε ότι δυο άνθρωποι - ένας πλούσιος κι ένας φτωχός - παρουσιάζονται ενώπιον δικαστηρίου κατηγορούμενοι για το ίδιο ακριβώς αδίκημα, το οποίο όμως δεν έχουν διαπράξει. Επιλέξτε μια απάντηση από αυτή την κάρτα για να δείξετε ποιος νομίζετε ότι θα ήταν πιθανότερο να κριθεί ένοχος.

Ο πλούσιος είναι πιθανότερο να κριθεί ένοχος	1
Ο φτωχός είναι πιθανότερο να κριθεί ένοχος	2
Και οι δύο έχουν τις ίδιες πιθανότητες να κριθούν ένοχοι	3
(Δεν γνωρίζω)	8

D30 Τώρα υποθέστε ότι δύο άνθρωποι διαφορετικής φυλής ή εθνικής ομάδας παρουσιάζονται ενώπιον δικαστηρίου, κατηγορούμενοι για το ίδιο αδίκημα, το οποίο δεν έχουν διαπράξει. Επιλέξτε μια απάντηση από αυτή την κάρτα για να δείξετε ποιος νομίζετε ότι θα ήταν πιθανότερο να κριθεί ένοχος .

Το άτομο <u>διαφορετικής</u> φυλής ή εθνικής ομάδας από αυτήν των περισσότερων Ελλήνων είναι πιθανότερο να κριθεί ένοχο	1
Το άτομο της <u>ίδιας</u> φυλής ή εθνικής ομάδας με αυτήν των περισσότερων Ελλήνων είναι πιθανότερο να κριθεί ένοχο	2
Και τα δύο άτομα έχουν τις ίδιες πιθανότητες να κριθούν ένοχα	3
(Δεν γνωρίζω)	8

Τώρα μια ερώτηση για τους δικαστές και τα πράγματα που πρέπει ή δεν πρέπει να κάνουν.

D31 Χρησιμοποιώντας αυτή την κάρτα, παρακαλώ πείτε μου πόσο συχνά θα λέγατε ότι οι δικαστές στην Ελλάδα δωροδοκούνται;

Ποτέ											Πάντα (Δεν γνωρίζω)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88

Χρησιμοποιώντας αυτή την κάρτα, παρακαλώ πείτε μου σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με κάθε μία από τις παρακάτω απόψεις για την Ελλάδα σήμερα.

		Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα	(Δεν γνωρίζω)
D32	Τα δικαστήρια γενικά προστατεύουν τα συμφέροντα των πλούσιων και ισχυρών περισσότερο από τα συμφέροντα των απλών ανθρώπων.	1	2	3	4	5	8
D33	Στα άτομα που παραβαίνουν το νόμο πρέπει να επιβάλλονται πολύ αυστηρότερες ποινές από αυτές που επιβάλλονται σήμερα.	1	2	3	4	5	8
D34	Όλοι έχουν υποχρέωση να υποστηρίζουν την τελική ετυμηγορία των δικαστηρίων.	1	2	3	4	5	8
D35	Όλοι οι νόμοι πρέπει να τηρούνται αυστηρά.	1	2	3	4	5	8
D36	Όταν κάνεις αυτό που θεωρείς σωστό κάποιες φορές σημαίνει να παραβαίνεις το νόμο.	1	2	3	4	5	8
D37	Οι αποφάσεις και ενέργειες των δικαστηρίων επηρεάζονται σε υπερβολικό βαθμό από πιέσεις πολιτικών κομμάτων και πολιτικών προσώπων.	1	2	3	4	5	8

D38 Οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές απόψεις για τις ποινές που πρέπει να επιβάλλονται στους παραβάτες. Πάρτε για παράδειγμα την περίπτωση ενός 25 χρόνου που βρέθηκε δεύτερη φορά ένοχος για διάρρηξη σπιτιού. Ποια από τις παρακάτω ποινές νομίζετε ότι πρέπει να του επιβληθεί; Παρακαλώ χρησιμοποιήστε την κάρτα.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΠΡΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΗ: Εάν ο ερωτώμενος θέλει να επιλέξει περισσότερες από μια ποινές, καταγράψτε την ποινή με τον χαμηλότερο κωδικό αριθμό. Ο κωδικός 1 είναι ο χαμηλότερος κωδικός αριθμός και ο κωδικός 5 ο υψηλότερος κωδικός αριθμός.

Εάν ρωτήσει τι είναι ποινή φυλάκισης με αναστολή ή ποινή με προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών, παρακαλώ πείτε:

Ποινή φυλάκισης με αναστολή σημαίνει ότι η ποινή που επιβάλλεται δεν εκτίεται για όσο διάστημα διαρκεί η αναστολή παρά μόνο στην περίπτωση που ο ένοχος διαπράξει μια νέα εγκληματική ενέργεια ή παραβιάσει τους όρους που του έχουν τεθεί.

Στην ποινή με προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών, αντί για φυλάκιση ή πρόστιμο, επιβάλλεται στον ένοχο να εκπληρώσει ένα ή περισσότερα καθήκοντα προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

Φυλάκιση	1	ΡΩΤΗΣΤΕ ΤΗΝ D39
Φυλάκιση με αναστολή	2	ΠΗΓΑΙΝΕΤΕ ΣΤΗΝ D40
Πρόστιμο	3	
Προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών	4	
Άλλη ποινή	5	
(Δεν γνωρίζω)	8	

ΡΩΤΗΣΤΕ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΥ ΔΟΘΕΙ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑ ΦΥΛΑΚΙΣΗ (κωδικός 1 στην D38)

D39 Και ποια από τις απαντήσεις σ' αυτή την κάρτα πλησιάζει περισσότερο τον χρόνο που πιστεύετε ότι πρέπει να παραμείνει στη φυλακή; Παρακαλώ χρησιμοποιήστε αυτή την κάρτα.

1 - 3 μήνες	01
4 - 6 μήνες	02
7 - 11 μήνες	03
Περίπου 1 χρόνο	04
Περίπου 2 χρόνια	05
Περίπου 3 χρόνια	06
Περίπου 4 χρόνια	07
Περίπου 5 χρόνια	08
6 - 10 χρόνια	09
Περισσότερα από 10 χρόνια	10
(Δεν γνωρίζω)	88

ΕΡΩΤΗΣΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ / ΟΛΕΣ

Τώρα κάποιες ερωτήσεις σχετικά με το τι θα κάνατε αν ήσασταν ο μοναδικός μάρτυρας σε μια εγκληματική ενέργεια.

D40 Φαντασθείτε ότι ήσασταν έξω και βλέπατε κάποιον να ρίχνει έναν άνθρωπο στο έδαφος και να του κλέβει το πορτοφόλι. Πόσο πιθανό θα ήταν να ειδοποιήσετε την αστυνομία; Θα ήταν...

...τελείως απίθανο,	1
μάλλον απίθανο,	2
πιθανό,	3
ή, πολύ πιθανό;	4
(Δεν γνωρίζω)	8

D41 Πόσο πρόθυμος/η θα ήσασταν να αποκαλύψετε την ταυτότητα του δράστη; Θα ήσασταν...

...τελείως απρόθυμος/η,	1
μάλλον απρόθυμος/η,	2
πρόθυμος/η,	3
ή, πολύ πρόθυμος/η;	4
(Δεν γνωρίζω)	8

D42 Και πόσο πρόθυμος/η θα ήσασταν να καταθέσετε ως μάρτυρας στο δικαστήριο εναντίον του κατηγορουμένου; Θα ήσασταν...

...τελείως απρόθυμος/η,	1
μάλλον απρόθυμος/η,	2
πρόθυμος/η,	3
ή, πολύ πρόθυμος/η;	4
(Δεν γνωρίζω)	8

Και τώρα μερικές ερωτήσεις για πράγματα που μπορεί να έχετε κάνει.

ΚΑΡΤΑ 40 Χρησιμοποιώντας αυτή την κάρτα, πείτε μου πόσο συχνά έχετε κάνει το καθένα από τα παρακάτω πράγματα τα τελευταία πέντε χρόνια; Πόσο συχνά έχετε ...

	Ποτέ	Μία φορά	Δύο φορές	3 ή 4 φορές	5 φορές ή περισσότερες	(Δεν γνωρίζω)
D43 ... διεκδικήσει κάποια αποζημίωση από την ασφάλειά σας παρουσιάζοντας υπερβολικά ή ψεύτικα στοιχεία;	1	2	3	4	5	8
D44 ... αγοράσει κάτι που υποψιαστήκατε ότι μπορεί να ήταν κλεμμένο;	1	2	3	4	5	8
D45 ... κάνει μια τροχαία παράβαση, για παράδειγμα κάνατε υπέρβαση του ορίου ταχύτητας ή περάσατε με κόκκινο;	1	2	3	4	5	8

Επιπλέον σχόλια
